

POHJOIS-SAVON ALUETALOUSKATSAUS

Kevät 2024

15.5.2024

Pohjois-Savon liitto

SISÄLLYSLUETTELO

1	Aluetalous Pohjois-Savossa.....	7
1.1	Liikevaihto	7
1.2	Vienti	21
1.3	Palkkasumma	27
2	Työvoimavarat ja työllisyys	40
3	Pohjois-Savon kehityskuva.....	42
3.1	Maakuntien vertailu 1–9/2022	42
3.2	Toimialojen kehitys v. 2010–2023 ja v. 2023.....	44
	Liite 1 Toimialojen kuvaus.....	50
	Liite 2 Tuoteseloste	52

Aluetaloukatsauksessa käytetty seutukuntajako

Kuopion seutu	Kuopio, Siilinjärvi
Ylä-Savon seutu	Iisalmi, Kiuruvesi, Vieremä, Sonkajärvi, Lapinlahti
Varkauden seutu	Varkaus, Leppävirta, Joroinen
Sisä-Savon seutu	Suonenjoki, Rautalampi, Tervo, Vesanto, Pielavesi, Keitele
Koillis-Savon seutu	Kaavi, Tuusniemi, Rautavaara

Juankoski sisältyy Kuopion seutukunnan lukuihin vuodesta 2017 alkaen. Joroinen sisältyy Varkauden seutukunnan ja Pohjois-Savon maakunnan lukuihin vuodesta 2017 alkaen.

Aluetaloukatsauksen tilastoaineiston hankintakustannuksiin osallistuvat Pohjois-Savon liitto, Kuopion alueen kauppakamari, Kuopion kaupunki, Ylä-Savon kunnat (seuturaha), SavoGrow ja Navitas Oy.

TIIVISTELMÄ

Pohjois-Savon talouskehitys heikkeni vuonna 2023

Vuonna 2023 Pohjois-Savon yritysten liikevaihto oli 15,2 mrd. €. Pohjois-Savon yritysten liikevaihto laski -3,7 % kahden paremman vuoden jälkeen. Koko maassa liikevaihto laski saman verran. Esimerkiksi Covid19-pandemian pahimpana vuonna 2020 liikevaihto laski Pohjois-Savossa vain -0,3 % ja koko maassa -4,2 %. Viimevuotisen liikevaihdon laskun suhteen on muistettava, että vuonna 2022 Pohjois-Savon yritysten liikevaihto oli korkein koko seurantahistorian aikana. Yleisesti heikentyneet talousnäkymät alkoivat käydä toteen vuonna 2023 varsinkin suhdanneherkillä aloilla. Toimialojen ja seutukuntien välillä liikevaihdon kehityksessä on kuitenkin vaihtelua.

Vuosina 2010–2023 liikevaihdon kehitys on ollut Pohjois-Savossa aavistuksen koko maata parempaa. Liikevaihto on kasvanut keskimäärin 3,3 % vuodessa, kun koko maassa vuotuinen kasvu on ollut 2,8 %. Pohjois-Savon osuus koko maan liikevaihdosta oli 2,7 % vuonna 2023. Osuus on säilynyt lähes samalla tasolla vuodesta 2010 alkavan seurantakauden ajan.

Liikevaihto laski, mutta kasvu jatkui tietyillä teollisuuden ja palvelujen aloilla ja matkailussa

Liikevaihdon kehityksessä on sekä valtakunnallisesti että alueellisesti suuria alakohtaisia eroja. Pohjois-Savon teollisuuden liikevaihto supistui -10,6 %. Negatiivista kehitystä selittävät varsinkin metsäteollisuuden, sellu- ja kartonkiteollisuuden ja rakentamisen liikevaihdon lasku hankalassa suhdannetilanteessa.

Metsäteollisuuden liikevaihto supistui vuonna 2023 voimakkaasti, jopa -25,7 %. Vuonna 2023 mekaanisen puunjalostuksen liikevaihto oli Pohjois-Savossa noin 721 milj. €, joka on 8,4 % koko maan mekaanisen puunjalostuksen liikevaihdosta. Alan tilanne on vastaava koko maassa. Alan pitkän aikavälin kasvu on ollut Pohjois-Savossa keskimäärin 3,4 % vuodessa, koko maassa 1,4 %. Sellu- ja kartonkiteollisuuden liikevaihdossa on voimakkaita vuositaso vaihteluita. Vuonna 2022 kasvua oli 36,4 % mutta viime vuonna liikevaihto laski -22,9 %. Koko maassa alan liikevaihtokehitys on ollut viime vuodet samansuuntainen. Rakentamisen liikevaihto kääntyi vuonna 2023 laskuun -6,6 %. Viime aikoina on tullut esiin myös konkurssseja alan yrityksissä. Koko maassa lasku oli vastaavalla tasolla -6,3 %.

Myös muussa teollisuudessa liikevaihto laski jopa -30,4 % vuosien 2021 ja 2022 voimakkaan kasvun jälkeen. Syitä voimakkaaseen kasvuun olivat raaka-aineiden tuonnin heikkeneminen Venäjältä ja hintojen nousu Ukrainan sodan seurauksena. Vuonna 2023 tilanne kuitenkin tasoittui ja liikevaihto supistui. Kuljetusalan liikevaihto laski vuonna 2023 Pohjois-Savossa -2,0 % kun edellisenä vuonna kasvua oli 12,9 %. Koko maassa alan liikevaihto säilyi lähes ennallaan.

Kuitenkin monet toimialat kasvattivat edelleen liikevaihtoaan. Pohjois-Savon metalliteollisuus kasvoi viime vuonna 3,8 %. Vuoden 2021 pientä notkahdusta lukuun ottamatta, sillä on takanaan monta kasvun vuotta. Alan suurin ryhmä on metallituotteiden, koneiden ja laitteiden valmistus, jonka liikevaihto parani 5,0 %, kun vuonna 2022 kasvu oli jopa 15,5 %. Koko maassa alan liikevaihto supistui -5,5 %. Metalliteollisuuden liikevaihdon arvo oli Pohjois-Savossa noin 1,9 mrd. € eli 13 % kaikkien toimialojen liikevaihdosta. Koko maan metalliteollisuus on kasvanut vuodesta 2017 viime vuoteen saakka.

Elintarviketeollisuuden liikevaihto kasvoi Pohjois-Savossa kahdeksatta vuotta peräkkäin ja vuonna 2023 kasvua kertyi 2,2 %. Koko maassa liikevaihto kasvoi 5,1 %. Pohjois-Savon osuus elintarviketeollisuuden koko maan liikevaihdosta on 5,5 %. Myös energiateknologian liikevaihto kasvoi 4,9 % vuonna 2023. Yrityspalvelujen (KIBS) toimialoilla liikevaihdon kasvu jatkui vuonna 2023 (5,1 %). Tietojenkäsittelypalvelujen liikevaihto kasvoi vuonna 2023 voimakkaasti 17,7 %.

Matkailun liikevaihto kääntyi kasvuun Pohjois-Savossa vuonna 2021 koronan jälkeen ja kasvu jatkui vuonna 2023 (7,2 %). Terveysklusteri palasi vuonna 2023 kasvu-uralle Pohjois-Savossa ja kasvua kertyi 4,8 %. Alan pitkän aikavälin kasvu on edelleen hyvä, keskimäärin 5,6 % vuodessa. Koko maassa terveysteknologian liikevaihto supistui -7,2 % ja pitkän aikavälin kasvu on 3,6 %.

Liikevaihto aleni useimmissa seutukunnissa

Seutukunnittain tarkasteltuna liikevaihto kasvoi vain pienellä Koillis-Savon talousalueella (1,9 %). Liikevaihto pysyi miltei ennallaan Varkauden seudulla (-0,6 %) ja Ylä-Savossa (-0,4 %). Eniten liikevaihto laski Sisä-Savossa (-16,6 %) ja Kuopion seudulla -4,0 %. Viime vuoden kehityksessä tulee huomioida, että vuonna 2022 talouskasvu oli vahvaa kaikilla muilla seuduilla Sisä-Savoa lukuun ottamatta.

Sisä-Savon tilanteen taustana on huomioitava aikaisempien vuosien voimakas kasvu: vuonna 2021 teollisuuden liikevaihto kasvoi 37,6 % ja sahatavaran ja puutuotteiden 53 %. Suhdanneherkän mekaanisen puunjalostuksen arvo on yli puolet kaikkien toimialojen liikevaihdosta ja tämä suuri osuus seutukunnan taloudessa näkyy huonoina vuosina selvästi.

Kuopion liikevaihto ja vienti laskivat useimmilla toimialoilla

Kuopion seudulla koko yritystoiminnan liikevaihto laski viime vuonna -4,0 %, mutta kaksi aiempaa vuotta olivat voimakkaan kasvun vuosia. Liikevaihdon laskussa oleellisia ovat rakennusalan ja metsäteollisuuden heikko markkinatilanne.

Liikevaihdoltaan Kuopion seudun suurin toimiala on kauppa (2,7 mrd. €), joka on kasvanut tasaisesti viime vuosina. Vuonna 2023 ala kasvoi 1,3 %. Kaupan alan liikevaihdon osuus kaikista toimialoista oli Kuopion seudulla 31 %. Seudun toiseksi suurin ala on rakentaminen 1,5 mrd. € liikevaihdolla. Viime vuonna liikevaihto kuitenkin supistui (-8,3 %). Rakennusallalla on takanaan useita kasvun vuosia, mutta nyt ala painii haasteiden kanssa. Rakentamisen painoarvo Kuopion seudun aluetaloudessa on kasvanut. Alan osuus seudun liikevaihdosta on noussut 17 %:iin, kun vuonna 2006 osuus oli 14 %.

Elintarviketeollisuuden kehitys heikkeni hieman (-1,7 %) usean kasvuvuoden jälkeen. Mekaanisen puunjalostuksen liikevaihto heikkeni voimakkaasti -18,0 %. Kartongin ja painotuotteiden valmistuksessa tyypillisiä ovat olleet suuret vuositason vaihtelut. Viime vuonna liikevaihdon arvo supistui voimakkaasti (-34,4 %) kun vuonna 2022 kasvua oli noin 31 %. Metalliteollisuudessa liikevaihdon arvo säilyi vuonna 2023 lähes ennallaan (0,5 %). Kuopion seudulle keskittyvässä muussa teollisuudessa liikevaihdon kehitys oli negatiivinen, -32,1 %. Kuljetusalan liikevaihto kääntyi lievään -2,0 % laskuun vuonna 2023. Kuljetusalan kehitykseen heijastuu muun muassa rakentamisen, teollisuuden ja kaupan kehitys.

Liikevaihdon kehityksellä mitattuna kasvualoja Kuopion seudulla olivat vuonna 2023 edelleen tietojenkäsittelypalvelu (18,1 %), yrityspalvelut (5,6 %) ja matkailu 7,6 %. Kuopion seudun osuus koko maakunnan matkailualan liikevaihdosta on 72 %. Kasvu-uralle palasi myös Kuopion seudulle keskittynyt terveysteknologia, jonka liikevaihto kasvoi 4,8 % vuonna 2023.

Pohjois-Savon vienti laski - metalliteollisuus ja energiateknologia jatkoivat kasvua

Vuonna 2023 Pohjois-Savon vienti laski yhteensä -13,5 %. Koko maassa laskua oli -11,4 %. Vienti kasvoi vain kahdella toimialalla, joten viennin osalta vuosi oli vaikea.

Elintarvikkeiden vienti supistui vuonna 2023 (-9,4 %). Sahatavaran vienti supistui voimakkaasti (-35,5 %). Pohjois-Savon osuus koko maan sahatavaran viennistä on noin 10 %. Pohjois-Savon sellu- ja

paperiteollisuudessa vienti supistui -27,5 %. Muussa teollisuudessa vuosivaihtelut ovat olleet suuria. Vuodet 2021 ja 2022 olivat erinomaisia, mutta vuonna 2023 vienti supistui voimakkaasti (-38,7 %).

Kuitenkin koko metalliteollisuuden viennin volyymi kasvoi vuonna 2023 5,8 % ja kasvu jatkui jo toista vuotta peräkkäin. Koko maassa alan vienti heikkeni puolestaan -6,8 %. Metalliteollisuuden viennistä suurin osa syntyy metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitteiden viennistä. Pohjois-Savossa alan viennin kasvu oli 8,1 % vuonna 2023. Koneteollisuuden osuus Pohjois-Savon viennistä oli viime vuonna lähes 38 %.

Terveysteknologian vienti vuonna 2023 laski -1,2 %. Vuodet 2020 ja 2021 olivat kuitenkin viennin osalta erinomaisia. Alan vienti on lähes kaksinkertaistunut 10 vuodessa ja on nyt arvoltaan 61 milj. €.

Lähinnä Varkauden seudulle keskittyvän energiateknologian vienti nousi merkittävästi toista vuotta peräkkäin (10,2 %). Pitkällä aikavälillä energiateollisuuden viennin kasvu on ollut kohtuullisen hyvää: Pohjois-Savossa keskimäärin 2,4 % vuodessa ja koko maassa 3,8 %. Pohjois-Savon osuus koko maan energiateknologian viennistä on noin 15 % ja osuus on kasvanut vuosien saatossa.

Vienti kasvoi vuonna 2023 vain Varkauden seudulla ja sielläkin maltillisesti (0,6 %). Eniten vienti supistui Sisä-Savossa (-39,4 %) ja Kuopiossa (-24,3 %). Ylä-Savossa viennin arvo säilyi lähes ennallaan, supistuen vain -1,1 %. Koillis-Savosta tietoja ei saada seututasolla seudun pienen koon vuoksi.

Vuonna 2023 Pohjois-Savon viennistä 36 % syntyi Kuopion seudulla, 24 % Ylä-Savossa, 30 % Varkauden seudulla ja 8 % Sisä-Savossa. Kehityksen seurauksena Kuopion seudun ja Sisä-Savon asema heikkeni vientitilastoissa.

Kuopion seudun viennin arvo oli viime vuonna kuitenkin maakunnan seuduista suurin, 973 milj. € kahden edellisen vuoden vahvan kehityksen seurauksena. Varkauden seudulla viennin volyymi on 823 milj. €. Ylä-Savon viennin volyymi oli 650 milj. € vuonna 2023. Vuosina 2010–2023 viennin keskimääräinen vuosikasvu on ollut Ylä-Savossa 6,8 %. Vuonna 2023 vienti laski Sisä-Savossa -39,4 %, mutta takana on useampi kasvun vuosi. Viennin volyymi Sisä-Savossa vuonna 2023 oli 212 milj. €.

Palkkasumma kasvoi Pohjois-Savossa maltillisesti

Vuonna 2023 palkkasumma kasvoi Pohjois-Savossa 3,8 %. Koko maassa palkkasummakehitys oli aavistuksen parempaa (4,6 %). Palkkasumma heijastaa työllisyystilannetta, ja vuoden 2023 tilanteessa näkyy vielä kahden edellisen vuoden työvoiman korkea kysyntä. Pitkällä aikavälillä palkkasumma on kasvanut Pohjois-Savossa ja koko maassa samaa tahtia, noin 2,8 % vuodessa.

Palkkasumma koheni viime vuonna koko maassa mekaanista puutuoteteollisuutta ja rakentamista lukuun ottamatta kaikilla toimialoilla. Pohjois-Savossa mekaanisen puuteollisuuden palkkasumma supistui -1,6 % ja rakentamisen palkkasumma -0,9 % väisun liikevaihtokehityksen seurauksena. Lisäksi Pohjois-Savossa palkkasumma laski hieman myös kuljetuksessa (-0,5 %).

Metalliteollisuuden palkkasumma kasvoi 3,1 % hyvän vienti- ja liikevaihtokehityksen seurauksena. Pitkällä aikavälillä kasvua on ollut 3,7 % vuodessa. Metalliteollisuuden palkkasumma (316 milj. €) on noin puolet koko teollisuuden palkkasummasta. Energiaklusterissa palkkasumman volyymi kasvoi 5,7 % vuonna 2023. Alan hyvä vienti- ja liikevaihtokehitys on heijastunut myös työllisyyteen.

Tietojenkäsittelypalveluiden palkkasumma jatkoi voimakasta kasvua, viime vuonna kasvua oli jopa 20,7 %. Koko maassa kasvua oli 7,7 %. Yksityisissä terveys- ja sosiaalipalveluissa palkkasumman pitkän aikavälin kasvu on ollut toiseksi nopeinta toimialojen välisessä vertailussa. Viime vuonna kasvua kertyi 10,5 % Pohjois-Savossa, koko maan kasvun ollessa 8,6 %.

Vuonna 2023 palkkasumma kasvoi kaikilla seuduilla. Pitkän aikavälin seuranta-aikana Kuopion seudun palkkasumma on kasvanut hieman koko maata ja muita Pohjois-Savon seutuja nopeammin. Vuonna 2023 Kuopion seudun palkkasumma kasvoi 3,5 % ja pitkän aikavälin kasvu oli 3,3 %.

Maakunnan kehityskuva muihin maakuntiin suhteutettuna

Koko maassa liikevaihto laski keskimäärin -2,1 % tammi-syyskuun 2023 aikana. Pohjois-Savossa tammi-syyskuun liikevaihtokehitys oli hieman koko maata parempaa (-1,6 %). Parasta liikevaihtokehitys oli Varsinais-Suomessa, Pirkanmaalla, Etelä-Savossa ja Etelä-Pohjanmaalla.

Pohjois-Savo sijoittuu teollisuuden viennin kehityksessä kolmanneksi heikommaksi (-15,8 %) koko maan keskiarvon ollessa -9,2 %. Pohjois-Savoa heikompia maakuntia olivat Kainuu ja Keski-Pohjanmaa. Paras teollisuuden vientikehitys on ollut Pohjanmaalla, Kanta-Hämeessä ja Pirkanmaalla.

Työttömyys kasvoi

Pohjois-Savossa oli maaliskuun 2024 lopussa 12 840 työtöntä työnhakijaa, mikä on 1 304 työtöntä enemmän kuin vuosi sitten vastaavaan aikaan. Työttömistä työnhakijoista miehiä oli 66 % ja naisia 34 %. Vuoden takaiseen verrattuna miesten työttömyys kasvoi 14,1 % ja naisten työttömyys 6,2 %. Pohjois-Savossa työttömien osuus työvoimasta oli maaliskuussa 11,4 %, koko maan luku oli 10,7 %.

Henkilökohtaisesti ilmoittautuneita lomautettuja oli maaliskuussa 2 281, mikä on 56,1 % enemmän kuin viime vuonna samaan aikaan. Lomautetuista miehiä oli 88 % ja naisia 12 %. Suhteellisesti eniten lomautettujen määrä kasvoi erityisasiantuntijoiden ammattiryhmässä 167 %. Määrällisesti eniten rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöiden ryhmässä, 440 hengellä (62 %).

Pohjois-Savon työllisyysaste nousi tasaisesti vuodesta 2016 vuoteen 2022 saakka. Vuonna 2023 työllisyysaste pysyi edellisen vuoden tasolla ollen 72,2 %, koko maan keskiarvon ollessa 73,6 % (vuosikeskiarvo).

Yli 50-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli maaliskuun lopussa 4 719 (36,8 % työttömistä), mikä on 236 henkeä enemmän kuin vuosi sitten vastaavaan aikaan. Nuorten työttömyys kasvaa. Alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli maaliskuun lopussa 1 471 (11,5 % työttömistä), mikä on 8,7 % enemmän kuin vuosi sitten. Työttömistä nuorista lomautettuja oli 146.

Pitkäaikaistyöttömyyden väheneminen on pysähtynyt. Pitkäaikaistyöttömiä eli yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli Pohjois-Savossa maaliskuun lopussa 3 856 henkeä, mikä on 0,8 % viime vuotta enemmän. Ulkomaalaisia työttömiä oli maaliskuun lopussa 1 000, joka on 2,4 % viime vuotta enemmän.

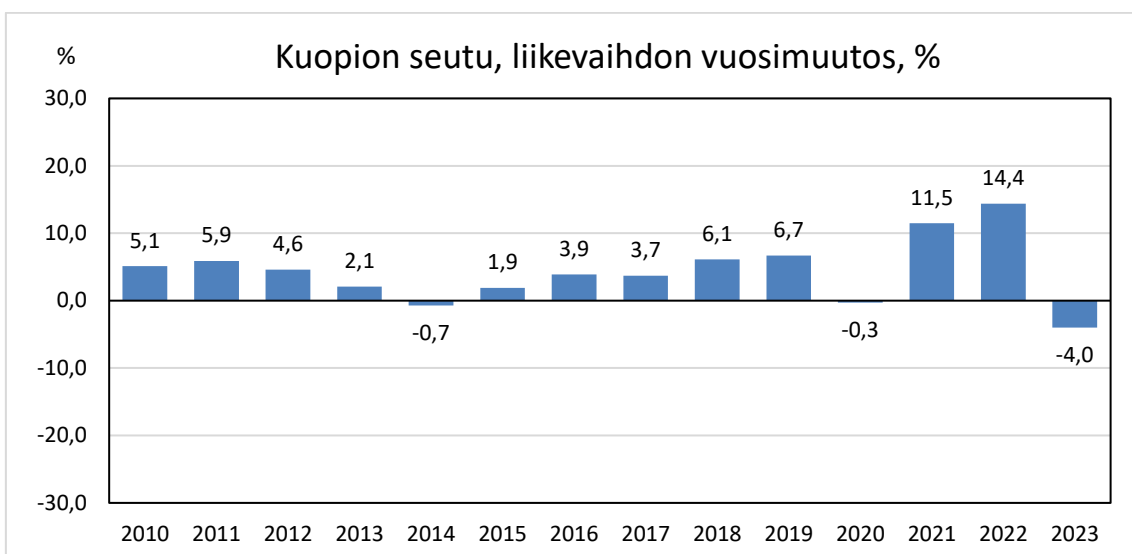
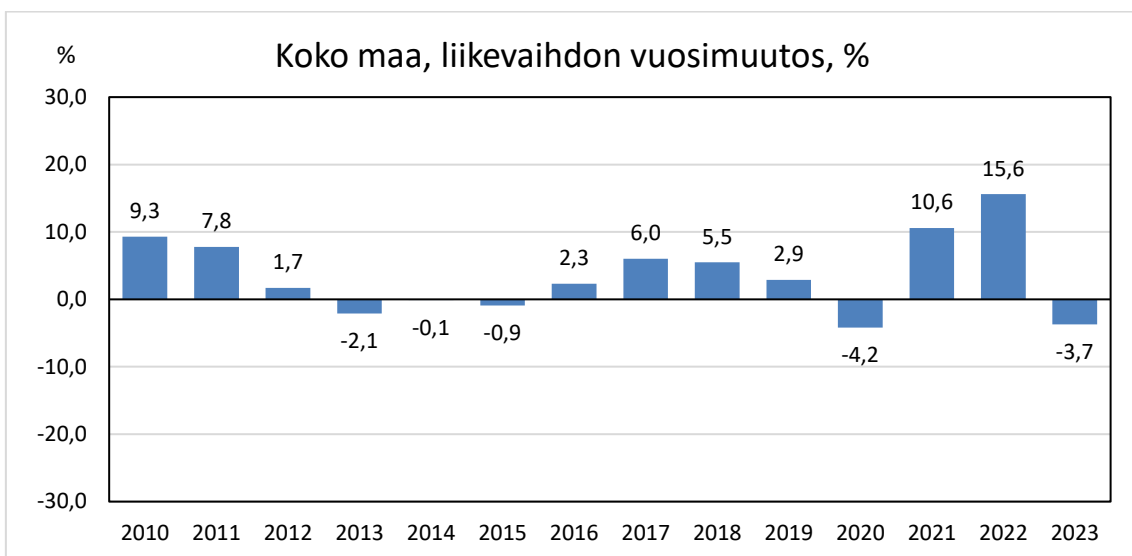
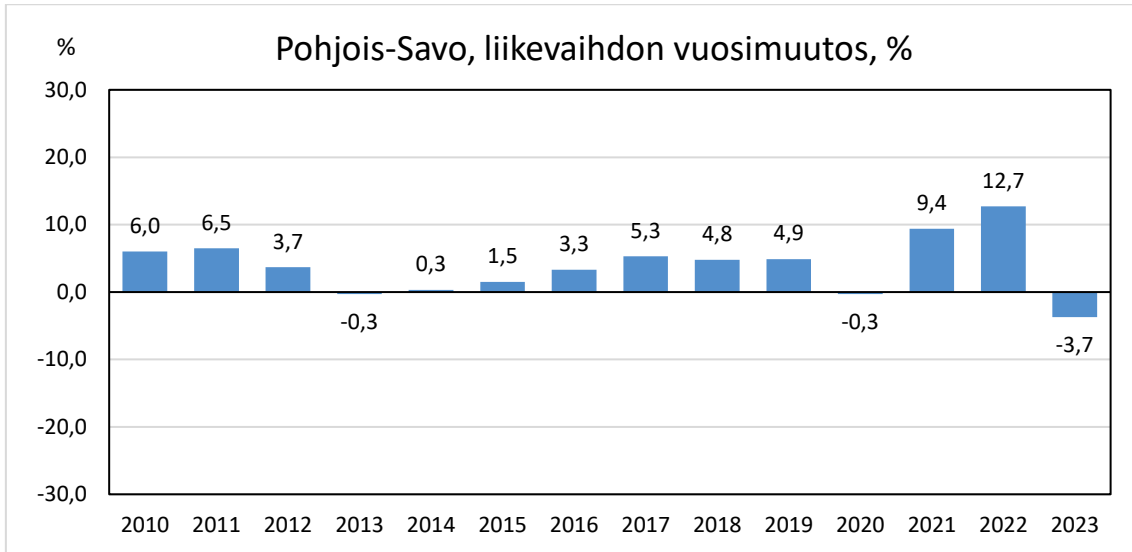
Lisätietoja antavat:

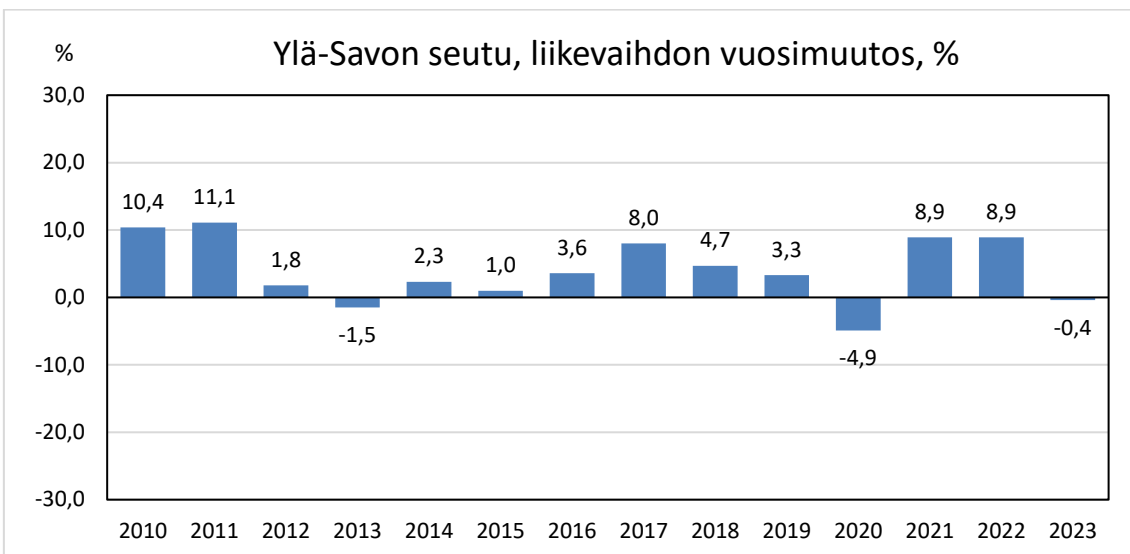
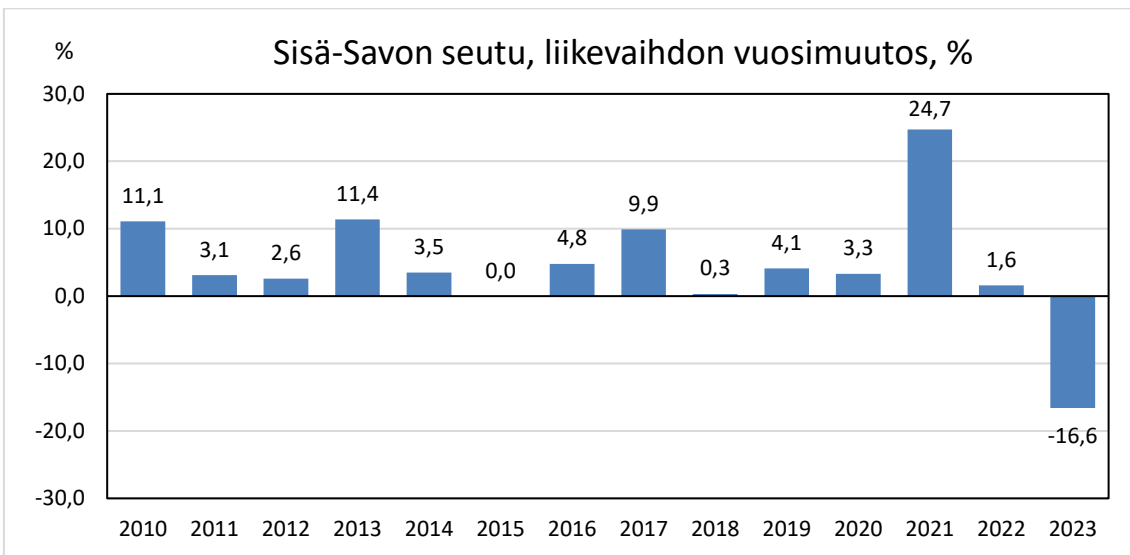
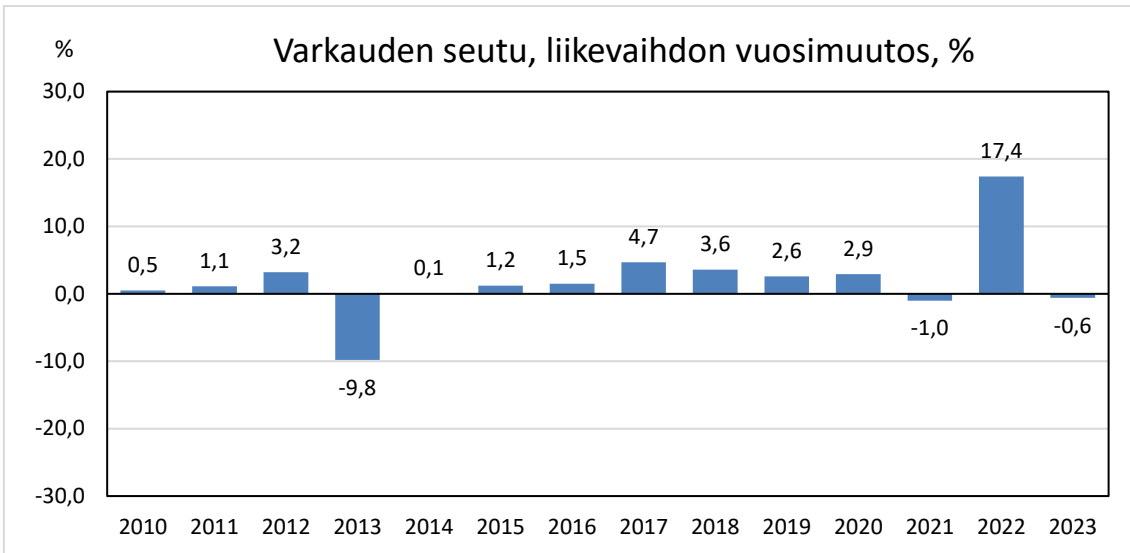
Aluetalouden osalta
Pohjois-Savon liitto
e-mail: heikki.sirvio(at)pohjois-savo.fi
puh. +358 44 714 2603

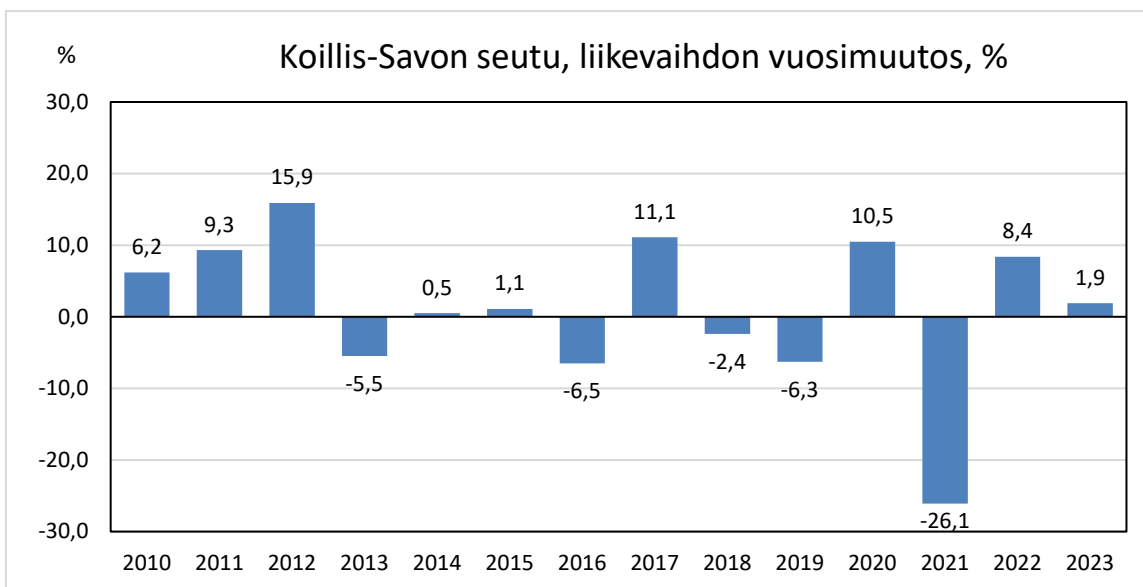
Työllisyysasioiden osalta
Pohjois-Savon ELY-keskus
e-mail minna.koljonen(at)ely-keskus.fi
puh. 0400 481 1776

1 Aluetalous Pohjois-Savossa

1.1 Liikevaihto

Pohjois-Savon yritysten liikevaihto laski -3,7 % kahden paremman vuoden jälkeen. Koko maassa liikevaihto laski saman verran. Edellisenä vuonna kasvua oli Pohjois-Savossa 12,7 % ja koko maassa 15,6 %.

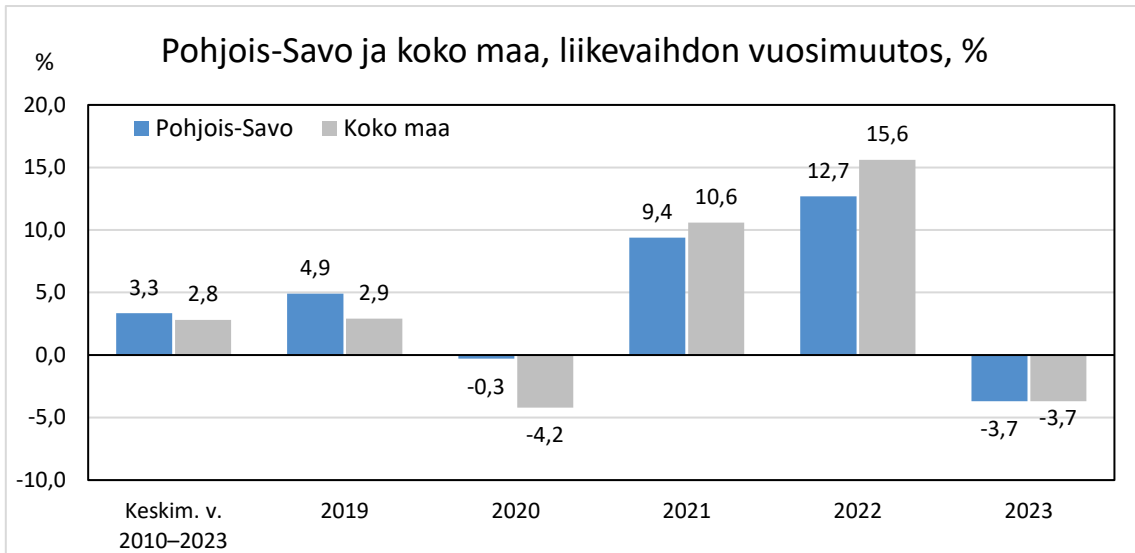
Seutukunnittain tarkasteltuna kasvua liikevaihdossa oli vain pienellä Koillis-Savon talousalueella (1,9 %). Eniten liikevaihto laski Sisä-Savossa (-16,6 %). Kuopion seudulla liikevaihto laski -4,0 %, Varkauden seudulla -0,6 % ja Ylä-Savossa -0,4 %. Viime vuoden kehityksessä tulee

huomioida, että vuonna 2022 talouskasvu oli vahvaa kaikilla muilla seuduilla Sisä-Savoa lukuun ottamatta.

Vuosina 2010–2023 liikevaihdon kehitys on ollut Pohjois-Savossa aavistuksen koko maata parempaa. Liikevaihto on kasvanut keskimäärin 3,3 % vuodessa, kun koko maassa vuotuinen kasvu on ollut 2,8 %. Pohjois-Savon osuus koko maan liikevaihdosta oli 2,7 % vuonna 2023. Osuus on säilynyt lähes samalla tasolla vuodesta 2010 alkavan seurantakauden ajan.

Pohjois-Savon ja koko maan kaikkien toimialojen liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Alue	Milj. € v. 2023	Keskim. v. 2010–2023	2019	2020	2021	2022	2023
Pohjois-Savo	15 217	3,3	4,9	-0,3	9,4	12,7	-3,7
Koko maa	562 851	2,8	2,9	-4,2	10,6	15,6	-3,7

Teollisuus, kauppa ja rakentaminen suurimmat toimialat Pohjois-Savossa

Pohjois-Savon aluetalouden suurimpien toimialojen liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Toimiala	Milj. € v. 2023	Keskim. v. 2010–2023	2019	2020	2021	2022	2023
Kaikki toimialat	15 217	3,3	4,9	-0,3	9,4	12,7	-3,7
Teollisuus	4 586	3,3	5,9	0,3	15,3	16,7	-10,6
Kaivostoiminta ja louhinta	116	8,0	-11,5	5,2	-50,0	58,8	4,5
Elintarviketeollisuus	747	3,9	3,9	5,5	5,6	9,3	2,2
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	721	3,4	5,0	1,8	39,0	0,9	-25,7
Paperin ja paperituott.valm, kustantaminen	322	-2,3	2,8	-19,5	12,1	36,4	-22,9
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	1 633	4,4	7,4	3,4	-4,4	15,5	5,0
Metalliteollisuus	1 915	4,4	6,9	4,3	-1,9	15,0	3,8
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	206	6,6	3,3	9,1	19,2	15,5	-0,2
Kulkuneuvojen valmistus	71	1,6	3,9	14,4	10,1	2,4	-13,7
Muu teollisuus	606	4,7	8,8	-3,8	95,8	40,5	-30,4
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolt.	162	3,1	13,3	-9,7	0,1	20,4	5,5
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	821	2,6	4,7	-5,0	7,0	12,9	-2,0
Tietojenkäsittelypalvelu	221	5,5	7,8	6,5	1,2	15,9	17,7
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott.valm.	1 882	4,9	3,6	3,1	5,1	15,0	-6,6
Tukku- ja vähittäiskauppa	4 271	2,2	2,1	0,6	6,8	6,3	0,6
Yrityspalvelut	802	4,7	3,6	0,8	7,9	9,2	5,1
Matkailuklusteri	345	2,5	6,2	-25,6	10,6	20,9	7,2
Lääke- ja terveysteknologia	96	5,6	11,9	15,3	18,2	-5,7	4,8
Energiateknologiaklusteri	891	3,5	6,7	17,4	-17,5	24,5	4,9

Pohjois-Savon talous heikkeni vuonna 2023

Vuonna 2021 koronan jälkeen alkanut kasvu liikevaihdossa päättyi vuonna 2023. Pohjois-Savon yritysten liikevaihto laski -3,7 % kahden paremman vuoden jälkeen. Koko maassa liikevaihto laski saman verran. Edellisenä vuonna kasvua oli Pohjois-Savossa 12,7 % ja koko maassa 15,6 %. Vuonna 2020 liikevaihto laski koko maassa selvästi enemmän kuin Pohjois-Savossa.

Vuonna 2023 Pohjois-Savon kaikkien toimialojen yhteenlaskettu alv:n alainen liikevaihto oli 15,2 mrd. €. Kasvuvauhti oli 2020-luvun alkuvuosina voimakkaampaa kuin 2010-luvulla, pl. viime vuosi.

Laskusta huolimatta liikevaihdon kehitys vaihteli merkittävästi toimialoittain niin Pohjois-Savossa kuin koko maassa.

Pohjois-Savon teollisuus kääntyi kahden vahvan vuoden jälkeen -10,6 % laskuun. Koko maassa teollisuuden liikevaihto laski -9,1 %. Teollisuuden liikevaihdon pitkän aikavälin kasvu on ollut Pohjois-Savossa koko maata parempaa, keskimäärin 3,3 % vuodessa. Koko maassa teollisuuden liikevaihdon pitkän aikavälin kasvu on 2,3 %.

Maakunnan metalliteollisuus kasvoi viime vuonna 3,8 %. Lukuun ottamatta vuoden 2021 pientä notkahdusta, sillä on takanaan monta kasvun vuotta. Alan suurin ryhmä on metallituotteiden, koneiden ja laitteiden valmistus, jonka liikevaihto parani 5,0 %, kun vuonna 2022 se oli jopa 15,5 %. Koko maassa alan liikevaihto supistui -5,5 %. Osa valmistavan teollisuuden liikevaihdosta kirjautuu korjaus- ja asennuspalveluihin.

Metalliteollisuuden liikevaihdon arvo oli Pohjois-Savossa noin 1,9 mrd. € eli 13 % kaikkien toimialojen liikevaihdosta. Koko maan metalliteollisuus on kasvanut vuodesta 2017 viime vuoteen saakka.

Elintarviketeollisuuden liikevaihto kasvoi Pohjois-Savossa kahdeksatta vuotta peräkkäin, ja vuonna 2023 kasvua kertyi 2,2 %. Koko maassa liikevaihto kasvoi 5,1 %. Pitkällä aikavälillä elintarviketeollisuuden kehitys on ollut Pohjois-Savossa keskimäärin 3,9 % ja koko maassa 2,1 % vuodessa. Pohjois-Savon osuus

elintarviketeollisuuden koko maan liikevaihdosta on 5,5 %. Osa elintarviketeollisuuden liikevaihdosta kirjautuu kauppaan, mm. marjanjalostuksessa ja -välityksessä.

Metsäteollisuuden liikevaihto kääntyi Pohjois-Savossa voimakkaaseen kasvuun vuonna 2021. Vuonna 2022 kasvu jatkui, mutta ei enää yhtä voimakkaana. Viime vuonna liikevaihto supistui voimakkaasti, jopa -25,7 %. Vuonna 2023 mekaanisen puunjalostuksen liikevaihto oli Pohjois-Savossa noin 721 milj. €, joka on 8,4 % koko maan mekaanisen puunjalostuksen liikevaihdosta. Koko maan tilanne mekaanisen puunjalostuksen liikevaihdon osalta on samanlainen kuin Pohjois-Savossa. Liikevaihto kasvoi voimakkaasti vuonna 2021 mutta laski vuonna 2023 noin -23 %. Alan pitkän aikavälin kehitys on ollut Pohjois-Savossa keskimäärin 3,4 % vuodessa, koko maassa 1,4 %.

Sellu- ja kartonkiteollisuuden liikevaihdossa on voimakkaita vuositasen vaihteluita. Vuonna 2022 kasvua oli 36,4 % mutta viime vuonna liikevaihto laski -22,9 %. Koko maassa alan liikevaihtokehitys on ollut viime vuodet samansuuntainen.

Sellu- ja kartonkialan pitkän aikavälin kehitys on seurannassa olevista toimialoista heikoin. Ainoana alana sen liikevaihto on laskenut Pohjois-Savossa. Laskua on ollut keskimäärin -2,3 % vuodessa. Koko maassa alan liikevaihto on noussut 0,3 % vuodessa.

Myös energiateknologian liikevaihto on heilahdellut voimakkaasti. Vuonna 2021 se laski 17,5 %, kun taas vuonna 2020 kasvua kertyi 17,4 %. Vuonna 2023 alan liikevaihto kasvoi 4,9 %. Vuositason vaihtelut voivat olla merkittäviä mm. suurten tilausten kirjautumisajankohdan vuoksi. Euromääräinen liikevaihto oli Pohjois-Savossa 891 milj. €, kun se vuonna 2021 oli 682 milj. €.

Myös koko maassa energiateknologia-alan liikevaihdon kasvu jatkui (2,5 %). Pitkän aikavälin kasvu oli Pohjois-Savossa 3,5 % ja koko maassa on 3,6 %.

Muussa teollisuudessa vuodet 2021 ja 2022 olivat voimakkaan kasvun vuosia. Syynä voimakkaaseen kasvuun on raaka-aineiden tuonnin heikkeneminen Venäjältä ja hintojen nousu

Ukrainan sodan seurauksena. Vuonna 2023 tilanne kuitenkin tasoittui ja liikevaihto supistui jopa -30,4 %.

Rakentamisessa liikevaihto kasvoi Pohjois-Savossa vuodesta 2016 vuoteen 2022. Vuonna 2023 liikevaihto kuitenkin kääntyi -6,6 % laskuun. Viime aikoina on tullut esiin myös konkurssseja alan yrityksissä. Koko maassa laskua oli -6,3 %. Rakentamisen osuus Pohjois-Savon aluetaloudesta on 12,4 %, kun se koko maassa on 8,5 %. Pitkän aikavälin vuosikasvu on Pohjois-Savossa ollut 4,9 % ja koko maassa 3,9 %.

Kuljetusalan liikevaihto laski vuonna 2023 Pohjois-Savossa -2,0 %. Edellisenä vuonna kasvua oli 12,9 %. Koko maassa alan liikevaihto säilyi lähes ennallaan. Pitkän aikavälin keskimääräinen kasvu on Pohjois-Savossa 2,6 % ja koko maassa 1,5 %. Kuljetusalan kehitykseen heijastuu vahvasti muun muassa rakentamisen, teollisuuden ja kaupan kehitys.

Yrityspalvelujen (KIBS) toimialoilla liikevaihdon kasvu jatkui vuonna 2023 (5,1 %). Alan pidemmän ajan kasvu on hyvä, keskimäärin 4,7 % vuodessa. Alalla on uusia nopeasti kasvavia tieto- ja terveystekniikkaan suuntautuneita yrityksiä, jotka lisäävät vientiä. Koko maassa yrityspalvelujen liikevaihto nousi 6,5 % vuonna 2023. Pitkän ajan kasvu on samalla tasolla Pohjois-Savon kanssa.

Tietojenkäsittelypalvelujen kasvu jatkui vahvana toisena vuotena peräkkäin. Vuonna 2023 kasvua kertyi jopa 17,7 %. Myös pitkän aikavälin kasvu on hyvä, 5,5 % vuodessa. Koko maassa viime vuoden kasvu oli 5,8 % ja pitkän aikavälin kehitys 8,5 %

Kaupan alan kehitys kääntyi selvään kasvuun vuonna 2021 heikomman vuoden 2020 jälkeen. Viime vuonna kasvua kertyi 0,6 %. Koko maassa kaupan alan liikevaihto supistui -1,6 %. Kaupan alan liikevaihdon osuus kaikista toimialoista oli Pohjois-Savossa 28 % ja koko maassa 25 %. Pitkän aikavälin vuosikasvu on Pohjois-Savossa ja koko maassa lähes samalla tasolla.

Matkailun liikevaihto kääntyi kasvuun Pohjois-Savossa vuonna 2021 koronan jälkeen ja kasvu jatkui vuonna 2023 (7,2 %). Koko maassa alan liikevaihto on parantunut vielä voimakkaammin. Viime vuonna matkailun liikevaihdon arvo ylitti vuoden 2019 tason, eli tason ennen koronavuotia.

Vuonna 2023 matkailualan liikevaihdon osuus kaikista toimialoista oli Pohjois-Savossa 2,3 %. Matkailun toimialalla tulee huomioida myös välilliset vaikutukset, jolloin painoarvo nousisi noin 5–7 %:iin.

Terveysklusteri sisältää tässä seurannassa lääkekehityksen, lääkevalmistuksen, alan konsultoinnin sekä terveystekniikan mittalaitteet. Alalla on Pohjois-Savossa takana useita vahvan kasvun vuosia, mutta vuonna 2022 liikevaihto laski -5,7 %. Viime vuonna palattiin kasvu-uralle ja kasvua kertyi 4,8 %. Alan pitkän aikavälin kasvu on edelleen hyvä, keskimäärin 5,6 % vuodessa. Koko maassa terveysteknologian liikevaihto supistui -7,2 % ja pitkän aikavälin kasvu on 3,6 %. Terveysklusteri on nostettu yhdeksi maakunnan kärkialoista, mutta vielä toistaiseksi sen aluetaloudelliset vaikutukset ovat olleet vähäisiä. Alan yritysten liikevaihdon osuus kaikista aloista on 0,7 %. Alalle on tehty ja suunnitteilla suuria investointeja, jotka tulevat realisoitumaan lähivuosien aikana.

Koko maan aluetalouden suurimpien toimialojen liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Toimiala	Milj. € v. 2023	Keskim. v. 2010– 2023	2019	2020	2021	2022	2023
Kaikki toimialat	562 851	2,8	2,9	-4,2	10,6	15,6	-3,7
Teollisuus	173 425	2,3	3,4	-5,7	12,8	22,4	-9,1
Kaivostoiminta ja louhinta	2 626	4,3	-3,4	7,0	11,0	17,1	-7,3
Elintarviketeollisuus	13 788	2,1	2,6	-0,9	3,0	11,3	5,1
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	8 540	1,4	-1,3	-3,1	29,0	5,2	-22,9
Paperin ja paperituott.valm, kustantaminen	25 714	0,3	-3,4	-17,3	15,3	19,0	-12,1
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	53 236	3,6	0,7	-1,6	16,3	20,5	-5,5
Metalliteollisuus	84 612	2,6	7,3	1,2	10,4	19,4	-6,6
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	25 590	0,4	18,5	6,4	3,0	18,6	-11,5
Kulkuneuvojen valmistus	5 931	6,0	6,4	-2,5	2,8	13,3	9,8
Muu teollisuus	30 528	3,3	2,5	-17,1	20,8	47,9	-15,2
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolt.	3 778	3,7	5,5	-2,2	5,5	12,8	2,0
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	41 391	1,5	2,3	-13,7	8,2	17,6	-0,1
Tietojenkäsittelypalvelu	15 529	8,5	8,4	5,1	7,0	12,4	5,8
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott.valm.	47 670	3,9	3,1	1,4	5,6	9,2	-6,3
Tukku- ja vähittäiskauppa	140 640	2,0	1,1	-0,5	9,0	8,0	-1,6
Yrityspalvelut	73 039	4,7	5,5	-0,4	7,6	8,1	6,5
Matkailuklusteri	11 606	3,8	5,4	-32,2	12,1	37,5	11,2
Lääke- ja terveysteknologia	3 649	3,6	4,3	0,0	2,5	14,0	-7,2
Energiateknologiaklusteri	10 459	3,6	8,1	3,1	12,2	20,1	2,5

Liikevaihto kasvussa vain pienellä Koillis-Savon seudulla

Yritysten kaikkien toimialojen liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos (%) seuduittain v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Alue	Milj. € v. 2023	Keskim. v. 2010– 2023	2019	2020	2021	2022	2023
Kuopion seutu	8 743	3,9	6,7	-0,3	11,5	14,4	-4,0
Ylä-Savon seutu	2 940	3,2	3,3	-4,9	8,9	8,9	-0,4
Varkauden seutu	2 478	1,8	2,6	2,9	-1,0	17,4	-0,6
Sisä-Savon seutu	951	3,4	4,1	3,3	24,7	1,6	-16,6
Koillis-Savon seutu	167	0,3	-6,3	10,5	-26,1	8,4	1,9
Pohjois-Savo	15 217	3,3	4,9	-0,3	9,4	12,7	-3,7
Koko maa	562 851	2,8	2,9	-4,2	10,6	15,6	-3,7

Vuonna 2023 yritysten liikevaihto kasvoi vain Koillis-Savossa (1,9 %) mutta pitkän aikavälin kasvu on seuduista heikoin. Eniten liikevaihto supistui Sisä-Savossa, noin -17 %. Kuopiossa laskua kertyi 4,0 %. Ylä-Savossa ja Varkaudessa laskua kertyi noin 0,5 % verran.

Liikevaihdon arvo oli viime vuonna suurin Kuopion seudulla, 8,7 mrd. €. Ylä-Savossa liikevaihdon arvo oli 2,9 mrd. €, Varkauden seudulla 2,5 mrd. €, Sisä-Savossa 951 milj. €.

Kuopion seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Toimiala	Milj. € v. 2023	Keskim. v. 2010– 2023	2019	2020	2021	2022	2023
Kaikki toimialat	8 743	3,9	6,7	-0,3	11,5	14,4	-4,0
Teollisuus	1 390	3,7	7,3	-0,3	35,5	25,2	-19,4
Elintarviketeollisuus	200	4,8	5,0	9,6	11,0	7,1	-1,7
Muu teollisuus	546	5,5	13,3	-3,8	114,0	43,2	-32,1
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	59	-2,9	11,1	18,7	-6,7	-3,1	-18,0
Paperin ja paperituott.valm, kustantaminen	138	1,0	1,9	-8,0	11,9	30,9	-34,4
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott.valm.	1 454	5,4	7,1	2,6	6,0	16,8	-8,3
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	196	5,1	1,9	-4,3	18,5	12,4	-1,5
Metalliteollisuus	320	5,6	3,3	3,6	20,2	11,9	0,5
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	99	10,2	4,6	19,0	25,8	8,9	12,9
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolt.	49	-0,3	10,9	-20,1	0,6	5,7	6,9
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	501	2,8	6,5	-4,3	5,4	13,6	-2,0
Tietojenkäsittelypalvelu	212	5,5	8,5	6,8	1,0	15,6	18,1
Tukku- ja vähittäiskauppa	2 692	2,9	3,1	1,8	6,9	6,4	1,3
Yrityspalvelut	606	5,3	2,0	1,4	9,0	9,6	5,6
Matkailuklusteri	249	3,3	7,7	-25,4	10,4	22,4	7,6
Lääke- ja terveysteknologia	95	5,7	11,9	15,5	18,3	-5,7	4,8
Energiateknologiaklusteri	139	5,3	4,7	-5,5	34,5	36,8	-18,2

Kuopion seudulla koko yritystoiminnan liikevaihto laski viime vuonna 4,0 %, mutta kaksi aiempaa vuotta olivat voimakkaan kasvun vuosia. Vuonna 2020 korona löi oman leimansa kehitykseen ja liikevaihdossa ei tapahtunut muutosta.

Liikevaihdoltaan Kuopion seudun suurin toimiala on kauppa (2,7 mrd. €), jonka liikevaihto on kasvanut tasaisesti viime vuosina. Vuonna 2023 ala kasvoi 1,3 %, ja keskimääräinen vuosimuutos on 2,9 %. Kaupan alan liikevaihdon osuus kaikista toimialoista oli 31 %. Osuus seudun liikevaihdosta on supistunut, sillä vuonna 2010 osuus oli vielä 34 %.

Seudun toiseksi suurin ala on rakentaminen 1,5 mrd. € liikevaihdolla. Viime vuonna liikevaihto kuitenkin supistui (-8,3 %). Alalla on kuitenkin takanaan useita kasvun vuosia, mutta nyt ala painii haasteiden kanssa. Alan liikevaihto on kuitenkin kaksinkertaistunut reilussa 10 vuodessa ja pitkän aikavälin kasvu on hyvällä tasolla, 5,4 %. Rakentamisen painoarvo Kuopion seudun aluetaloudessa on kasvanut. Alan osuus seudun liikevaihdosta on noussut 17 %:iin, kun vuonna 2006 osuus oli 14 %.

Elintarviketeollisuuden kehitys heikkeni hieman (-1,7 %) usean kasvuvuoden jälkeen. Pitkän aikavälin kasvu on 4,8 %, joka on hieman parempi kuin Pohjois-Savossa keskimäärin (3,9 %).

Mekaanisen puunjalostuksen liikevaihto heikkeni voimakkaasti vuosina 2014–2015 Karelia Upofloorin ja Fenestran toimintojen alasajon seurauksena. Tämän jälkeen liikevaihto kasvoi vuosina 2019 ja 2020, mutta sen jälkeen on ollut heikkoja vuosia. Viime vuonna liikevaihto supistui jopa 18,0 %. Kartongin ja painotuotteiden valmistuksessa tyypillisiä ovat olleet voimakkaat vuositasen vaihtelut. Viime vuonna liikevaihdon arvo supistui voimakkaasti (-34,4 %) kun vuonna kasvua oli noin 31 %. Pitkän aikavälin kasvu on 1,0 %.

Metalliteollisuudessa on takana jo useita kasvun vuosia mutta vuonna 2023 liikevaihdon arvo säilyi lähes ennallaan (0,5 %). Pitkän aikavälin kasvu on 5,6 % vuodessa. Kuljetusalan liikevaihto kääntyi lievään laskuun vuonna 2023 kun vuonna 2022 kasvua oli 13,6 %. Alan kehitykseen heijastuu muun muassa rakentamisen, teollisuuden ja kaupan kehitys.

Kuopion seudulle keskittyvässä muussa teollisuudessa vuodet 2021 ja 2022 olivat voimakkaan kasvun vuosia. Viime vuonna tilanne normalisoitui ja laskua kertyi jopa -32,1 %. Syynä voimakkaaseen kasvuun oli raaka-aineiden tuonnin heikkeneminen Venäjältä ja hintojen nousu Ukrainan sodan seurauksena. Vuonna 2023 tilanne on kuitenkin tasoittumassa.

Tietojenkäsittelypalvelun liikevaihto kasvoi voimakkaasti (18,1 %) toista vuotta peräkkäin. Ala

on kasvanut voimakkaasti pitkän aikavälin seurantajakson aikana. Kasvua on keskimäärin ollut 5,5 % vuodessa, ja alan liikevaihto on kaksinkertaistunut reilussa 10 vuodessa.

Yrityspalveluiden volyyymi on niin ikään kasvanut pitkän aikavälin seurantajakson aikana vahvasti. Liikevaihto on kasvanut keskimäärin 5,3 % vuodessa, ja alan liikevaihto on yli kaksinkertaistunut vuodesta 2010. Viime vuonna kasvu oli 5,6 %.

Pääasiassa Kuopion seudulle keskittyvässä terveysteknologiassa liikevaihto kasvoi voimakkaasti usean vuoden ajan, mutta vuonna 2022 liikevaihdon arvo laski -5,7 %. Kehitykseen vaikuttivat tuolloin lyhyen ajan näkymät, globaali talouskriisi ja tästä seuranneet toimijoiden säästötoimet sekä keskittyminen kehitysohjelmissa. Vuonna 2023 palattiin kuitenkin kasvu-uralle (4,8 %). Liikevaihdon volyyymi vuonna 2023 oli 95 milj. €, kun se vuonna 2010 oli vain 44 milj. €. Alalle on tehty ja suunnitteilla suuria investointeja, jotka tulevat realisoitumaan lähivuosien aikana.

Matkailu romahti vuonna 2020, ja alan liikevaihto laski Kuopion seudulla -25,4 %. Lasku oli samalla tasolla koko maakunnassa. Vuonna 2021 palattiin kasvu-uralle (10,4 %) ja vuonna 2022 kasvua kertyi 22,4 %. Vuonna 2023 liikevaihto nousi 7,6 %. Kuopion seudun osuus koko maakunnan matkailualan liikevaihdosta oli 72 % ja osuus on kasvanut vuosien kuluessa. Matkailuun kohdistuu suuria odotuksia, investointeja ja suunnitelmia, joiden realisoitumista odotetaan.

Ylä-Savon seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Toimiala	Milj. € v. 2023	Keskim. v. 2010–2023	2019	2020	2021	2022	2023
Kaikki toimialat	2 940	3,2	3,3	-4,9	8,9	8,9	-0,4
Teollisuus	1 237	4,7	3,8	-6,0	11,8	8,7	-2,0
Elintarviketeollisuus	377	3,5	1,6	4,2	3,8	7,2	6,5
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	115	2,7	1,9	0,9	5,4	11,7	-26,0
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott.valm.	188	3,6	-9,2	4,1	3,5	12,3	-5,3
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	573	6,3	9,8	-16,0	21,9	6,0	3,9
Metalliteollisuus	691	5,8	8,4	-13,4	20,3	6,8	0,9
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	150	2,9	3,6	-6,3	7,6	14,2	-1,5
Tukku- ja vähittäiskauppa	924	1,6	2,1	-5,1	7,6	7,1	-0,4
Yrityspalvelut	69	1,9	19,9	1,1	0,5	3,2	-1,6
Matkailuklusteri	44	1,1	3,3	-25,9	7,8	20,9	0,7

Ylä-Savossa yritysten liikevaihdon kasvu on vuosina 2010–2023 ollut keskimäärin 3,2 % vuodessa eli koko maan kasvua (2,8 %) parempaa. Vuoden 2020 notkahduksen jälkeen liikevaihto kasvoi pari vuotta vahvasti, noin 9,0 % vuosivauhdilla. Viime vuonna liikevaihdon arvo säilyi lähes ennallaan (-0,4 %).

Vaisumman liikevaihtokehityksen taustalla on heikko kehitys mekaanisessa puutuoteteollisuudessa ja rakentamisessa. Koko teollisuuden liikevaihto laski -2,0 %, mutta takana on kaksi vahvaa kasvun vuotta. Ylä-Savon liikevaihdosta 42 % syntyy teollisuuden toimialoilla.

Metalliteollisuus on viime vuodet ollut Ylä-Savon kasvun veturi. Pitkän ajan vuosikasvu on keskimäärin 6,3 % vuodessa, mikä on Pohjois-Savon maakunnan (4,4 %) ja koko maan (3,4 %) keskimääräistä kasvua voimakkaampi. Alan useita vuosia jatkunut vahva kasvu tyrehtyi (-13,4 %) koronavuonna 2020, mutta palasi voimakkaasti kasvu-uralle vuonna 2021 (20,3 %). Viime vuonna kasvua kertyi 0,9 %.

Metalliteollisuuden liikevaihto oli 691 milj. € vuonna 2023. Alan painoarvo seutukunnan taloudelle on kasvanut vuosien saatossa. Liikevaihdon volyyymi oli yli kaksinkertainen

vuoteen 2010 verrattuna. Vuonna 2010 metalliteollisuuden osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta oli vajaat 17 %, kun vuonna 2023 osuus oli 23 %.

Elintarviketeollisuuden liikevaihdon kasvu oli vaisua vuosina 2012–2015. Vuosina 2016–2018 liikevaihto kasvoi sen sijaan voimakkaasti. Tämänkin jälkeen liikevaihto on ollut kasvussa ja viime vuonna kasvua kertyi 6,5 %. Toimialan merkitys seudun aluetaloudelle on säilynyt melko ennallaan reilun kymmenen vuoden aikana. Elintarviketeollisuuden liikevaihto on ollut noin 12–13 % kaikkien toimialojen liikevaihdosta. Elintarviketeollisuuden liikevaihto ei kokonaan ole kirjautunut seudulle. Koko maakunnan tilasto on elintarvikealan tilastoinnissa luotettavampi (vientitilastoa lukuun ottamatta).

Puutuoteteollisuuden liikevaihdon vuotuiset vaihtelut ovat melko suuria kysynnän ja hintatason muutosten mukaan. Viime vuonna liikevaihto laski jopa -26,0 % muutaman kasvuvuoden jälkeen. Pitkän aikavälin kasvu on 2,7 %. Uuden tilastoseurannan kuntaryhmittelyn vuoksi Keiteleellä oleva puuteollisuus ei ole mukana Ylä-Savon luvuissa vaan Sisä-Savon alueessa.

Kuljetusalan liikevaihto laski viime vuonna -1,5 % kahden kasvuvuoden jälkeen. Teollisuuden ja rakentamisen hyvä vire on aiempina vuosina kiihdyttänyt kuljetusalan kasvua, joten teollisuuden kehitys heijastuu osaltaan kuljetusalan tilanteeseen.

Ylä-Savossa rakentamisen liikevaihtoa ovat vetäneet erityisesti maatalouden ja teollisuuden investoinnit. Näiden investointien valmistuttua liikevaihto supistui -9,2 % vuonna 2019. Tämän jälkeen alan liikevaihto oli jälleen kasvussa kääntyen laskuun vuonna 2023 (-5,3 %). Vuosina 2016–2018 rakentamisen liikevaihto kasvoi voimakkaasti 8–10 % vuodessa.

Kaupan ala on pitkällä aikavälillä kasvanut keskimäärin 1,6 % vuodessa. Koronavuonna 2020

liikevaihto laski -5,1 %. Vuonna 2021 palattiin kasvu-uralle (7,6 %) ja viime vuonna liikevaihdon arvo säilyi lähes ennallaan (-0,4 %). Myös Ylä-Savossa kaupan osuus seudun kaikkien toimialojen liikevaihdosta on laskenut. Vuonna 2022 osuus oli 31 %, kun vuonna 2010 se oli 40 %.

Yrityspalveluissa on voimakkaita vuositasen vaihteluita. Viime vuonna alan liikevaihto supistui -1,6 %. Pitkällä aikavälillä liikevaihto on kasvanut 1,9 % vuodessa. Matkailuklusterin liikevaihto on viime vuosina vaihdellen noussut ja laskenut. Vuonna 2020 liikevaihto heikkeni jopa -25,9 %, mutta vuonna 2021 liikevaihto kasvoi jo 7,8 % ja vuonna 2022 20,9 %. Matkailuklusterin liikevaihto on vielä aavistuksen alle vuoden 2019 tason.

Varkauden seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Toimiala	Milj. € v. 2023	Keskim. v. 2010– 2023	2019	2020	2021	2022	2023
Kaikki toimialat	2 478	1,8	2,6	2,9	-1,0	17,4	-0,6
Teollisuus	1 352	1,7	6,1	5,7	-8,7	24,7	-1,2
Muu teollisuus	29	3,0	4,7	-7,8	11,3	6,4	-10,3
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	158	4,7	2,7	-7,0	59,6	2,9	-14,5
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott.valm.	152	3,1	1,0	2,4	4,4	7,2	2,6
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	813	3,0	6,7	19,0	-22,9	24,2	8,2
Metalliteollisuus	841	3,1	6,5	18,6	-22,5	24,8	8,1
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolt.	96	6,3	16,6	-1,3	-6,1	36,5	10,0
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	117	2,4	0,5	-5,7	12,0	7,6	1,8
Tukku- ja vähittäiskauppa	440	0,0	-3,6	-0,1	7,6	5,8	0,9
Yrityspalvelut	99	1,4	-1,2	-7,3	8,0	11,7	4,1
Matkailuklusteri	39	1,6	4,5	-27,8	14,1	17,8	13,8
Energiateknologiaklusteri	744	4,0	7,4	21,2	-25,7	24,8	12,1

Varkauden seudulla yritysten liikevaihdon vuosikasvu on vuosina 2010–2023 ollut 1,8 %. Seudun liikevaihto pääsi kasvu-uralle 2010-luvun puolivälissä ja vuonna 2020 kasvua oli koronasta huolimatta 2,9 %. Vuonna 2021 liikevaihto säilyi lähes ennallaan ja vuonna 2022 kasvua kertyi jopa 17,4 %. Viime vuonna liikevaihdon arvo laski -0,6 %. Sellu-, kartonki- ja puutuoteinvestoinnit

valmistuivat muutama vuosi sitten ja tämä näkyy puutuote- ja metalliteollisuuden, ja energiateknologian kehityksessä.

Koko teollisuuden liikevaihto laski viime vuonna -1,2 % selvän kasvuvuoden jälkeen. Viime vuosien hyvästä kasvusta huolimatta Varkauden teollisuuden volyymi, 1,4 mrd. €, on jäljessä

huippuvuodesta 2008, jolloin liikevaihto oli yli 1,5 mrd. €. Vuosien 2010–2023 keskimääräinen kasvu on 1,7 %. Teollisuuden osuus alueen liikevaihdosta oli yli 50 % vuonna 2023, mikä on poikkeuksellisen korkea osuus. Ennen vuoden 2009 romahdusta teollisuuden osuus seudun aluetaloudesta oli kuitenkin enimmillään yli 60 %.

Puuteollisuuden liikevaihto supistui viime vuonna -14,5 mutta liikevaihto kasvoi vuonna 2021 jopa 60 %. Vuosina 2016–2018 kasvua oli 9,9–13,5 % vuodessa. Pitkän aikavälin keskiarvo kääntyi vuonna 2021 positiiviseksi ja on nyt 4,7 %.

Teollisuutta palvelevan koneiden ja laitteiden huollon ja asennuksen liikevaihto kasvoi voimakkaasti vuosina 2014–2016 ja 2018–2019. Vuosi 2017 oli selvästi heikompi vuosi. Viime vuonna liikevaihto nousi 10,0 %. Alan liikevaihdon muutoksiin vuositason vaikuttaa alueella tehdyt investoinnit. Pitkällä aikavälillä alan liikevaihtokehitys oli pitkään laskeva, mutta on nyt kääntynyt uudelleen selvään nousuun.

Rakentamisessa liikevaihto kasvoi seitsemättä vuotta, ja kasvua kertyi 2,6 %. Pitkän ajan kasvu on ollut keskimäärin 3,6 % vuodessa, joskin vuositason vaihtelut ovat olleet suuria, mikä johtuu tehdyistä investoinneista.

Kuljetusalan liikevaihto on vaihdellut vuositason voimakkaasti. Alan liikevaihto kasvoi viime vuonna (1,8 %) kolmatta vuotta peräkkäin. Vuosi 2020 oli

selvästi heikompi (-5,7 %). Kuljetusalan kehitykseen alueella ovat vaikuttaneet vahvasti puutuoteteollisuus ja rakentaminen.

Kaupan alan kehitys on ollut Varkauden seudulla vaisua ja pitkän aikavälin kehitys on Pohjois-Savon seuduista heikoin. Liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos on 0,0 %. Vuonna 2018 liikevaihto nousi useamman heikon vuoden jälkeen, mutta vuonna 2019 liikevaihto lähti jälleen laskuun. Vuonna 2021 liikevaihto palasi kasvu-uralle (7,6 %) ja viime vuonna kasvua kertyi 0,9 %. Kaupan alan osuus seudun liikevaihdosta (18 %) on pienempi kuin maakunnassa keskimäärin (28 %).

Yrityspalvelujen liikevaihto jatkoi vuonna 2021 alkanutta kasvua kolmen heikomman vuoden jälkeen. Alan keskimääräinen vuosikasvu on 1,4 %.

Matkailuklusterin liikevaihto kääntyi kasvuun muiden seutujen tapaan vuonna 2021 ja vuonna 2022 kasvua oli 17,8 %. Vuonna 2020 liikevaihto laski jopa 27,8 %. Viime vuonna liikevaihdon arvo kasvoi 13,8 %.

Energiateknologian liikevaihto laski vuosina 2013–2014 huomattavasti. Sen jälkeen ala on kääntynyt kasvuun, joskin vuosina 2018 ja 2021 liikevaihto laski. Vuonna 2020 kasvua kertyi peräti 21,2 %. Viime vuonna liikevaihdon arvo nousi 12,1 %. Vuositason vaihtelut voivat olla merkittäviä mm. suurten tilausten kirjautumisajankohdan vuoksi.

Sisä-Savon seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Toimiala	Milj. € v. 2023	Keskim. v. 2010– 2023	2019	2020	2021	2022	2023
Kaikki toimialat	951	3,4	4,1	3,3	24,7	1,6	-16,6
Teollisuus	548	4,0	6,5	2,2	37,7	-0,7	-23,7
Elintarviketeollisuus	114	3,1	6,3	3,6	1,1	6,8	3,0
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	392	4,8	5,8	1,9	52,8	-1,8	-29,5
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott.valm.	51	1,9	-6,2	2,8	-9,0	7,9	-5,1
Metalliteollisuus	34	2,7	19,7	1,3	5,2	-1,3	-3,3
Tukku- ja vähittäiskauppa	178	1,2	1,9	10,6	1,8	3,9	-5,4
Matkailuklusteri	12	0,9	-3,0	-20,3	18,0	6,6	8,3

Sisä-Savon alueella liikevaihto laski viimevuonna voimakkaasti (-16,6 %), mutta taustalla on useampi kasvun vuosi. Pitkän ajan keskimääräinen kasvu on vielä hyvällä tasolla. (3,4 %).

Teollisuuden liikevaihto supistui 23,7 % puutuoteteollisuuden heikon vuoden vuoksi. Vuosi 2021 oli kuitenkin voimakkaan kasvun vuosi. Teollisuuden kasvu on viime vuosina ollut pääsääntöisesti vahvaa perustuen pääasiassa metsäteollisuuteen. Vuonna 2010 teollisuuden liikevaihto oli 378 milj. €, kun se viime vuonna oli 548 milj. €. Teollisuuden painoarvo aluetaloudelle on merkittävä ja sen osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta on noin 58 %.

Nopeinta pitkän ajan kasvu Sisä-Savossa on sahatavarassa ja puutuotteissa, keskimäärin 4,8 % vuodessa. Vuonna 2023 liikevaihto supistui kuitenkin voimakkaasti, noin 30 %. Tulee kuitenkin huomioida vuoden 2021 voimakas kasvu (52,8 %). Alan liikevaihto on edelleen lähes kaksinkertainen vuoteen 2010 verrattaessa 10 vuodessa ja sen arvo on yli 40 % kaikkien toimialojen liikevaihdosta.

Koillis-Savon seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Toimiala	Milj. € v. 2023	Keskim. v. 2010–2023	2019	2020	2021	2022	2023
Kaikki toimialat	167	0,3	-6,3	10,5	-26,1	8,4	1,9
Teollisuus	45	0,7	4,0	-7,1	21,3	19,5	-5,6
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott.valm.	38	8,3	-6,0	26,5	8,2	7,4	13,9
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	12	-1,9	0,5	1,9	18,3	13,3	-3,7
Tukku- ja vähittäiskauppa	35	1,4	2,5	20,4	2,1	-2,3	-3,2
Matkailuklusteri	2	-2,2	4,5	-32,8	-8,8	12,4	-1,4

Koillis-Savossa kaikkien toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto nousi 1,9 % vuonna 2023. Seurannassa mukana olevista toimialoista liikevaihto kasvoi kuitenkin vain rakentamisessa.

Seurannan ulkopuolelle jäävien toimialojen kehitystä ja euromääräistä arvoa ei voi johtaa suoraan yllä esitetystä taulukosta, koska seuratut toimialaryhmät ovat osittain päällekkäisiä. Esimerkiksi teollisuuden sekä rakentamisen ja ei-metallisten mineraalituotteiden valmistuksen

Elintarviketeollisuuden liikevaihto jatkoi kasvuaan viidettä vuotta peräkkäin. Viime vuonna kasvua kertyi 3,0 %. Alan liikevaihdon volyyymi oli vuonna 2010 noin 76 milj. € ja vuonna 2023 noin 114 milj. €.

Metalliteollisuuden liikevaihto supistui toista vuotta peräkkäin (-3,3 %), mutta pitkän ajan keskimääräinen kasvu on vielä 2,7 %, johtuen aiemmista kasvun vuosista.

Rakentamisen liikevaihto laski (-5,1 %). Alan vuositasen vaihtelut ovat suuria. ja pitkän ajan kasvu on ollut keskimäärin 1,9 % vuodessa.

Kaupan alan liikevaihto on viime vuosina kasvanut, kunnes kääntyi laskuun vuonna 2023 (-5,4 %). Vuonna 2020 liikevaihto kääntyi voimakkaaseen nousuun, joka on tasoittunut tämän jälkeen. Myös Sisä-Savossa kaupan alan osuus (19 %) seudun liikevaihdosta on Varkauden seudun tavoin pienempi kuin maakunnassa keskimäärin (28 %).

luokkiin kuuluu päällekkäisiä toimialoja. Myös kuljetuksen ja varastoinnin toimialaryhmässä sekä matkailuklusterissa on päällekkäisyyksiä. Näin ollen joidenkin toimialojen tiedot tulevat mukaan kahdesti toimialaryhmien tietoja summatessa.

On myös huomioitava, että Koillis-Savo muodostaa pienen talousalueen, joten yhdenkin yrityksen muutokset voivat heijastua seudun lukuihin voimakkaasti.

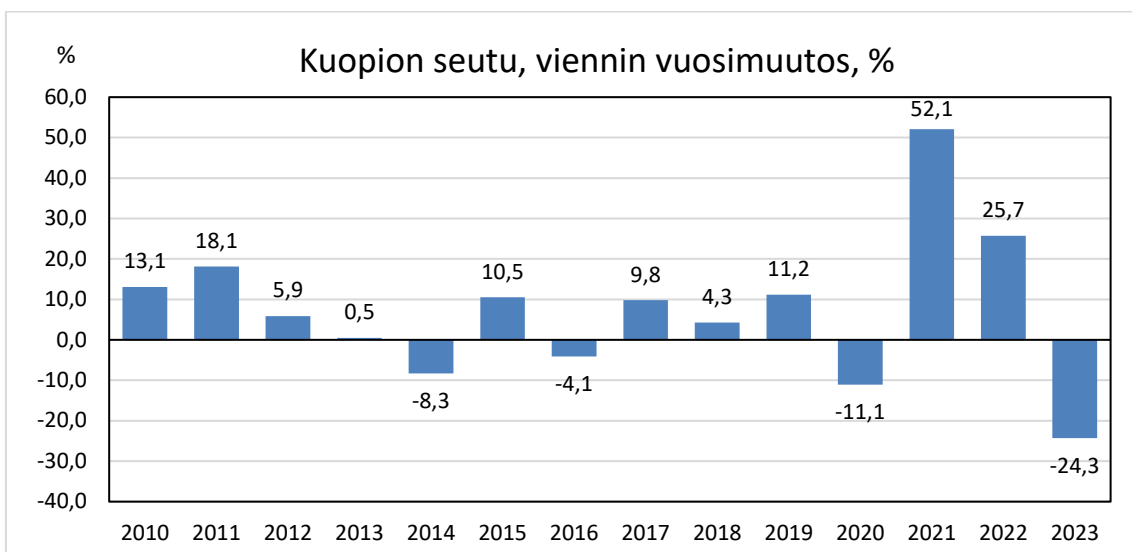
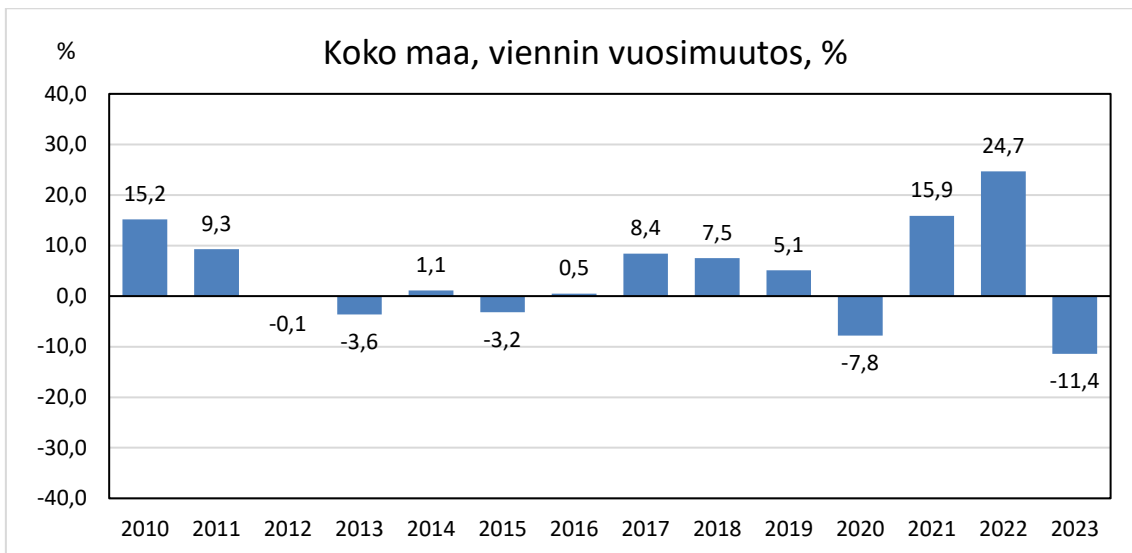
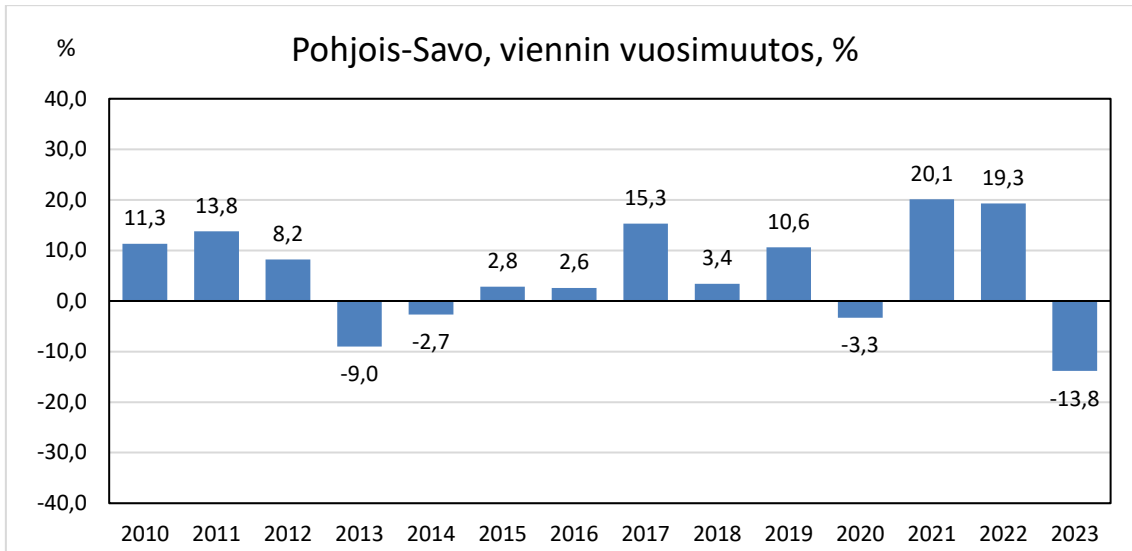
Koko teollisuuden liikevaihto laski alueella -5,6 %, mutta kaksi aiempaa vuotta ovat olleet voimakkaan kasvun vuosia. Teollisuuden pitkän aikavälin kasvu on 0,7 %.

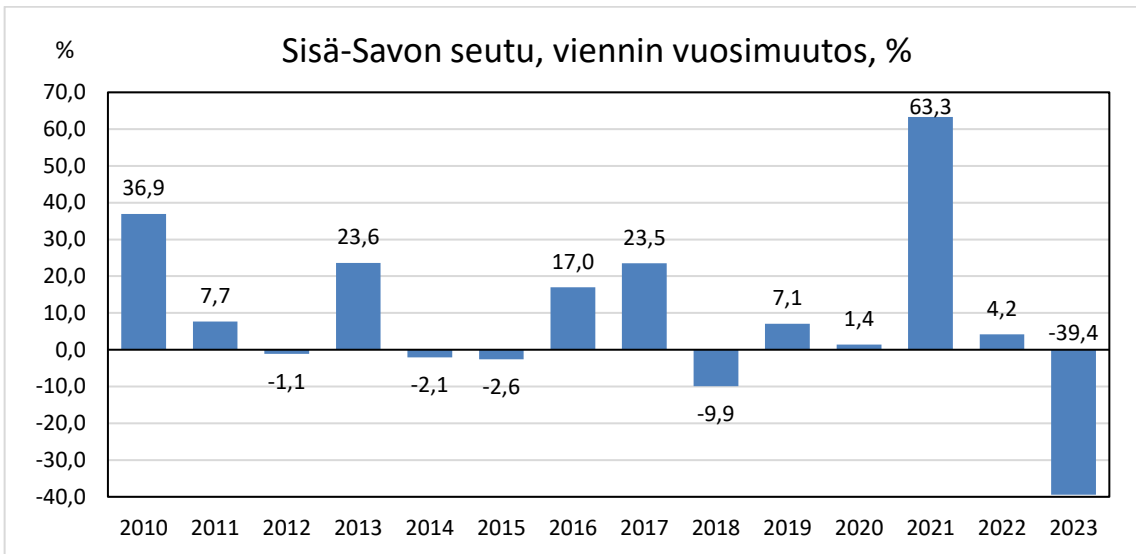
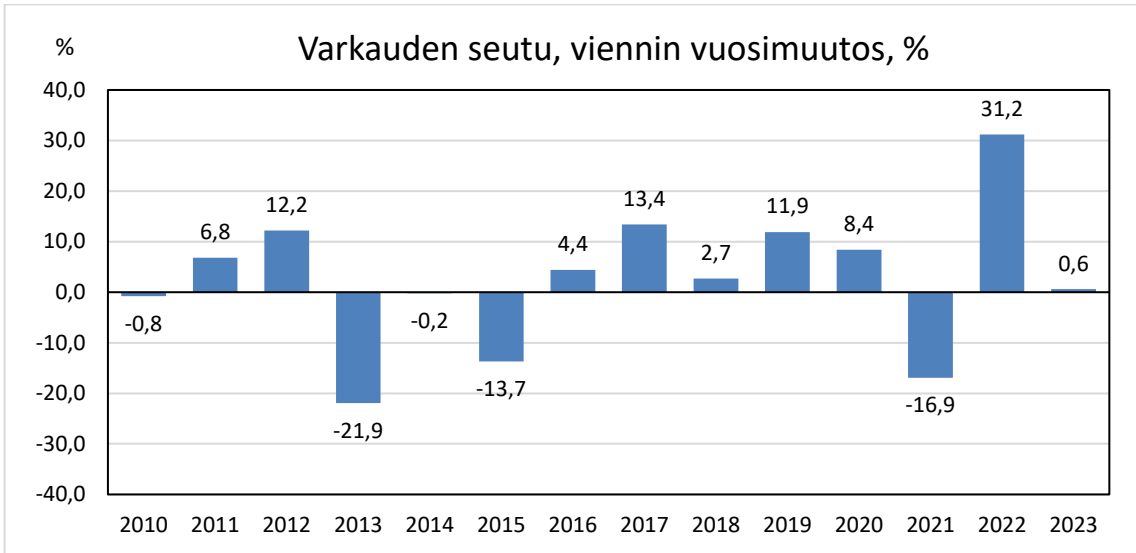
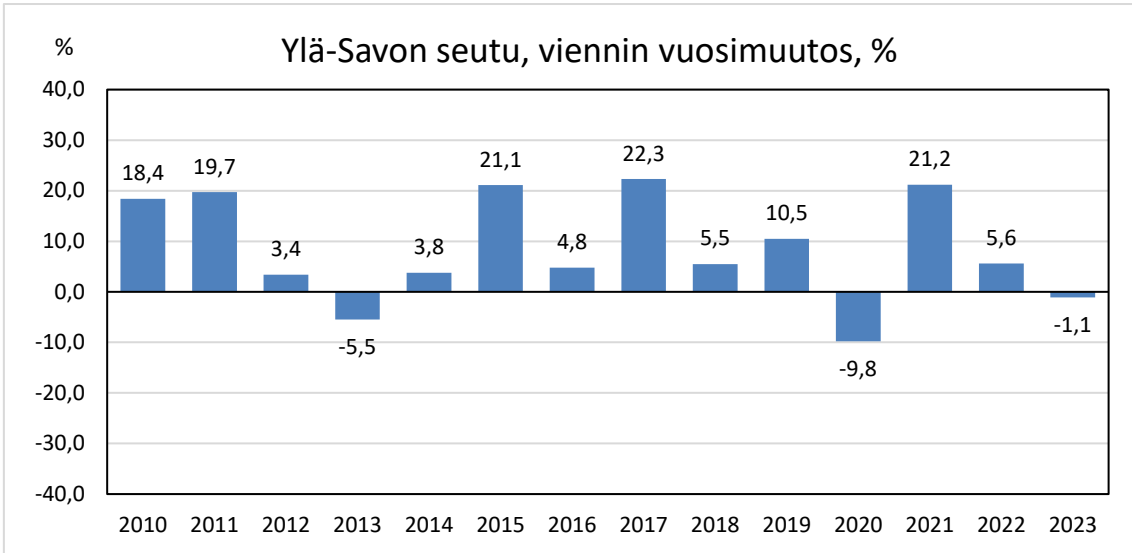
Matkailun liikevaihto laski viime vuonna -1,4 % yhden paremman vuoden jälkeen. Rakentamisen liikevaihto kasvoi neljättä vuotta peräkkäin, viime vuonna 13,9 %. Rakentaminen on kehittynyt pitkällä aikavälillä hyvin. Kasvua on ollut keskimäärin 8,3 % vuodessa ja alan liikevaihto on kolminkertaistunut reilussa 10 vuodessa. Koillis-Savon rakennusalan yritykset ovat paljolti sidoksissa mm. Kuopion alueen rakentamiseen, mutta vielä viime vuoden luvuissa tämä ei näy.

Kaupan alalla liikevaihto laski toista vuotta peräkkäin, viime vuonna -3,2 %. Kuljetusalalla laskua oli -3,7 %. Alan vuotuiset muutokset ovat olleet suuria heijastaen teollisuuden ja rakentamisen kehitystä. Pitkällä aikavälillä liikevaihto on laskenut keskimäärin -1,9 % vuodessa.

Tarkastelussa on syytä muistaa, että aluetalouden volyymiltaan Koillis-Savo on pieni, joten vähäisetkin muutokset voivat saada aikaan suuria vuositasen muutoksia.

1.2 Vienti

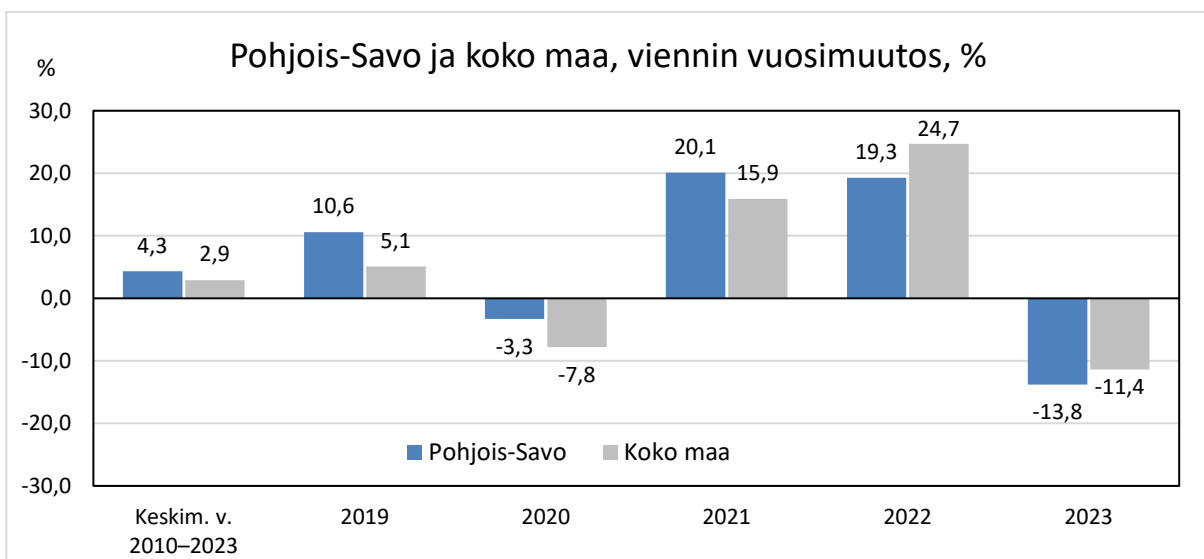
Vuonna 2023 Pohjois-Savon vienti laski yhteensä -13,8 %. Koko maassa laskua oli -11,4 %. Vuonna 2020 vienti heikkeni Pohjois-Savossa -3,3 % ja koko maassa -7,8 %. Tämän jälkeen vienti oli vahvaa kaksi vuotta peräkkäin niin Pohjois-Savossa kuin koko maassa. Seurannassa olevista toimialoista Pohjois-Savon viennin kehitys oli kuitenkin koko maata parempaa vain metalliteollisuudessa, energiateknologiassa ja lääke- ja terveysteknologiassa. Vienti kasvoi vain kahden toimialan kohdalla, joten viennin osalta vuosi oli vaikea.

Pohjois-Savon vienti kääntyi kasvuun vuonna 2015 ja koko maassa vuotta myöhemmin. Vuonna 2023 vienti laski -430 milj. € ja viennin arvo on samalla tasolla kuin vuonna 2021.

Pitkällä aikavälillä Pohjois-Savon vienti on kasvanut koko maan vientiä paremmin. Vuosina 2010–2023 vuosikasvu on Pohjois-Savossa ollut keskimäärin 4,3 % ja koko maassa 2,9 %. Pohjois-Savon osuus koko maan viennistä on noussut hieman viimeisien vuosien aikana. Vuonna 2022 osuus koko maan viennistä oli 1,8 %.

Pohjois-Savon ja koko maan kaikkien toimialojen viennin keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Alue	Milj. € v. 2023	Keskim. v. 2010–2023	2019	2020	2021	2022	2023
Pohjois-Savo	2 687	4,3	10,6	-3,3	20,1	19,3	-13,8
Koko maa	146 927	2,9	5,1	-7,8	15,9	24,7	-11,4

Vienti kasvoi vain metalliteollisuudessa ja energiateknologiaklusterissa

Pohjois-Savon aluetalouden suurimpien toimialojen viennin keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Toimiala	Milj. € v. 2023	Keskim. vuosimuutos v. 2010–2023	2019	2020	2021	2022	2023
Kaikki toimialat	2 687	4,3	10,6	-3,3	20,1	19,3	-13,8
Teollisuus	2 099	3,9	9,6	-0,6	20,7	20,4	-16,4
Elintarviketeollisuus	77	-1,0	-18,7	6,6	2,0	24,2	-9,4
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	313	4,2	4,5	0,5	56,4	3,1	-35,5
Paperin ja paperituott.valm, kustantaminen	251	-1,3	-1,5	-16,3	11,8	42,8	-27,5
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	1 012	4,8	15,3	3,9	-9,5	15,2	8,1
Metalliteollisuus	1 105	4,8	14,5	5,2	-5,9	14,3	5,8
Muu teollisuus	313	6,7	19,1	-8,7	147,1	41,8	-38,7
Lääke- ja terveysteknologia	61	4,3	15,4	20,0	27,2	-6,7	-1,2
Energiateknologiaklusteri	521	2,4	24,4	22,8	-33,4	28,7	10,2

Elintarvikkeiden vienti supistui vuonna 2023 (-9,4 %), mutta takana on kolme kasvun vuotta, etenkin vuonna 2022. Koko maassa alan vienti supistui -5,8 %. Alan liikevaihdossa tulee huomioida viennin heikkeneminen Venäjälle, mutta lisäksi se, että koko alan yritysten vienti ei kirjaudu Pohjois-Savoon oikein.

Sahatavaran vienti on kasvanut pitkällä aikavälillä 4,2 %. Viime vuonna vienti supistui voimakkaasti, jopa -35,5 %. Vuonna 2021 vienti kasvoi vielä voimakkaasti (56,4 %). Vuosina 2016–2017 alan vienti kasvoi voimakkaasti. Viennin arvo vuonna 2023 oli noin 313 milj. €, joka on noin 12 % maakunnan kaikkien toimialojen viennin arvosta, kun se korkeimmillaan oli jopa 20 %. Koko maassa alan vienti laski myös (26,0 %). Vuosina 2016–2017 vienti oli kovassa kasvussa myös koko maassa mutta pitkän aikavälin kasvu selvästi Pohjois-Savoa maltillisempaa. Pohjois-Savon osuus koko maan sahatavaran viennistä on noin 10 %.

Pohjois-Savon sellu- ja paperiteollisuudessa vienti kääntyi kasvuun vuonna 2021 ja vuonna 2022 kasvua kertyi jopa 42,8 %. Vuonna 2023 vienti supistui kuitenkin -27,5 %. Koko maassa kehitys on ollut samansuuntainen. Pohjois-Savossa alan vienti on laskenut hieman seurantajakson aikana. Koko maassa pitkän aikavälin kehitys on Pohjois-Savoa parempi (0,3 %).

Koko metalliteollisuuden viennin volyymi kasvoi vuonna 2023 5,8 % ja kasvu tapahtui toista vuotta peräkkäin. Koko maassa alan vienti heikkeni puolestaan -6,8 %. Pohjois-Savon metalliteollisuus on ollut viime vuosina vahvassa iskussa. Pitkän ajan kasvu on Pohjois-Savossa 4,8 %, koko maassa 2,7 %. Metalliteollisuuden viennin arvo oli Pohjois-Savossa 1,1 mrd. € eli 41 % maakunnan kaikkien toimialojen viennistä ja osuus on kasvanut vuosien saatossa.

Metalliteollisuuden viennistä suurin osa syntyy metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitteiden viennistä. Pohjois-Savossa alan viennin kasvu oli 8,1 % vuonna 2023 ja vuosina 2017, 2019 ja 2022 vienti kasvoi myös voimakkaasti, noin 15 % vuodessa. Koneteollisuuden osuus Pohjois-Savon viennistä oli viime vuonna lähes 38 %. Koko maassa osuus on noin 21 %. Koko maassa alan liikevaihto kääntyi voimakkaaseen kasvuun vuonna 2021, mutta viime vuonna vienti supistui -3,4 %.

Muussa teollisuudessa vuosivaihtelut ovat olleet suuria. Vuodet 2021 ja 2022 olivat erinomaisia, mutta vuonna 2023 vienti supistui voimakkaasti (-38,7 %). Koko maassa muun teollisuuden vienti supistui -15,5 % ja Pohjois-Savon tapaan kaksi aiempaa vuotta olivat voimakkaan kasvun vuosia.

Pitkän aikavälin kasvu on Pohjois-Savossa 6,7 % ja koko maassa 5,4 %. Muun teollisuuden kasvua vauhdittivat vuosina 2021–2022 tuonnin hiipuminen Venäjältä ja hintojen nousu Ukrainan sodan seurauksena.

Terveysteknologian vienti laski 2010-luvun ensimmäisellä puoliskolla usean vuoden ajan, mutta sen jälkeen oli useita voimakkaan kasvun vuosia. Viime vuonna vienti laski -1,2 % ja vuonna 2022 laskua oli -6,7 %. Vuodet 2020 ja 2021 olivat kuitenkin viennin osalta erinomaisia. Alan vienti on lähes kaksinkertaistunut 10 vuodessa ja on nyt 61 milj. €. Pohjois-Savossa ja koko maassa pitkän aikavälin kasvu on lähes samalla tasolla, mutta

viime vuonna koko maan vienti supistui -11,4 %. Pohjois-Savossa kasvua on ollut pitkällä aikavälillä keskimäärin 4,3 % vuodessa ja koko maassa 4,6 %.

Lähinnä Varkauden seudulle keskittyvän energiateknologian vienti nousi merkittävästi toista vuotta peräkkäin (10,2 %). Vuonna 2019 ja 2020 kasvua kertyi myös reilusti. Alan vienti on vaihdellut voimakkaasti vuosittain niin Pohjois-Savossa kuin koko maassa. Pitkällä aikavälillä kasvu on kuitenkin ollut kohtalaista: Pohjois-Savossa keskimäärin 2,4 % vuodessa ja koko maassa 3,8 %. Pohjois-Savon osuus koko maan energiateknologian viennistä on noin 15 % ja se on kasvanut vuosien saatossa.

Koko maan suurimpien toimialojen viennin keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Toimiala	Milj. € v. 2023	Keskim. vuosimuutos v. 2010–2023	2019	2020	2021	2022	2023
Kaikki toimialat	146 927	2,9	5,1	-7,8	15,9	24,7	-11,4
Teollisuus	97 622	2,7	5,3	-5,6	14,1	25,8	-11,4
Elintarviketeollisuus	1 758	2,3	11,3	3,1	1,3	16,3	-5,8
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	3 140	2,9	-2,9	-8,7	48,9	5,6	-26,0
Paperin ja paperituott.valm, kustantaminen	14 461	0,3	-3,9	-17,8	15,1	22,0	-19,3
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	31 201	4,1	0,9	-0,5	17,4	21,9	-3,4
Metalliteollisuus	55 691	2,7	9,9	2,2	9,8	20,7	-6,8
Muu teollisuus	19 303	5,4	4,0	-15,6	24,5	52,2	-15,5
Lääke- ja terveysteknologia	2 642	4,6	4,4	-4,0	1,4	16,9	-11,4
Energiateknologiaklusteri	3 350	3,8	22,7	11,7	3,0	19,3	-6,6

Vienti kasvoi vain Varkauden seudulla

Yritysten kaikkien toimialojen viennin keskimääräinen vuosimuutos (%) seuduittain v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Alue	Milj. € v. 2023	Keskim. v. 2010–2023	2019	2020	2021	2022	2023
Kuopion seutu	973	5,1	11,2	-11,1	52,1	25,7	-24,3
Ylä-Savon seutu	650	6,8	10,5	-9,8	21,2	5,6	-1,1
Varkauden seutu	823	1,9	11,9	8,4	-16,9	31,2	0,6
Sisä-Savon seutu	212	4,4	7,1	1,4	63,3	4,2	-39,4
Pohjois-Savo	2 687	4,3	10,6	-3,3	20,1	19,3	-13,8
Koko maa	146 927	2,9	5,1	-7,8	15,9	24,7	-11,4

Vienti kasvoi vuonna 2023 vain Varkauden seudulla ja sielläkin maltillisesti (0,6 %). Eniten vienti supistui Sisä-Savossa (-39,4 %) ja Kuopiossa (-24,3 %). Ylä-Savossa viennin arvo säilyi lähes ennallaan, supistuen vain -1,1 %. Koillis-Savosta tietoja ei saada seututasolla seudun pienen koon vuoksi.

Viime vuonna Pohjois-Savon viennistä 36 % syntyi Kuopion seudulla, 24 % Ylä-Savossa, 30 % Varkauden seudulla ja 8 % Sisä-Savossa. Kehityksen seurauksena Kuopion seudun ja Sisä-Savon asema heikkeni vientitilastoissa.

Kuopion seudun viennin arvo oli viime vuonna kuitenkin maakunnan seuduista suurin, 973 milj. €, vuosien 2021 ja 2022 vahvan kehityksen seurauksena. Vuosi 2020 oli heikompi viime vuoden tapaan. Pitkän aikavälin kasvu on 5,1 % eli parempi kuin maakunnassa (4,3 %) ja koko maassa (2,9 %) keskimäärin.

Pitkällä ajanjaksolla Ylä-Savo on vahvistanut asemaansa vientivetoisena seutuna, sillä se on yli kaksinkertaistanut vientinsä reilussa 10 vuodessa. Ylä-Savon viennin volyymi oli 650 milj. € vuonna 2023. Vuosina 2010–2023 viennin keskimääräinen vuosikasvu on Ylä-Savossa (6,8 %).

Vuonna 2023 vienti laski Sisä-Savossa -39,4 %, mutta takana on useampi kasvun vuosi. Etenkin vuosi 2021 oli erinomainen viennin osalta. Viennin volyymi oli 212 milj. € kun se vuonna 2010 oli 116 milj. €. Viennin pitkän aikavälin kasvu (4,4 %) on samalla tasolla koko maakunnan kanssa.

Varkauden seutu nousi vuonna 2020 viennin arvoltaan suurimmaksi seuduksi, mutta Kuopio palasi ykköspaikalle vuonna 2021.

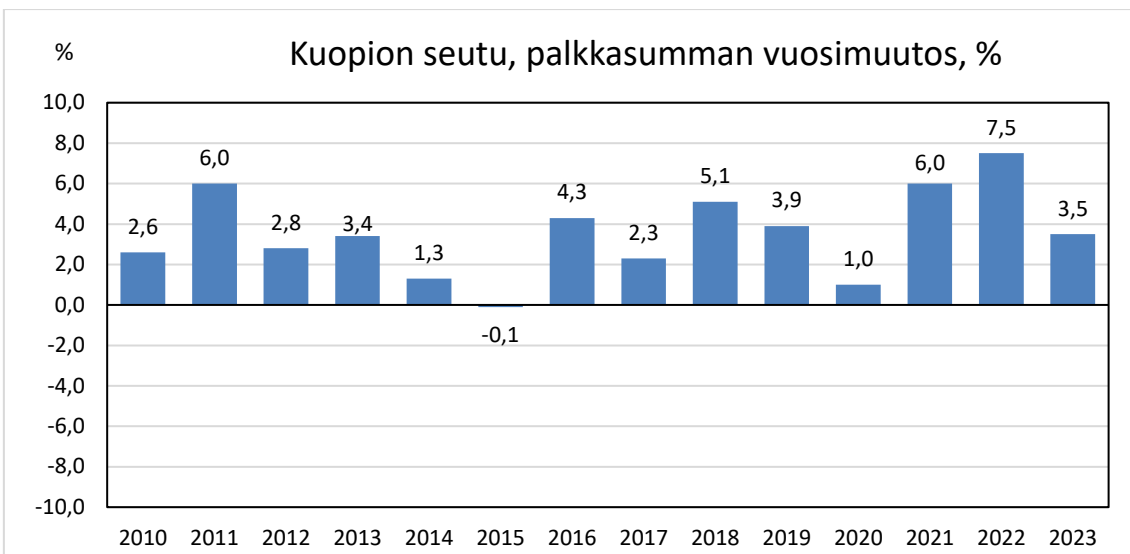
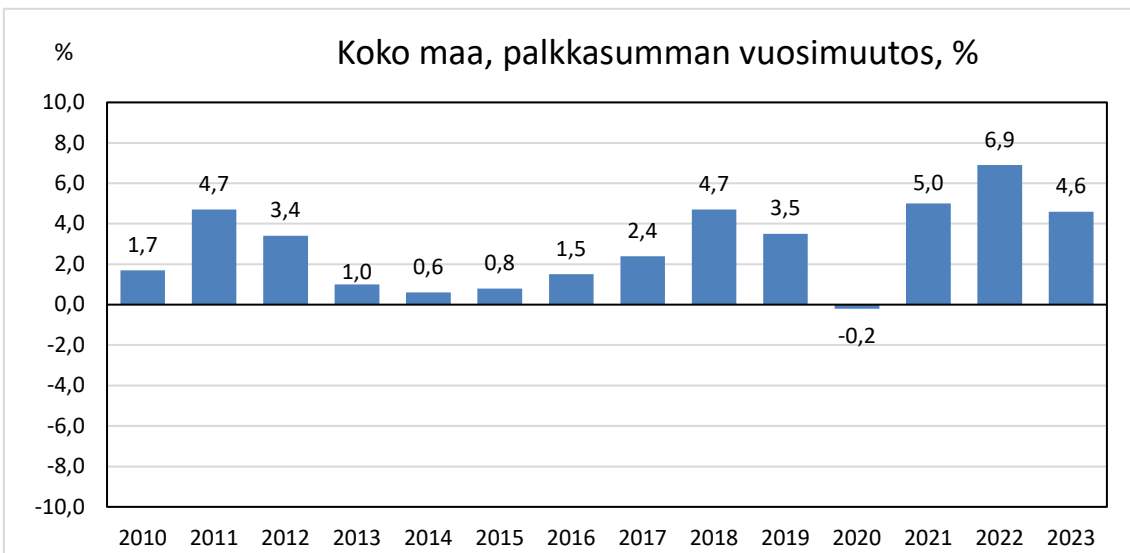
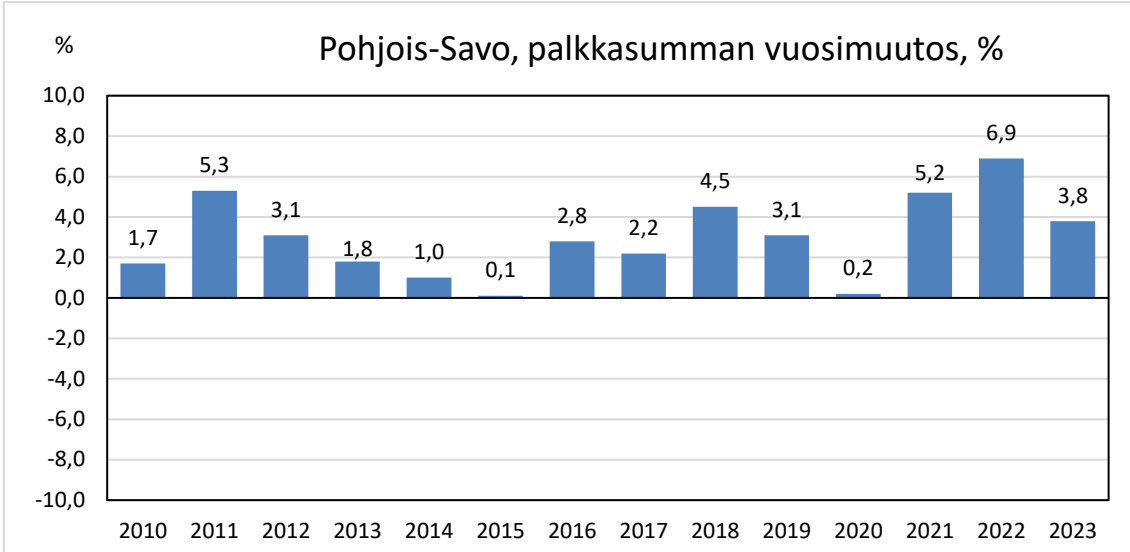
Teollisuuden viennissä Kuopio on vahvistanut asemaansa viennin arvon ollessa 602 milj. €. Varkauden seudulla teollisuuden viennin volyymi on 749 milj. € ja Ylä-Savon 521 milj. €

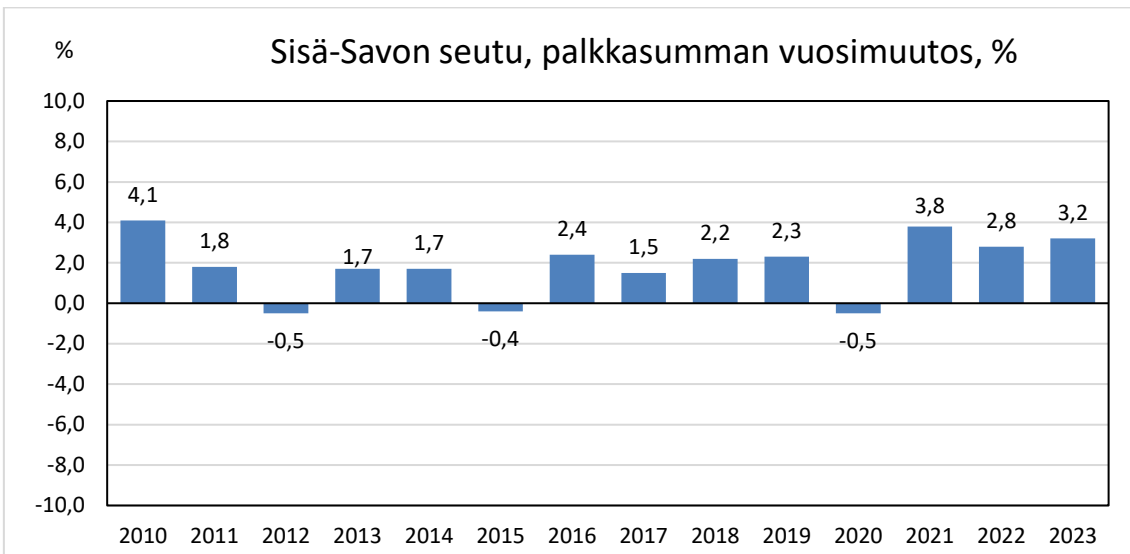
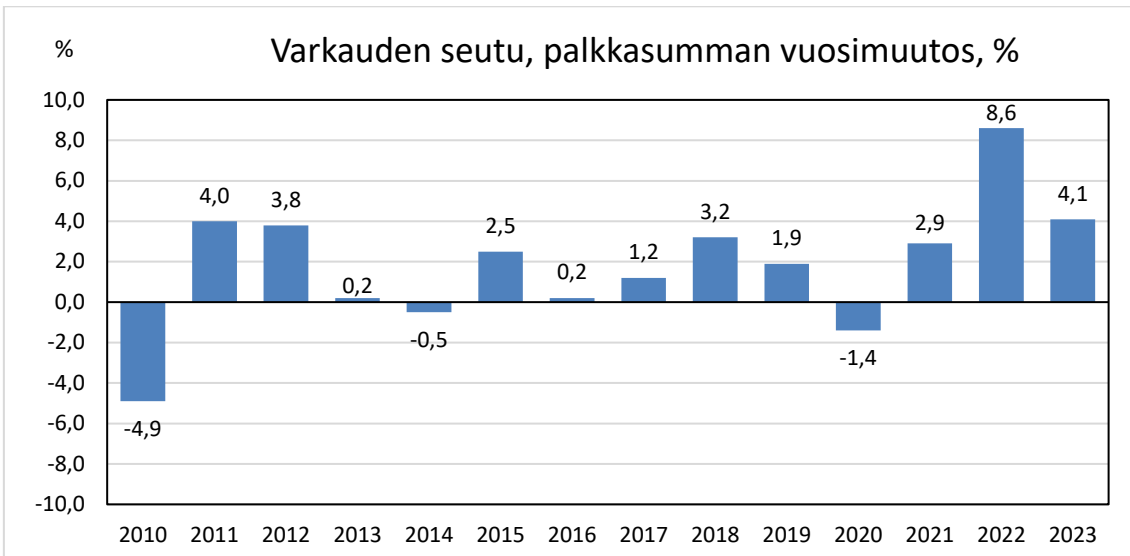
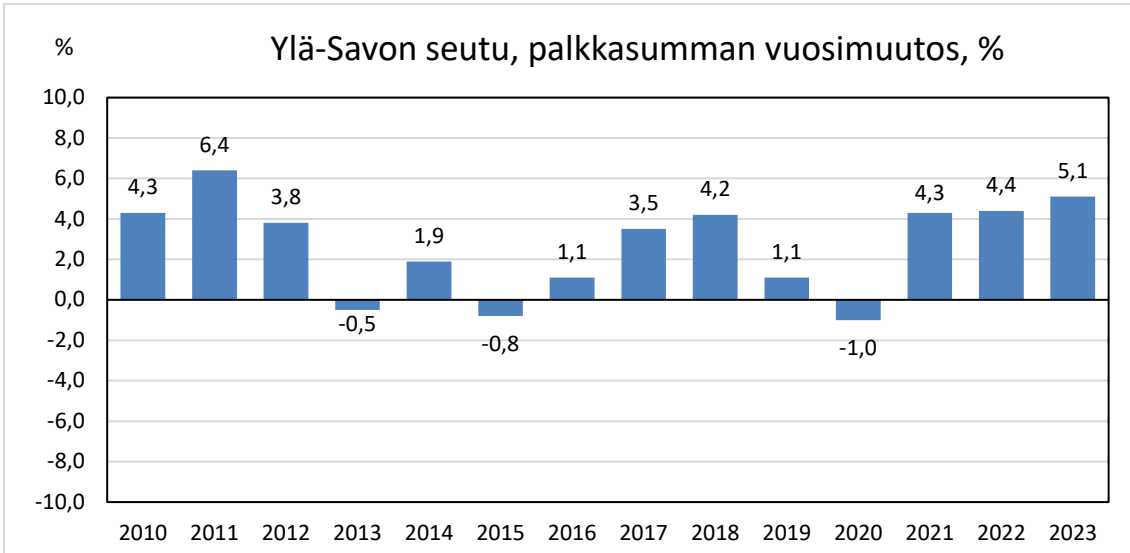
Seuduittain vientitietoja ei saada tarkalla toimialajaolla. Kuopion seudulla teollisuuden vienti supistui voimakkaasti, jopa 31,4 %. Ylä-Savossa teollisuuden laskua oli -1,0 % ja Varkaudessa -0,7 %.

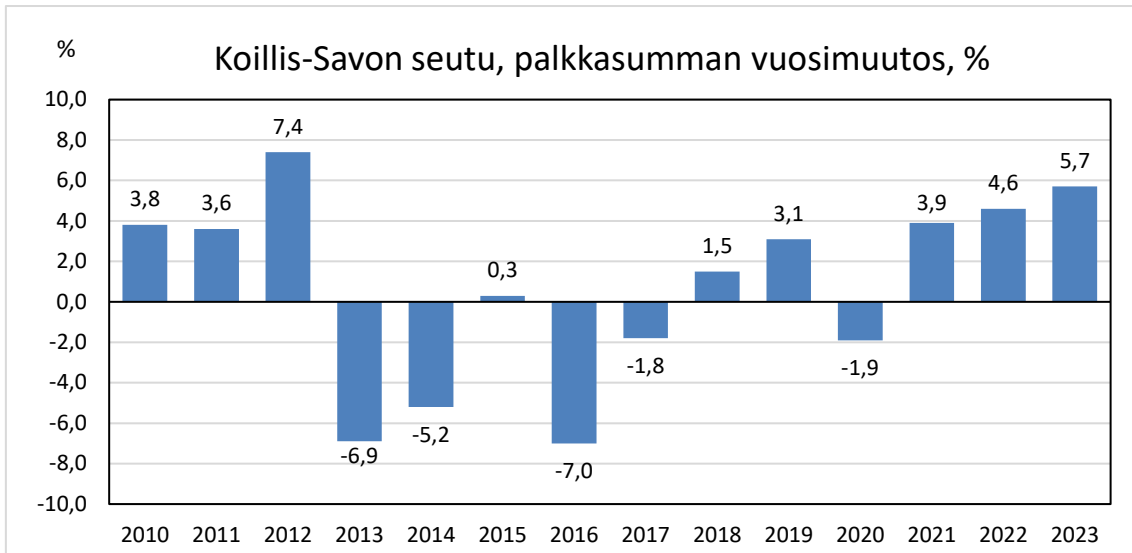
Vuonna 2023 maakunnan metalliteollisuuden vienti kasvoi kokonaisuudessaan 5,8 %. Kuopion seudulla metalliteollisuuden vienti nousi 0,7 %, mutta vuonna 2021 kasvua kertyi 42,2 %. Ylä-Savossa metalliteollisuuden vienti nousi 6,0 %, mutta vuonna 2021 kasvua oli 27,3 %. Ylä-Savon metalliteollisuudella on takana vahvoja kasvun vuosia. Vuosina 2015–2019 vuosittainen kasvu vaihteli 10–31 % välillä. Ainoastaan vuonna 2020 vienti laski voimakkaasti. Metalliteollisuuden osuus koko Ylä-Savon viennistä oli viime vuonna noin 65 %. Varkauden seudulla metalliteollisuuden viennin arvo nousi 7,2 % vuonna 2023. Myös vuodet 2019, 2020 ja 2022 olivat vahvan kasvun vuosia. Energiateknologiassa kehitys on ollut samansuuntainen. Vuonna 2022 kasvua tuli 10,9 %.

Kuopiossa terveysteknologian vienti laski (-1,2 %) ja vuonna 2022 laskua oli -6,7 %. Näitä edelsi kuitenkin useampia erinomainen vuosi. Alan liikevaihto on kaksinkertaistanut seurantajakson aikana.

1.3 Palkkasumma

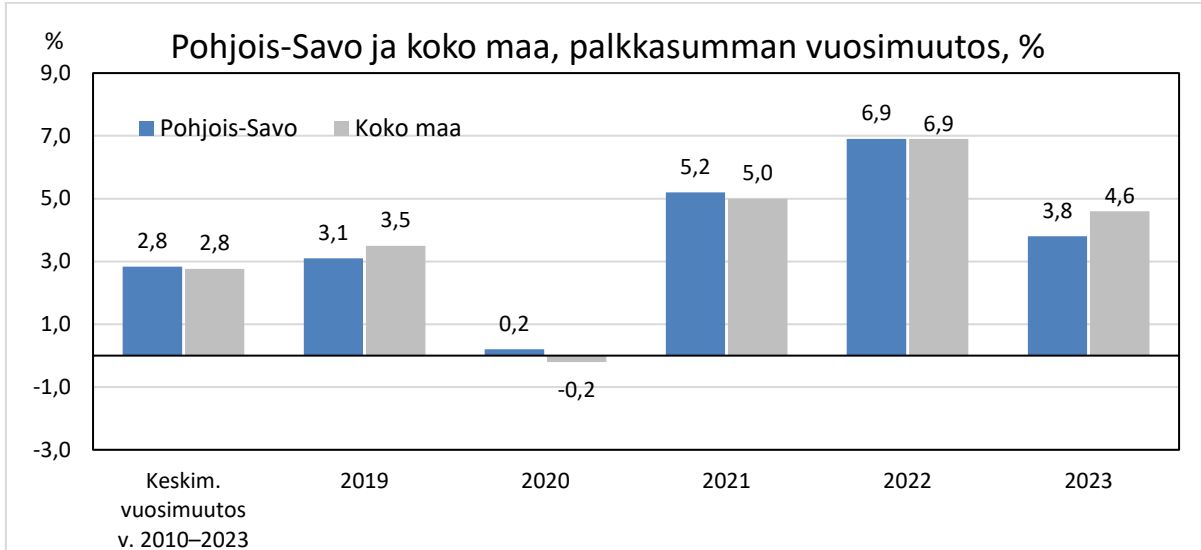

Pohjois-Savon ja koko maan kaikkien toimialojen palkkasumman keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Alue	Milj. € v. 2023	Keskim. vuosimuutos v. 2010–2023	2019	2020	2021	2022	2023
Pohjois-Savo	3 938	2,8	3,1	0,2	5,2	6,9	3,8
Koko maa	103 263	2,8	3,5	-0,2	5,0	6,9	4,6

Vuonna 2023 palkkasumma kasvoi Pohjois-Savossa (3,8 %). Koko maassa palkkasummakehitys oli aavistuksen parempaa (4,6 %). Palkkasumma heijastaa työllisyystilannetta, ja vuoden 2020 kehitys olikin

selvästi heikompaa koronan seurauksena. Pitkällä aikavälillä palkkasumma on kasvanut Pohjois-Savossa ja koko maassa samaa tahtia, noin 2,8 % vuodessa.

Palkkasumma jatkoi tasaista kasvua

Pohjois-Savon aluetalouden suurimpien toimialojen palkkasumman keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Toimiala	Milj. € v. 2023	Keskim. vuosimuutos v. 2010–2023	2019	2020	2021	2022	2023
Kaikki toimialat	3 938	2,8	3,1	0,2	5,2	6,9	3,8
Teollisuus	634	2,3	3,6	-1,7	3,0	9,4	2,3
Kaivostoiminta ja louhinta	17	6,9	3,9	3,0	-6,7	48,7	7,4
Elintarviketeollisuus	67	1,7	4,6	2,7	5,3	7,5	3,4
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	72	1,5	2,3	0,7	5,1	7,2	-1,6
Paperin ja paperituott.valm, kustantaminen	56	1,2	-1,6	-9,9	-0,5	46,3	3,1
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	258	3,4	4,7	-3,1	4,0	7,5	2,9
Metalliteollisuus	316	3,7	5,2	-1,3	4,2	8,6	3,1
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	46	6,9	7,8	7,7	10,6	14,8	5,4
Kulkuneuvojen valmistus	12	1,6	7,2	6,2	-11,4	8,3	0,4
Muu teollisuus	61	1,2	0,4	-3,2	7,3	3,2	1,6
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolt.	41	0,6	1,0	-7,6	-5,9	6,9	6,8
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	181	1,3	1,7	-5,4	4,6	5,1	-0,5
Tietojenkäsittelypalvelu	119	5,9	8,3	2,9	11,4	16,2	20,7
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott.valm.	359	3,8	1,9	0,7	5,6	6,5	-0,9
Tukku- ja vähittäiskauppa	330	2,5	3,3	-0,4	5,6	4,5	1,6
Yrityspalvelut	280	2,9	4,6	4,0	4,3	4,7	4,7
Matkailuklusteri	117	2,3	4,3	-16,5	6,6	13,0	7,3
Lääke- ja terveysteknologia	48	2,9	8,4	6,7	6,9	10,7	5,8
Energiateknologiaklusteri	92	3,1	5,3	-0,8	2,5	4,9	5,7
Terveys- ja sosiaalipalvelut (yks.)	231	5,4	6,7	6,3	10,0	6,9	10,5
Terveys- ja sosiaalipalvelut (julk.)	611	1,4	1,3	0,1	2,6	3,5	2,1

Palkkasumma koheni viime vuonna koko maassa mekaanista puutuoteteollisuutta ja rakentamista lukuun ottamatta kaikilla toimialoilla. Pohjois-Savossa palkkasumma laski samojen toimialojen lisäksi myös kuljetuksessa.

Teollisuuden palkkasumma kasvoi Pohjois-Savossa koko maata nopeammin 2015–2019. Vuonna 2020 palkkasumma laski koko maassa ja Pohjois-Savossa lähes saman verran. Viime vuonna kasvua kertyi maakunnassa 2,3 % ja koko maassa 3,3 %. Keskimääräinen vuosikasvu on Pohjois-Savossa 2,3 % ja koko maassa 1,5 %.

Metalliteollisuuden palkkasumma kasvoi 3,1 % hyvän vienti- ja liikevaihtokehityksen seurauksena. Pitkällä aikavälillä kasvua on ollut 3,7 % vuodessa. Metalliteollisuuden palkkasumma (316 milj. €) on noin puolet koko teollisuuden palkkasummasta. Koko maassa metalliteollisuuden palkkasumma koheni 4,5 %, kun pitkän ajan kasvu on 1,9 %.

Mekaanisen puuteollisuuden palkkasumma supistui (-1,6 % %) vaisun liikevaihto- ja vientikehityksen seurauksena. Koko maassa palkkasumma laski -4,5 %. Sellu- ja paperiteollisuuden palkkasummakehitys oli

heikkoa useita vuosia, mutta vuonna 2022 palkkasumma kääntyi selvään kasvuun. (46,3 %). Vuonna 2023 kasvua kertyi 3,1 %. Pitkällä aikavälillä palkkasumma on Pohjois-Savossa kasvanut keskimäärin 1,2 % vuodessa. Koko maassa palkkasumma koheni viime vuonna 2,1 %. Koko maassa palkkasumman trendi on ollut laskeva, ja pitkällä aikavälillä laskua on ollut keskimäärin -0,7 % vuodessa.

Volyymiltaan pienellä sähkötekniikan alalla palkkasumma on kasvanut Pohjois-Savossa hyvin jo seitsemänä vuotena peräkkäin. Vuonna 2023 kasvua oli 5,4 % ja pitkän ajan kasvu on keskimäärin 6,9 % vuodessa. Koko maassa palkkasumma koheni 6,7 % ja mutta pitkän ajan kehitys on vain 0,6 %.

Muun teollisuuden alalla palkkasumman kehitys on ollut viime vuosina vaihtelevaa. Vuonna 2023 palkkasumma kasvoi 1,6 %. Pitkän aikavälin kasvu on keskimäärin 1,2 % vuodessa. Koko maassa muun teollisuuden palkkasumma on kasvanut pitkällä aikavälillä keskimäärin 1,9 % vuodessa. Viime vuonna kasvua oli 4,1 %.

Elintarviketeollisuuden palkkasumma jatkoi kasvua seitsemättä vuotta peräkkäin useamman heikon vuoden jälkeen. Viime vuonna kasvu oli 3,4 %. Koko maassa kasvua kertyi 2,4 %.

Energiatekniikan klusterissa palkkasumman kehitys hidastui hieman vuonna 2020, mutta palasi lievälle kasvu-uralle (2,5 %) vuonna 2021. Vuonna 2023 palkkasumman volyymi kasvoi 5,7 % Alan parempi vienti- ja liikevaihtokehitys on heijastunut todennäköisesti myös työllisyyteen. Työllisyyskehitys alalla onkin ollut useamman vuoden suotuisa. Koko maassa kasvua oli 8,6 %. Pitkän aikavälin kasvu on Pohjois-Savossa 3,1 % ja koko maassa 2,8 % vuodessa.

Kaivannaistoiminnan palkkasumma kasvoi nyt toista vuotta peräkkäin yhden heikon vuoden jälkeen. Vuonna 2022 palattiin vahvalle kasvu-uralle (48,7 %) ja viime vuonna kasvua oli 7,4 %. Alan pitkän ajan kasvu on 6,9 % vuodessa. Koko maassa kasvua oli 1,3 % ja pitkän ajan kasvu on 4,0 % vuodessa.

Kuljetusalalla palkkasumma kääntyi lievään laskuun (-0,5 %) kahden kasvuvuoden jälkeen. Vuosina 2021–2022 liikevaihto kasvoi noin 5 %. Koko maassa palkkasumma kasvoi 3,2 %

Tietojenkäsittelypalveluiden palkkasumma jatkoi voimakasta kasvua, viime vuonna kasvua oli jopa 20,7 %. Koko maassa kasvua oli 7,7 %. Alan palkkasumma on Pohjois-Savossa ja koko maassa kasvanut keskimäärin 5,9 % vuodessa.

Rakentamisen palkkasumma laski (-0,9 %) viime vuonna heikon liikevaihtokehityksen seurauksena. Pitkän aikavälin kasvu on 3,8 %. Koko maassa rakennusalan palkkasumman kehitys oli samalla tasolla.

Kaupan alan palkkasumma jatkoi kasvuaan kolmatta vuotta peräkkäin ja viime vuonna kasvua kertyi 1,6 %. Pitkän ajan keskiarvo on 2,5 %. Koko maassa palkkasumma koheni viime vuonna 2,7 % pitkän aikavälin kasvun ollessa 2,2 %.

Palkkasummankin osalta korona vaikutti toimialoista rajuimmin matkailuun. Matkailussa oli koronaa ennen useampi vuosi hyvää kasvua. Vuonna 2020 matkailun palkkasumma romahti Pohjois-Savossa ja koko maassa yli -16 %. Tämän jälkeen on palattu kasvu-uralle. Viime vuonna kasvua kertyi 7,3 % Pohjois-Savossa ja 9,1 % koko maassa.

Terveysteknologian palkkasumman kehitys jatkoi Pohjois-Savossa usean vuoden jatkunut vahvaa nousua. Viime vuonna kasvua oli 5,8 % ja koko maassa 6,1 %. Koko maan pitkän ajan kasvu (4,2 %) on Pohjois-Savoa (2,9 %) parempi.

Yksityisissä terveys- ja sosiaalipalveluissa palkkasumman pitkän aikavälin kasvu on ollut kolmanneksi nopeinta toimialojen välisessä vertailussa. Viime vuonna kasvua kertyi 10,5 % Pohjois-Savossa, koko maan kasvun ollessa 8,6 %. Julkisella puolella keskimääräinen vuosikasvu on ollut Pohjois-Savossa 1,4 % ja koko maan 3,0 %. Julkisten sote-palveluiden palkkasumma kasvoi viime vuonna Pohjois-Savossa 2,1 % ja Koko maassa 7,9 %.

Koko maan aluetalouden suurimpien toimialojen palkkasumman keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Toimiala	Milj. € v. 2023	Keskim. vuosimuutos v. 2010–2023	2019	2020	2021	2022	2023
Kaikki toimialat	103 263	2,8	3,5	-0,2	5,0	6,9	4,6
Teollisuus	16 665	1,5	2,3	-1,5	4,9	6,3	3,3
Kaivostoiminta ja louhinta	335	4,0	3,7	1,3	3,3	5,0	1,3
Elintarviketeollisuus	1 657	1,9	0,6	1,6	4,2	5,2	2,4
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	1 023	0,6	0,5	-4,4	7,4	6,5	-4,5
Paperin ja paperituott.valm, kustantaminen	1 431	-0,7	0,2	-3,3	0,2	-0,6	2,1
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	5 389	2,5	3,0	-1,9	4,8	7,1	4,0
Metalliteollisuus	8 686	1,9	3,0	-2,1	5,5	8,0	4,5
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	2 555	0,6	1,8	-0,8	7,8	10,8	6,7
Kulkuneuvojen valmistus	739	2,4	6,8	-6,2	3,4	4,5	0,5
Muu teollisuus	2 013	1,9	2,5	0,3	5,9	5,0	4,1
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolt.	986	2,5	3,1	0,3	3,6	8,7	7,1
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	7 281	1,2	1,2	-6,9	2,5	9,3	3,2
Tietojenkäsittelypalvelu	5 150	5,9	8,4	5,8	8,3	11,4	7,7
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott.valm.	8 161	3,3	2,3	0,5	3,3	5,5	-1,0
Tukku- ja vähittäiskauppa	10 299	2,2	2,3	-0,6	5,2	5,0	2,7
Yrityspalvelut	10 800	4,0	4,3	2,2	6,6	7,3	4,8
Matkailuklusteri	2 902	3,3	3,4	-16,9	2,6	21,9	9,1
Lääke- ja terveysteknologia	716	4,2	4,9	3,2	7,8	8,2	6,1
Energiateknologiaklusteri	1 008	2,8	5,7	2,0	4,3	6,2	8,6
Terveys- ja sosiaalipalvelut (yks.)	5 294	5,5	7,7	4,0	8,2	8,3	8,6
Terveys- ja sosiaalipalvelut (julk.)	6 655	3,0	4,4	2,6	4,5	3,6	7,9

Yritysten kaikkien toimialojen palkkasumman keskimääräinen vuosimuutos (%) seuduittain v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Alue	Milj. € v. 2023	Keskim. vuosimuutos v. 2010–2023	2019	2020	2021	2022	2023
Kuopion seutu	2 531	3,3	3,9	1,0	6,0	7,5	3,5
Ylä-Savon seutu	624	2,4	1,1	-1,0	4,3	4,4	5,1
Varkauden seutu	522	2,2	1,9	-1,4	2,9	8,6	4,1
Sisä-Savon seutu	204	1,6	2,3	-0,5	3,8	2,8	3,2
Koillis-Savon seutu	57	0,4	3,1	-1,9	3,9	4,6	5,7
Pohjois-Savo	3 938	2,8	3,1	0,2	5,2	6,9	3,8
Koko maa	103 263	2,8	3,5	-0,2	5,0	6,9	4,6

Vuonna 2020 palkkasumma laski Kuopion seutua lukuun ottamatta kaikilla Pohjois-Savon seuduilla, mutta vuonna 2021 palattiin kasvu-uralle. Viime vuonna palkkasumma kasvoi kaikilla seuduilla.

Kuopion seudulla palkkasumma on kasvanut hieman koko maata ja muita Pohjois-Savon seutuja nopeammin pitkän aikavälin seurantajakson aikana. Vuonna 2023 Kuopion seudun palkkasumma kasvoi 3,5 % ja pitkän aikavälin kasvu oli 3,3 %

Varkauden seudulla palkkasumma kasvoi 4,1 %, kun vuonna 2022 kasvua oli jopa 8,6 %. Pitkällä aikavälillä Varkauden palkkasumma on kasvanut 2,2 %, mikä on pienempi kuin Pohjois-Savon pitkän aikavälin kasvu.

Ylä-Savossa ja Koillis-Savossa palkkasumma kasvoi hieman yli 5 %, mutta näillä alueilla keskimääräinen vuosimuutos on maakunnan ja koko maan tasoa heikompaa. Sisä-Savossa palkkasumma kasvoi 3,2 % ja pitkän aikavälin kasvu on 1,6 %.

Kuopion seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen palkkasumman keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Toimiala	Milj. € v. 2023	Keskim. vuosimuutos v. 2010–2023	2019	2020	2021	2022	2023
Kaikki toimialat	2 531	3,3	3,9	1,0	6,0	7,5	3,5
Teollisuus	214	1,8	3,8	0,0	4,1	6,5	3,1
Elintarviketeollisuus	23	2,2	7,7	4,2	12,5	7,6	3,4
Muu teollisuus	55	1,7	1,3	-3,7	7,8	2,7	2,8
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	15	-0,9	0,1	7,7	4,7	7,5	-0,1
Paperin ja paperituott.valm, kustantaminen	18	1,9	-2,1	-1,6	-0,3	6,4	8,3
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott.valm.	259	4,3	3,5	1,3	5,3	8,4	-1,6
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	43	3,5	2,4	0,1	4,2	5,2	-0,7
Metalliteollisuus	73	4,8	6,4	3,4	6,6	9,6	2,6
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	25	10,3	15,8	13,6	11,6	17,9	10,7
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolt.	14	-3,6	-0,4	-16,7	-1,8	-0,3	5,5
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	110	1,5	4,0	-6,2	3,4	4,4	-0,8
Tietojenkäsittelypalvelu	114	5,9	8,9	2,6	11,7	16,6	21,5
Tukku- ja vähittäiskauppa	221	3,2	5,0	-0,2	6,1	5,6	1,6
Yrityspalvelut	213	3,5	5,7	5,3	5,6	5,4	4,2
Matkailuklusteri	80	2,7	6,1	-17,3	7,4	14,6	7,7
Lääke- ja terveysteknologia	48	3,0	8,4	6,8	6,9	10,8	5,8
Energiateknologiaklusteri	14	2,3	10,6	2,6	1,1	4,7	-0,6
Terveys- ja sosiaalipalvelut	546	2,7	3,3	0,9	5,1	4,4	2,2

Kuopion seudulla palkkasumma kasvoi viime vuonna 3,5 %. Pitkän ajan keskimääräinen vuosikasvu on 3,3 %. Lukuun ottamatta vuotta 2020, jolloin kasvu oli maltillista, palkkasumman kasvu on ollut hyvää myös edeltävinä vuosina. Kuopion seudun osuus koko maakunnan palkkasummasta on 64 %.

Puutuoteteollisuudessa palkkasumman kasvu heikkeni useamman kasvuvuoden jälkeen -0,1 %. Pitkän aikavälin kasvu on kuitenkin edelleen hieman negatiivinen (-0,9 %) toimipaikkojen lakkauttamisen myötä. Vuonna 2014 palkkasumma kutistui 43 %. Sellu- ja paperiteollisuuden palkkasumma kasvoi viime vuonna 8,3. Vuosi 2023 oli toinen peräkkäinen kasvun vuosi.

Rakentaminen on ollut Kuopion seudulla vahvaa viime vuosina, mikä näkyy myös palkkasumman

kehityksessä. Pitkän ajan kasvu on 4,3 % mutta nyt rakentaminen on ollut hiipumassa. Vuonna 2023 palkkasumma laskikin -1,6 %.

Elintarviketeollisuuden palkkasumma jatkoi viime vuonna hyvää kasvua (3,4 %). Kasvu on ollut jo useita vuosia hyvää ja vuonna 2021 se oli jopa 12,5 %. Pitkän aikavälin kasvu on kuitenkin vain 2,2 % johtuen aikaisempien vuosien heikommasta kasvusta.

Metalliteollisuudessa palkkasumma on ollut kasvussa jo useamman vuoden ajan, ja viime vuonna kasvua kertyi edelleen 2,6 %. Pitkän aikavälin kasvu oli 4,8 %. Palkkasumman kasvua on vauhdittanut hyvä liikevaihtokehitys.

Tietojenkäsittelypalveluiden palkkasumma on kehittynyt viime vuosina hyvin ja vuonna 2023 kasvu oli jopa 21,5 %. Keskimääräinen vuosikasvu

on 5,9 %. Myös yrityspalveluiden palkkasumma on viime vuosina kasvanut vahvasti. Viime vuonna kasvua oli 4,2 % ja pitkän aikavälin kasvu oli 3,5 %. Kaupan alan palkkasumma palasi kasvu-uralle koronavuoden 2020 jälkeen ja vuonna 2021 kasvu oli 6,1 % viime vuoden kasvun ollessa 1,6 %.

Melko pienen sähköteknisen valmistuksen palkkasumman kasvu on ollut voimakasta, viime vuonna 10,7 %. Pitkällä aikavälillä alan keskimääräinen vuosikasvu on seurattavien toimialojen nopein 10,3 % vuodessa.

Koneiden ja laitteiden huollon palkkasumman kasvu oli Kuopion seudulla negatiivista viisi vuotta, mutta kääntyi kasvuun vuonna 2023 (5,5 %). Tähän ryhmään kuuluu muun muassa teollisuuden koneiden asennusta ja huoltoa sekä

sähkölaitteiden ja kulkuneuvojen huoltoa. Pitkän aikavälin kehitys on toimialoista selvästi heikointa (-3,6 %)

Matkailussa palkkasumman kasvu hiipui vuonna 2020 koronan vuoksi, mutta tämän jälkeen palattiin kasvu-uralle. Viime vuonna palkkasumma kasvoi 7,7 %. Kuopion seudun matkailun palkkasumman osuus koko maakunnan matkailusta on noin 68 %. Osuus on lähes sama kuin liikevaihdossa.

Lääke- ja terveysteknologian palkkasumma kasvoi viime vuonna 5,8 % liikevaihdon ja viennin laskusta huolimatta. Pitkän ajan keskimääräinen kasvu on 3,0 %. Sosiaali- ja terveysteknologian palkkasumma kasvoi 2,2 %, kun pitkällä aikavälillä kasvua on ollut keskimäärin 2,7 % vuodessa.

Ylä-Savon seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen palkkasumman keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Toimiala	Milj. € v. 2023	Keskim. vuosimuutos v. 2010–2023	2019	2020	2021	2022	2023
Kaikki toimialat	624	2,4	1,1	-1,0	4,3	4,4	5,1
Teollisuus	168	3,2	3,6	-3,9	3,8	8,9	0,4
Elintarviketeollisuus	32	0,9	1,2	3,8	2,7	8,0	3,0
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	11	-0,9	-0,8	-4,3	-10,3	8,4	-8,1
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott.valm.	43	3,2	-3,6	0,5	9,7	0,1	-0,8
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	95	5,2	7,4	-8,2	7,5	9,6	1,9
Metalliteollisuus	114	5,0	6,3	-6,1	6,1	9,6	1,3
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	38	1,6	0,5	-3,5	5,2	4,5	2,0
Tukku- ja vähittäiskauppa	54	1,7	-0,6	-2,2	4,6	1,2	1,8
Yrityspalvelut	30	0,9	3,5	3,0	0,1	1,3	3,3
Matkailuklusteri	17	1,8	1,0	-10,9	0,6	9,8	5,8
Terveys- ja sosiaalipalvelut	123	1,3	1,5	1,3	2,0	3,2	11,7

Ylä-Savossa palkkasumma kasvoi viime vuonna 5,1 %, eli suunnilleen saman verran kuin kahtena aiempina vuonna. Pitkän ajan kasvuvauhti oli 2,4 %

Teollisuuden osuus Ylä-Savon kaikkien toimialojen palkkasummasta on 27 %. Vuonna 2020

teollisuuden palkkasumma kutistui -3,9 %, mutta tämän jälkeen kasvua on ollut hyvin. Viime vuonna tosin vain 0,4 %.

Metalliteollisuus on Ylä-Savon seudun yritystoiminnan ydin. Ala on kasvanut vahvasti viime vuosina, poikkeuksena vuosi 2020, jolloin

palkkasumma heikkeni -6,1 %. Viime vuonna kasvua kertyi 1,3 % ja vuonna 2022 9,6 %. Pitkän aikavälin kasvu on keskimäärin 5,0 % vuodessa. Metalliteollisuuden palkkasummasta suurin osa muodostuu koneiden ja laitteiden valmistuksessa, jossa palkkasumma kasvoi viime vuonna 1,9 % pitkän ajan keskimääräisen kasvun ollessa 5,2 %.

Elintarviketeollisuuden palkkasumma on kasvanut vuodesta 2017 asti ja viime vuonna kasvu oli 3,0 %. Puutuoteteollisuuden palkkasumma kääntyi jälleen laskuun (-8,1 %) yhden paremman vuoden jälkeen. Alan keskimääräinen vuosimuutos on -0,9 %.

Rakentamisen palkkasumma laski vuonna 2023 -0,8 % mutta vuosi 2021 oli voimakkaan kasvun vuosi (9,7 %). Pitkän aikavälin kasvu on ollut 3,2 %. Kuljetuksessa palkkasumman kasvu pitkällä aikavälillä on ollut maltillista (1,6 %) ja viime vuonna kasvua kertyi 2,0 %.

Kaupan alalla palkkasumma kasvoi vuoden 2021 tavoin maltillisesti. Viime vuonna palkkasumma kasvoi 1,8 % ja pitkän aikavälin kasvu on keskimäärin 1,7 % vuodessa.

Yrityspalveluissa palkkasumman kasvu on ollut maltillista ja viime vuonna kasvu oli 3,3 %. Pitkän aikavälin kasvu on 0,9 %. Matkailussa palkkasumma kasvoi 5,8 %. Koronavuonna 2020 se laski -10,9 %. Vuonna 2021 palkkasumma säilyi lähes ennallaan ja vuonna 2022 kasvua oli 9,8 %.

Sosiaali- ja terveystieteiden palkkasumman kasvu oli useita vuosia maltillista mutta vuonna 2023 kasvua oli jopa 11,7 %. Pitkän aikavälin kasvu on 1,3 %. Alan palkkasumman arvo on nyt enemmän kuin Ylä-Savon poikkeuksellisen vahvan metalliteollisuuden.

Varkauden seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen palkkasumman keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Toimiala	Milj. € v. 2023	Keskim. vuosimuutos v. 2010–2023	2019	2020	2021	2022	2023
Kaikki toimialat	522	3,6	1,9	-1,4	2,9	8,6	4,1
Teollisuus	200	3,7	3,2	-1,6	0,7	15,9	4,2
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	20	4,2	6,8	2,3	11,7	13,2	-0,8
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott.valm.	38	3,7	-1,3	-3,0	3,5	3,6	3,1
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	110	3,6	3,6	0,8	1,6	6,8	5,6
Metalliteollisuus	118	3,6	3,5	1,0	1,2	7,4	5,6
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolt.	23	4,5	2,3	-0,5	-11,6	10,8	10,9
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	21	3,0	-3,4	-6,6	10,9	7,1	1,7
Tukku- ja vähittäiskauppa	35	2,9	1,1	-2,0	4,4	3,7	1,9
Yrityspalvelut	28	3,6	-1,9	-1,3	1,2	4,0	10,2
Matkailuklusteri	13	3,3	2,0	-17,6	10,8	10,1	8,7
Energiateknologiaklusteri	86	4,1	4,5	-2,0	2,4	5,6	9,2
Terveys- ja sosiaalipalvelut	84	3,3	1,8	3,9	2,6	5,8	3,7

Varkauden seudulla kaikkien toimialojen palkkasumma kasvoi viime vuonna 4,1 %. Palkkasumma laski vain puutuoteteollisuudessa ja siinäkin vain hieman.

Teollisuuden palkkasumma kasvoi viime vuonna 4,2 %. Teollisuuden osuus koko seudun palkkasummasta oli 38 %.

Metalliteollisuudessa palkkasumman kasvu oli 5,6 %, kun keskimääräinen vuosikasvu on 3,6 %.

Valtaosa metalliteollisuuden palkkasummasta muodostuu metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitteiden valmistuksessa, jossa palkkasumma kasvoi myös 5,6 %. Suuri osa metallituotteiden ja koneiden valmistuksesta kuuluu puolestaan energiateknologiaklusteriin.

Energiateknologiaklusterin palkkasumma kääntyi laskuun vuonna 2020, mutta viimeiset kolme vuotta se on taas kasvanut. Vuonna 2023 kasvua oli 9,2. Kasvu on pitkällä aikavälillä ollut 4,1 % vuodessa.

Mekaanisen puutuoteteollisuuden palkkasumma kasvoi voimakkaasti vuonna 2022 (13,2 %) mutta kasvu hiipui viime vuonna (-0,8 %). Viime vuosien hyvän kehityksen ansiosta alan pitkän aikavälin kasvu on myös parantunut ja on nyt 4,2 %.

Huolto- ja asennuspalveluiden palkkasumma kasvoi voimakkaasti vuonna 2022 (10,8 %) ja kasvu jatkui viime vuonna (10,9 %). Vuonna 2021 palkkasumma laski kuitenkin yli 11 %. Viime

vuosien hyvän kehityksen ansiosta alan pitkän aikavälin kasvu on myös parantunut ja on nyt 4,5 %.

Kuljetuksessa palkkasumma oli vuodet 2018–2020 negatiivinen, mutta kääntyi nousuun vuonna 2021. Viime vuonna kasvua oli 1,7 %. Keskimääräinen vuosimuutos on 3,0 %.

Kaupan alalla palkkasumma kasvoi 1,9 %. Alan keskimääräinen kasvu on 2,9 %. Myös yrityspalveluissa kehitys on parantunut kolmena viime vuonna ja viime vuonna kasvua oli jopa 10,2 % pitkän ajan kasvun ollessa 3,6 %.

Matkailualan palkkasumma heikkeni vuonna 2020 voimakkaasti, mutta vuonna 2021 kasvua oli jo 10,8 % ja viime vuonna 8,7 %. Alan palkkasumman keskimääräinen kasvuvauhti on 3,3 % vuodessa. Sosiaali- ja terveysalan palkkasumma on kasvanut vuosina 2010–2023 keskimäärin 3,3 % vuodessa. Viime vuonna kasvua oli 3,7 %.

Sisä-Savon seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen palkkasumman keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Toimiala	Milj. € v. 2023	Keskim. vuosimuutos v. 2010–2023	2019	2020	2021	2022	2023
Kaikki toimialat	204	1,6	2,3	-0,5	3,8	2,8	3,2
Teollisuus	46	2,0	3,2	-0,2	4,3	1,9	0,9
Elintarviketeollisuus	11	2,3	8,6	-2,3	2,0	3,2	4,0
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott.valm.	11	0,0	-4,4	-2,5	0,3	1,7	-4,0
Metalliteollisuus	8	1,8	6,3	2,1	4,0	1,0	-0,7
Tukku- ja vähittäiskauppa	16	1,7	-0,4	4,7	5,6	2,9	1,7
Matkailuklusteri	5	1,4	-2,2	-18,3	7,2	5,1	5,4
Terveys- ja sosiaalipalvelut	57	1,7	-0,8	5,6	4,1	2,5	4,4

Sisä-Savossa palkkasumman kasvu on pitkällä aikavälillä ollut 1,6 % vuodessa. Viime vuonna palkkasumma kasvoi 3,2 % ja vuonna 2022 palkkasumma kasvoi 2,8 %.

Elintarviketeollisuus on kasvanut viime vuosina hyvin lukuun ottamatta vuotta 2020, jolloin palkkasumma laski -2,3 %. Viime vuonna palkkasumma kasvoi 4,0 % ja pitkän aikavälin kasvu on ollut 2,3 %.

Metalliteollisuus on kasvanut hyvin viimeiset neljä vuotta, mutta kääntyi vuonna 2023 lievään laskuun (-0,7 %). Keskimääräinen vuosikasvu on 1,8 %.

Rakentamisen palkkasumma laski vuosina 2019–2020, mutta vuosina 2016 ja 2018 alan palkkasumma kasvoi hyvin. Vuonna 2021 palattiin maltilliselle kasvu-uralle, mutta viime vuonna palkkasumma supistui -4,0 %. Pitkän aikavälin kasvu on 0,0 %.

Kaupan alan palkkasumma jatkoi maltillista kasvuaan pitkän ajan keskiarvon tasossa (1,7 %).

Matkailun palkkasumma kasvoi viime vuonna 5,4 % ja vuonna 2022 5,1 %. Koronavuonna 2020

palkkasumma laski -18,3 %. Laskua oli myös vuonna 2019. Pitkän ajan kasvu on kuitenkin positiivinen, 1,4 %. Sosiaali- ja terveystalouden palkkasumma kasvoi jo neljättä vuotta peräkkäin, viime vuonna 4,4 %.

Koillis-Savon seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen palkkasumman keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2019–2023

Toimiala	Milj. € v. 2023	Keskim. vuosimuutos v. 2010–2023	2019	2020	2021	2022	2023
Kaikki toimialat	57	0,4	3,1	-1,9	3,9	4,6	5,7
Teollisuus	6	-1,2	6,7	-12,6	5,6	11,5	-10,6
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott.valm.	7	7,0	9,3	4,0	11,1	5,0	8,0
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	3	-3,4	-4,3	1,2	7,6	6,0	-3,5
Tukku- ja vähittäiskauppa	3	0,3	10,1	10,2	0,6	2,4	-4,1
Matkailuklusteri	2	-0,3	-0,7	-21,4	4,0	15,9	-1,8
Terveys- ja sosiaalipalvelut	20	2,0	0,2	-0,7	7,2	5,9	10,0

Koillis-Savossa palkkasumman arvo nousi viime vuonna 5,7 % ja kasvu painottui rakentamiseen sekä terveys- ja sosiaalipalveluihin.

Rakentamisen palkkasumma kasvoi viime vuonna 8,0 %. Alan palkkasumman kasvuvauhti on Koillis-Savossa ollut kova, keskimäärin 7,0 % vuodessa. Seurantajakson 2010–2023 aikana rakentamisen palkkasumma on laskenut vain yhtenä vuonna Koillis-Savossa.

Kuljetuksen alan palkkasumma laski viime vuonna -3,5 %. Alan palkkasumma supistui myös vuosina 2016–2019 rajusti. Vuonna 2015 palkkasumma oli vielä yli 5 milj. €, kun se viime vuonna oli noin 3 milj. €. Alan pitkän aikavälin vuosimuutos on miinusella 3,4 %.

Teollisuudessa palkkasumma laski (-10,6 %) kahden kasvuvuoden jälkeen. Keskimäärin

palkkasumma on pienentynyt -1,2 % vuodessa. Vaihtelut palkkasummassa ovat olleet suuria eri vuosien välillä. Sekä vuonna 2011 ja 2012 palkkasumma kasvoi yli 20 %, kun taas vuosina 2013–2014 ja 2016 laskua oli yli 20 %. Vuonna 2012 palkkasumman arvo oli vielä yli 12 milj. €.

Matkailussa palkkasumma laski -1,8 % kahden kasvuvuoden jälkeen. Alan pitkän aikavälin vuosikasvu on -0,3 %. Koronavuonna 2020 laskua oli jopa -21,4 %.

Kaupan alalla palkkasumman kehitys oli vuosina 2014–2018 laskusuuntainen, mutta se on kasvanut siitä eteenpäin viime vuoteen saakka, jolloin laskua kertyi -4,1 %. Terveysalalla palkkasumma kasvoi vuonna 2023 kahden aiemman vuoden tapaan hyvin ja kasvu oli viime vuonna 10,0 %. Pitkällä aikavälillä palkkasumma on kasvanut keskimäärin 2,0 % vuodessa.

Liikevaihdon, palkkasumman ja viennin keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2010–2023 sekä vuosimuutokset (%) v. 2010–2023

Alue	Milj. € v. 2023	Keskim. vuosimuutos v. 2010–2023	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Liikevaihto																
Kuopion seutu	8 743	3,9	5,1	5,9	4,6	2,1	-0,7	1,9	3,9	3,7	6,1	6,7	-0,3	11,5	14,4	-4,0
Ylä-Savon seutu	2 940	3,2	10,4	11,1	1,8	-1,5	2,3	1,0	3,6	8,0	4,7	3,3	-4,9	8,9	8,9	-0,4
Varkauden seutu	2 478	1,8	0,5	1,1	3,2	-9,8	0,1	1,2	1,5	4,7	3,6	2,6	2,9	-1,0	17,4	-0,6
Sisä-Savon seutu	951	3,4	11,1	3,1	2,6	11,4	3,5	0,0	4,8	9,9	0,3	4,1	3,3	24,7	1,6	-16,6
Koillis-Savon seutu	167	0,3	6,2	9,3	15,9	-5,5	0,5	1,1	-6,5	11,1	-2,4	-6,3	10,5	-26,1	8,4	1,9
Pohjois-Savo	15 217	3,3	6,0	6,5	3,7	-0,3	0,3	1,5	3,3	5,3	4,8	4,9	-0,3	9,4	12,7	-3,7
Koko maa	562 851	2,8	9,3	7,8	1,7	-2,1	-0,1	-0,9	2,3	6,0	5,5	2,9	-4,2	10,6	15,6	-3,7
Vienti																
Kuopion seutu	973	5,1	13,1	18,1	5,9	0,5	-8,3	10,5	-4,1	9,8	4,3	11,2	-11,1	52,1	25,7	-24,3
Ylä-Savon seutu	650	6,8	18,4	19,7	3,4	-5,5	3,8	21,1	4,8	22,3	5,5	10,5	-9,8	21,2	5,6	-1,1
Varkauden seutu	823	1,9	-0,8	6,8	12,2	-21,9	-0,2	-13,7	4,4	13,4	2,7	11,9	8,4	-16,9	31,2	0,6
Sisä-Savon seutu	212	4,4	36,9	7,7	-1,1	23,6	-2,1	-2,6	17,0	23,5	-9,9	7,1	1,4	63,3	4,2	-39,4
Pohjois-Savo	2 687	4,3	11,3	13,8	8,2	-9,0	-2,7	2,8	2,6	15,3	3,4	10,6	-3,3	20,1	19,3	-13,8
Koko maa	146 927	2,9	15,2	9,3	-0,1	-3,6	1,1	-3,2	0,5	8,4	7,5	5,1	-7,8	15,9	24,7	-11,4
Palkkasumma																
Kuopion seutu	2 531	3,3	2,6	6,0	2,8	3,4	1,3	-0,1	4,3	2,3	5,1	3,9	1,0	6,0	7,5	3,5
Ylä-Savon seutu	624	2,4	4,3	6,4	3,8	-0,5	1,9	-0,8	1,1	3,5	4,2	1,1	-1,0	4,3	4,4	5,1
Varkauden seutu	522	2,2	-4,9	4,0	3,8	0,2	-0,5	2,5	0,2	1,2	3,2	1,9	-1,4	2,9	8,6	4,1
Sisä-Savon seutu	204	1,6	4,1	1,8	-0,5	1,7	1,7	-0,4	2,4	1,5	2,2	2,3	-0,5	3,8	2,8	3,2
Koillis-Savon seutu	57	0,4	3,8	3,6	7,4	-6,9	-5,2	0,3	-7,0	-1,8	1,5	3,1	-1,9	3,9	4,6	5,7
Pohjois-Savo	3 938	2,8	1,7	5,3	3,1	1,8	1,0	0,1	2,8	2,2	4,5	3,1	0,2	5,2	6,9	3,8
Koko maa	103 263	2,8	1,7	4,7	3,4	1,0	0,6	0,8	1,5	2,4	4,7	3,5	-0,2	5,0	6,9	4,6

2 Työvoimavarat ja työllisyys

Pohjois-Savossa oli maaliskuun 2024 lopussa 12 840 työtöntä työnhakijaa, mikä on 1 304 työtöntä enemmän kuin vuosi sitten vastaavaan aikaan. Työttömistä työnhakijoista miehiä oli 66 % ja naisia 34 %. Vuoden takaiseen verrattuna miesten työttömyys kasvoi 14,1 % ja naisten työttömyys 6,2 %. Pohjois-Savossa työttömien osuus työvoimasta oli maaliskuussa 11,4 %, koko maan luku oli 10,7 %.

Henkilökohtaisesti ilmoittautuneita lomautettuja oli maaliskuussa 2 281, mikä on 56,1 % enemmän kuin viime vuonna samaan aikaan. Lomautetuista miehiä oli 88 % ja naisia 12 %. Suhteellisesti eniten lomautettujen määrä kasvoi erityisasiantuntijoiden ammattiryhmässä 167 %. Määrällisesti eniten rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöiden ryhmässä, 440 hengellä (62 %).

Avoimia työpaikkoja Pohjois-Savon TE-toimistossa oli vuoden 2023 aikana yhteensä yli 40 000, mikä on 25 % edellistä vuotta vähemmän. Uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin maaliskuun aikana 2 665, mikä on 44,5 % vähemmän kuin edellisenä vuonna vastaavaan aikaan. Pientä ammatteihin luokittelemattomien ryhmää lukuun ottamatta avoimet työpaikat vähenivät kaikissa ammattiryhmissä. Eniten palvelu- ja myyntityöntekijöillä -570 ja rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöillä -340 työpaikkaa. Vaikka työttömyys kasvaa ja avoimet työpaikat vähenevät, työvoiman saatavuudessa on ongelmia. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan Pohjois-Savossa oli rekrytointiongelmia kokeneita toimipaikkoja 46 % vuonna 2023.

Pohjois-Savon työllisyysaste nousi tasaisesti vuodesta 2016 vuoteen 2022 saakka. Vuonna

2023 työllisyysaste pysyi edellisen vuoden tasolla ollen 72,2 %, koko maan keskiarvon ollessa 73,6 % (vuosikeskiarvo).

Ammattiryhmittäin tarkasteltuna suurimmat työttömien ammattiryhmät ovat tällä hetkellä rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät (3 102 henkeä), palvelu- ja myyntityöntekijät (1 923) ja prosessi- ja kuljetustyöntekijät (1 181).

Yli 50-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli maaliskuun lopussa 4 719 (36,8 % työttömistä), mikä on 236 henkeä enemmän kuin vuosi sitten vastaavaan aikaan. Nuorten työttömyys kasvaa. Alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli maaliskuun lopussa 1 471 (11,5 % työttömistä), mikä on 8,7 % enemmän kuin vuosi sitten. Työttömistä nuorista lomautettuja oli 146.

Pitkäaikaistyöttömyyden väheneminen on pysähtynyt. Pitkäaikaistyöttömiä eli yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli Pohjois-Savossa maaliskuun lopussa 3 856 henkeä, mikä on 0,8 % viime vuotta enemmän. Pitkäaikaistyöttömistä oli miehiä 63 % ja naisia 37 %, osuudet ovat vastaavat kuin vuotta aiemmin. Nuoria alle 25-vuotiaita pitkäaikaistyöttömiä oli 203 henkeä, joka on 48 nuorta vähemmän kuin vuosi sitten. Pitkäaikaistyöttömistä yli 50-vuotiaita oli maaliskuussa 47,7 % (-2 %-yksikköä).

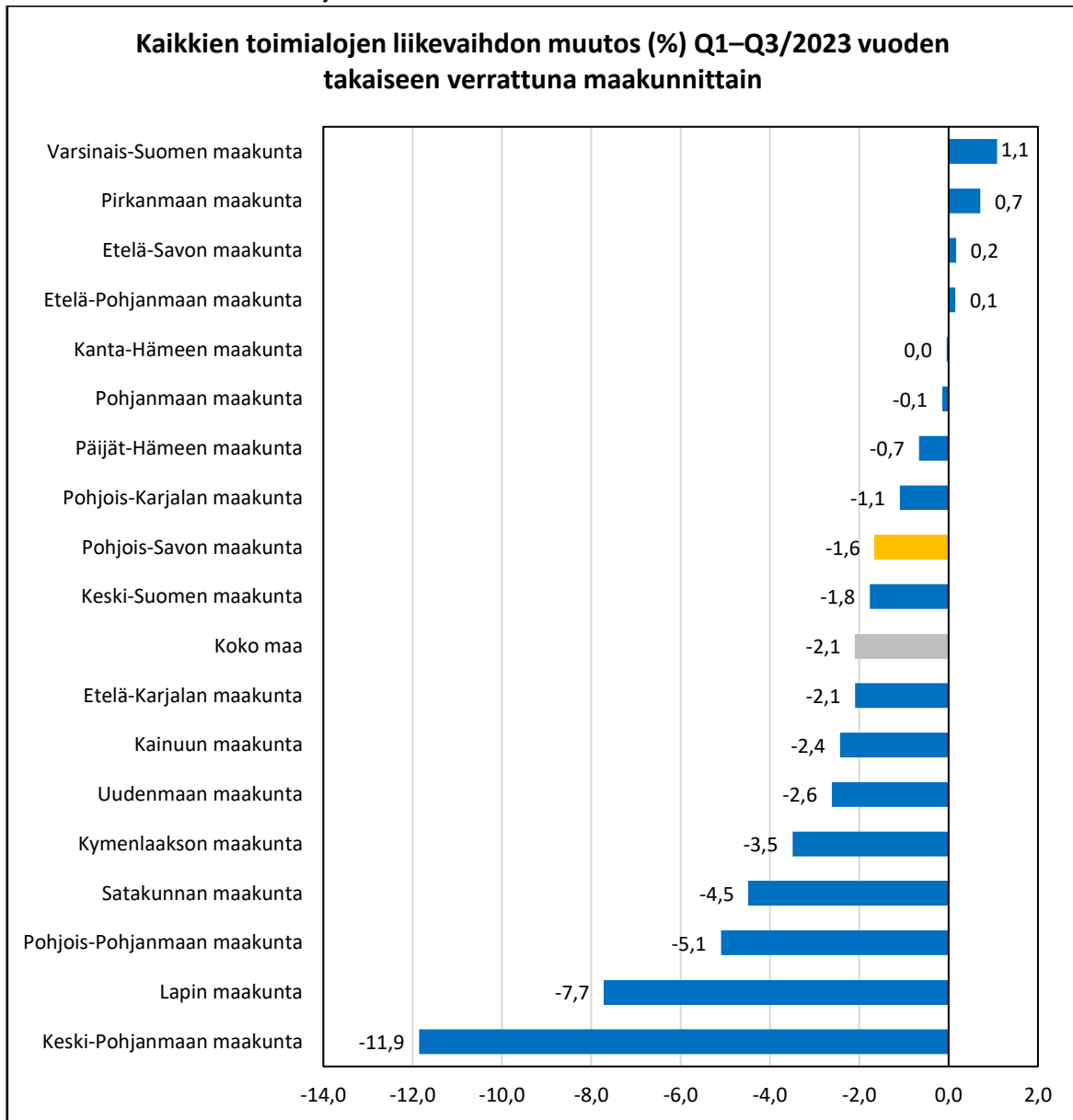
Ulkomaalaisia työttömiä oli maaliskuun lopussa 1 000, joka on 2,4 % viime vuotta enemmän. Suurin kansallisuusryhmä on ukrainalaiset (349 henkilöä). Vieraskielisiä työttömiä oli maaliskuun lopussa 1 219. Määrä on noussut vuoden takaisesta 4,2 %.

Väestö, työttömyys, työvoima ja muuttoliike v. 2000–2023

<u>Pohjois-Savo</u>	Väkiluku	Luonnollinen väestönlisäys	Kokonaisnettomuutto	Työttömyysaste % (TEM)	Työttömät, lkm (TEM)	- muutos edellisestä vuodesta	- muutos % vuodessa	Työllisyysaste % (TK, työvoimatutkimus)	Työvoima (TK, työvoimatutkimus)	Työllinen työvoima (TK, työvoimatutkimus)	<u>Koko maa</u>	Työttömyysaste % (TEM)	Työttömyysaste % (TK, työvoimatutkimus)	Työllisyysaste % (TK työvoimatutkimus)
2000	259 639	-186	-1 581	16,0	18 827	-1 059	-5,3				2000	12,8		
2001	258 664	-32	-957	15,3	18 016	-811	-4,3				2001	12,0		
2002	257 728	-383	-568	14,0	16 439	-1 577	-8,8				2002	11,5		
2003	257 079	-293	-351	13,4	15 603	-836	-5,1				2003	11,3		
2004	256 740	-64	-285	13,2	15 319	-284	-1,8				2004	11,3		
2005	255 683	-136	-942	12,6	14 667	-652	-4,3				2005	10,8		
2006	255 094	-193	-406	11,5	13 384	-1 283	-8,7				2006	9,7		
2007	254 367	-444	-284	10,4	11 926	-1 458	-10,9				2007	8,5		
2008	253 899	-262	-246	9,8	11 310	-616	-5,2				2008	8,0		
2009	253 605	-207	-98	12,5	14 474	3 164	28,0				2009	10,3		
2010	253 337	-255	-25	11,8	13 724	-750	-5,2				2010	10,1		
2011	253 472	-279	406	10,8	12 446	-1 278	-9,3	62,6	115 000	103 000	2011	9,4	8,0	67,6
2012	253 524	-492	534	11,0	12 612	166	1,3	64,4	114 000	105 000	2012	9,8	7,9	68,1
2013	253 643	-436	563	12,1	13 946	1 334	10,6	66,8	116 000	107 000	2013	11,3	8,3	67,7
2014	253 585	-617	565	12,7	14 707	761	5,5	67,2	118 000	108 000	2014	12,4	8,7	67,6
2015	253 239	-652	284	14,0	16 135	1 428	9,7	65,0	114 000	103 000	2015	13,4	9,4	67,1
2016	252 815	-757	336	13,4	15 471	-664	-4,1	66,2	114 000	103 000	2016	13,2	8,9	67,9
2017	251 570	-905	-304	12,0	13 759	-1 712	-11,1	67,1	114 000	104 000	2017	11,5	8,7	68,7
2018	250 414	-945	-196	10,4	11 903	-1 856	-13,5	67,5	113 000	104 000	2018	9,7	7,5	70,8
2019	249 003	-1 115	-262	9,8	11 116	-787	-6,6	68,8	113 000	105 000	2019	9,2	6,8	71,6
2020	248 265	-1 108	386	13,0	14 655	3 539	31,8	69,1	112 000	104 000	2020	13,0	7,7	70,7
2021	248 363	-1 179	1 288	10,9	12 241	-2 414	-16,5	70,9	119 000	109 000	2021	11,4	7,7	72,3
2022	247 689	-1583	913	9,5	10 713	-1 528	-12,5	72,2	115 000	108 000	2022	9,5	6,8	73,8
2023	248 190	-1 484	1 985	10,1	11 375	2 619	24,4	72,2	115 000	107 000	2023	9,8	7,2	73,6

3 Pohjois-Savon kehityskuva

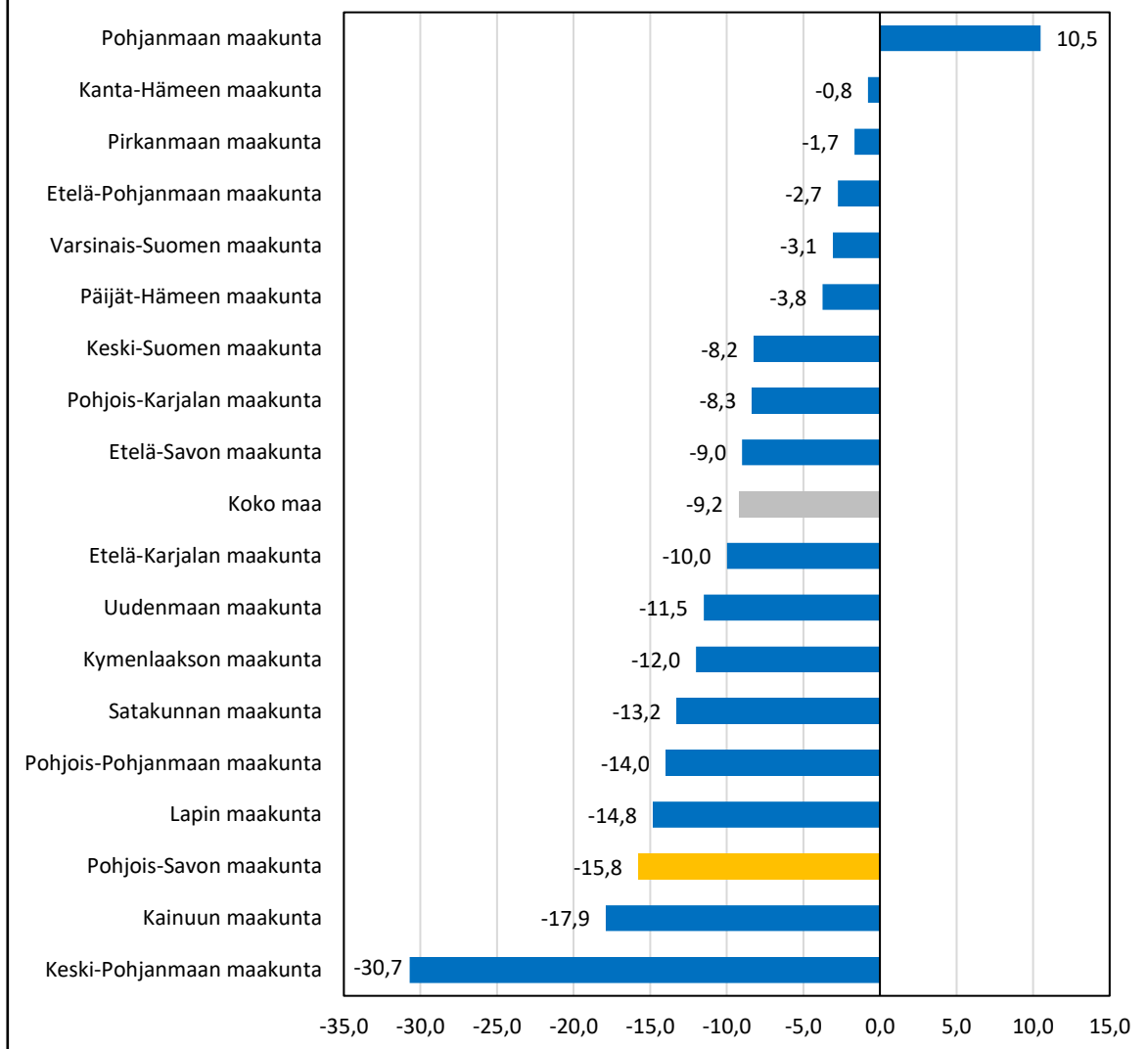
3.1 Maakuntien vertailu 1–9/2022

Liikevaihdon kehityskuvioissa maakunnat on järjestetty vuoden 2023 tammi-syyskuun muutoksen mukaan, sillä TEM:n valtakunnalliset vertailutiedot eivät vielä ulotu koko vuodelle 2023.

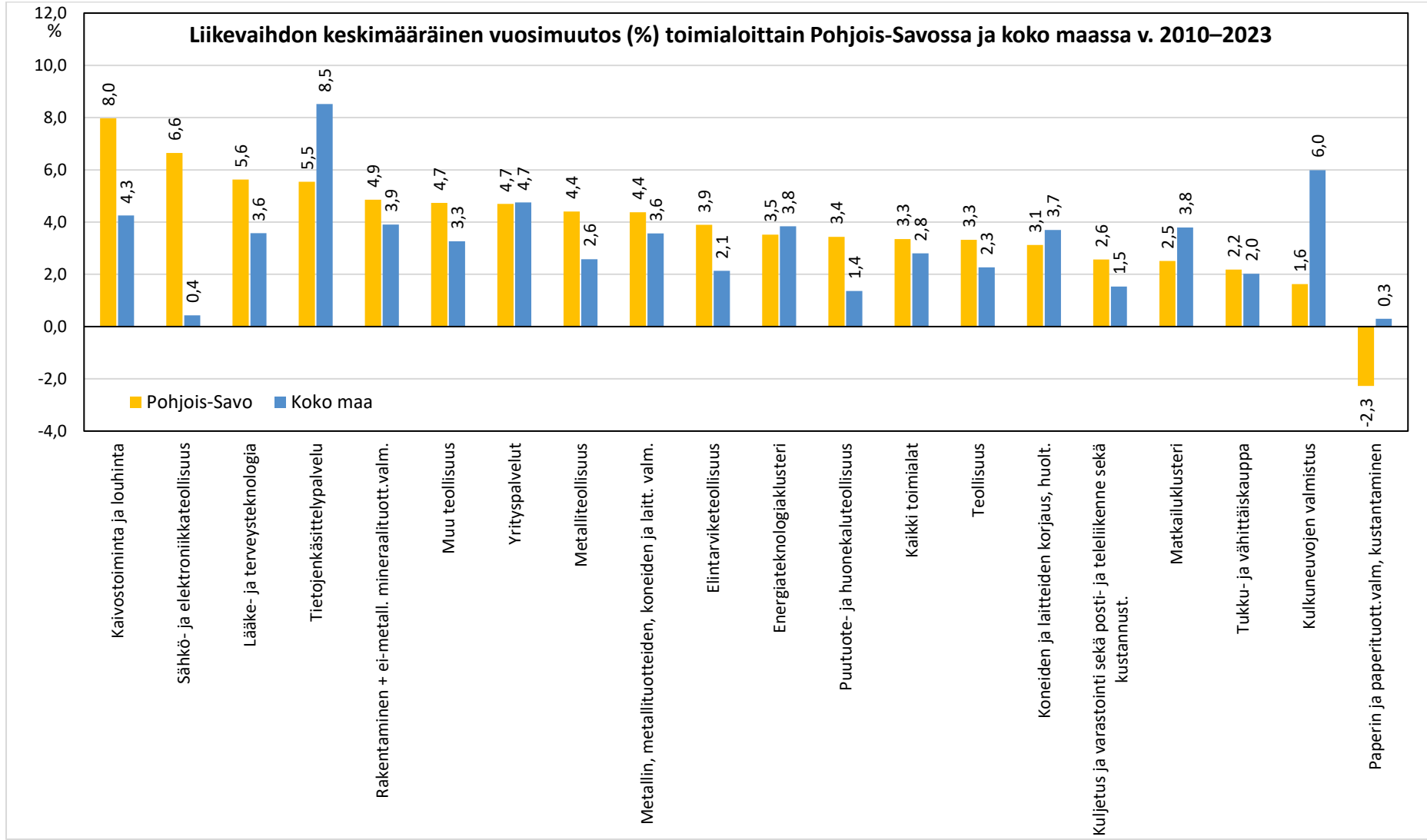
Koko maassa liikevaihto laski keskimäärin -2,1 % tammi-syyskuun 2023 aikana. Pohjois-Savossa tammi-syyskuun liikevaihtokehitys oli hieman koko maata parempaa (-1,6 %). Parasta liikevaihtokehitys oli Varsinais-Suomessa, Pirkanmaalla, Etelä-Savossa ja Etelä-Pohjanmaalla.

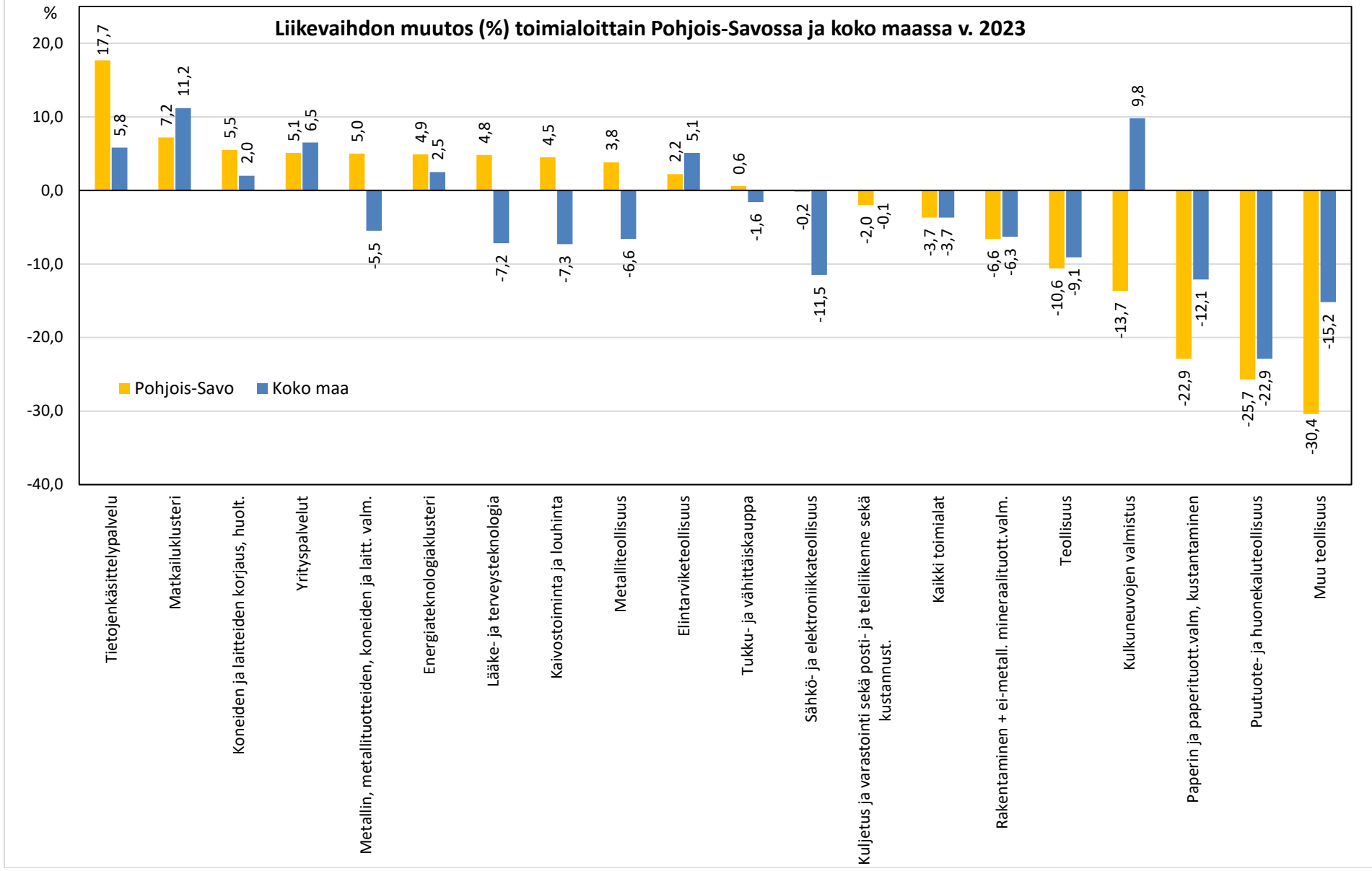
Teollisuuden vientiliikevaihdon muutos (%) Q1–Q3/2023 vuoden takaiseen verrattuna maakunnittain

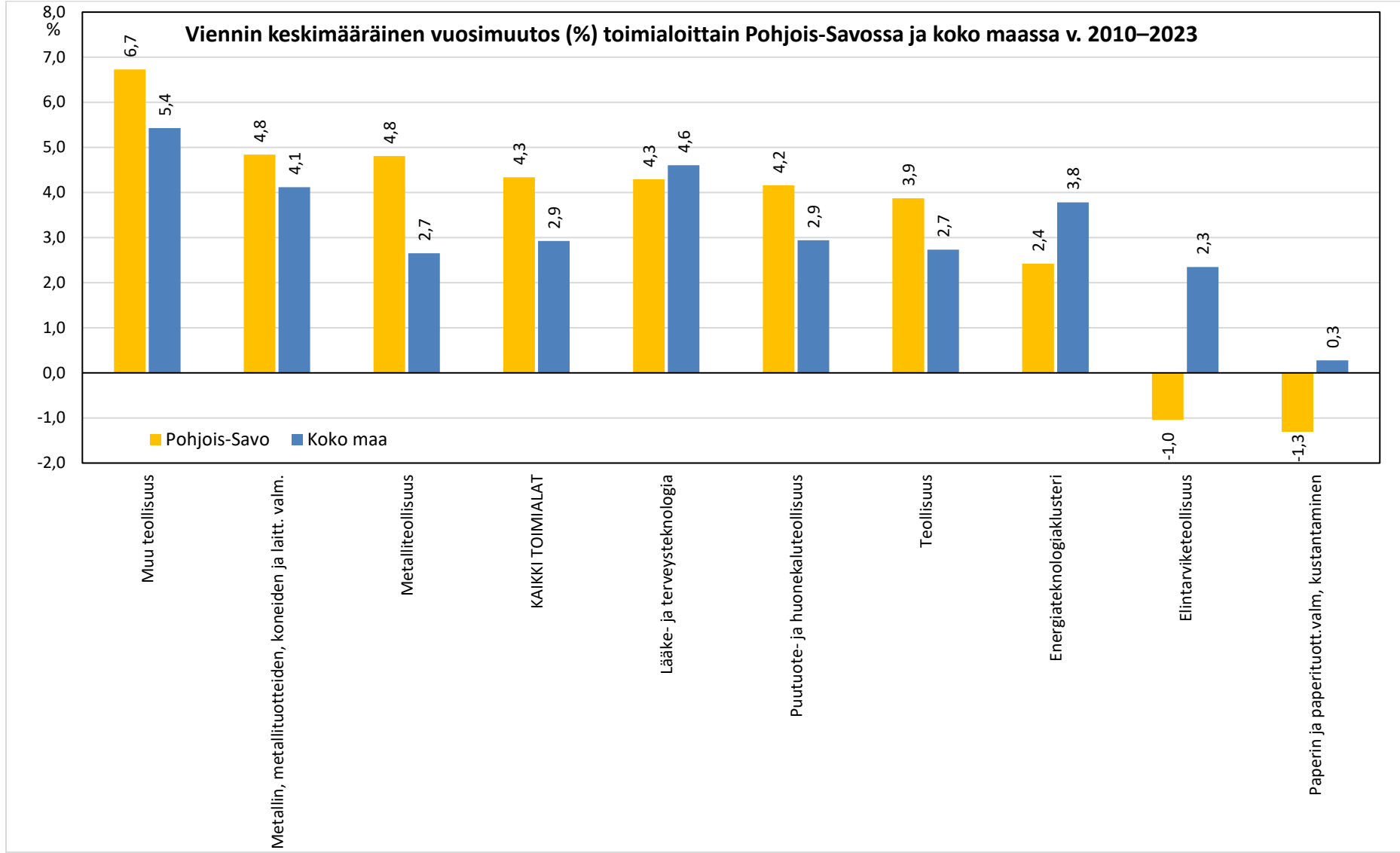

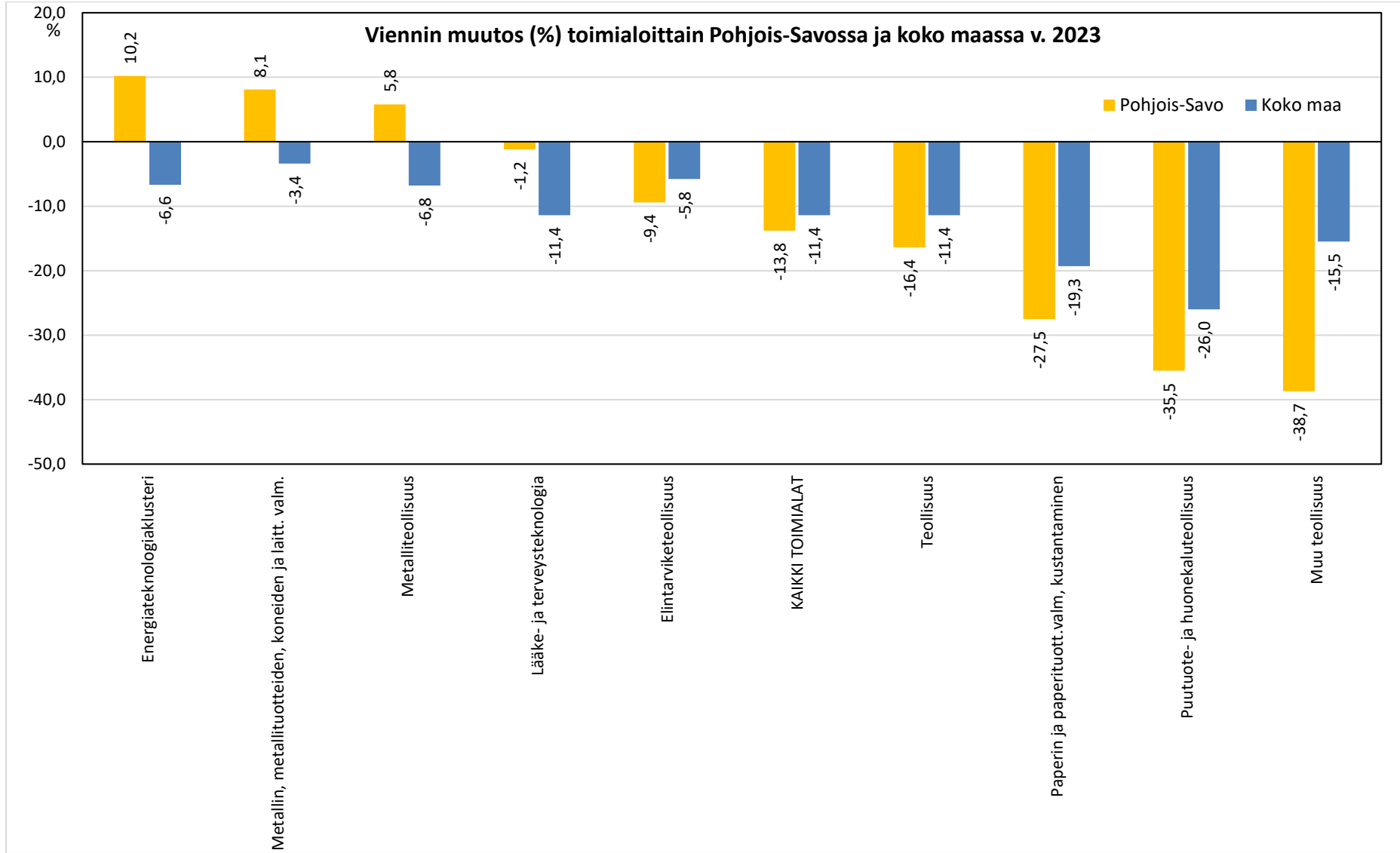
Pohjois-Savo sijoittuu teollisuuden viennin kehityksessä kolmanneksi heikommaksi (-15,8 %) koko maan keskiarvon ollessa -9,2 %. Pohjois-Savoa heikompia maakuntia olivat Kainuu ja Keski-Pohjanmaa. Paras teollisuuden vientikehitys on ollut Pohjanmaalla, Kanta-Hämeessä ja Pirkanmaalla.

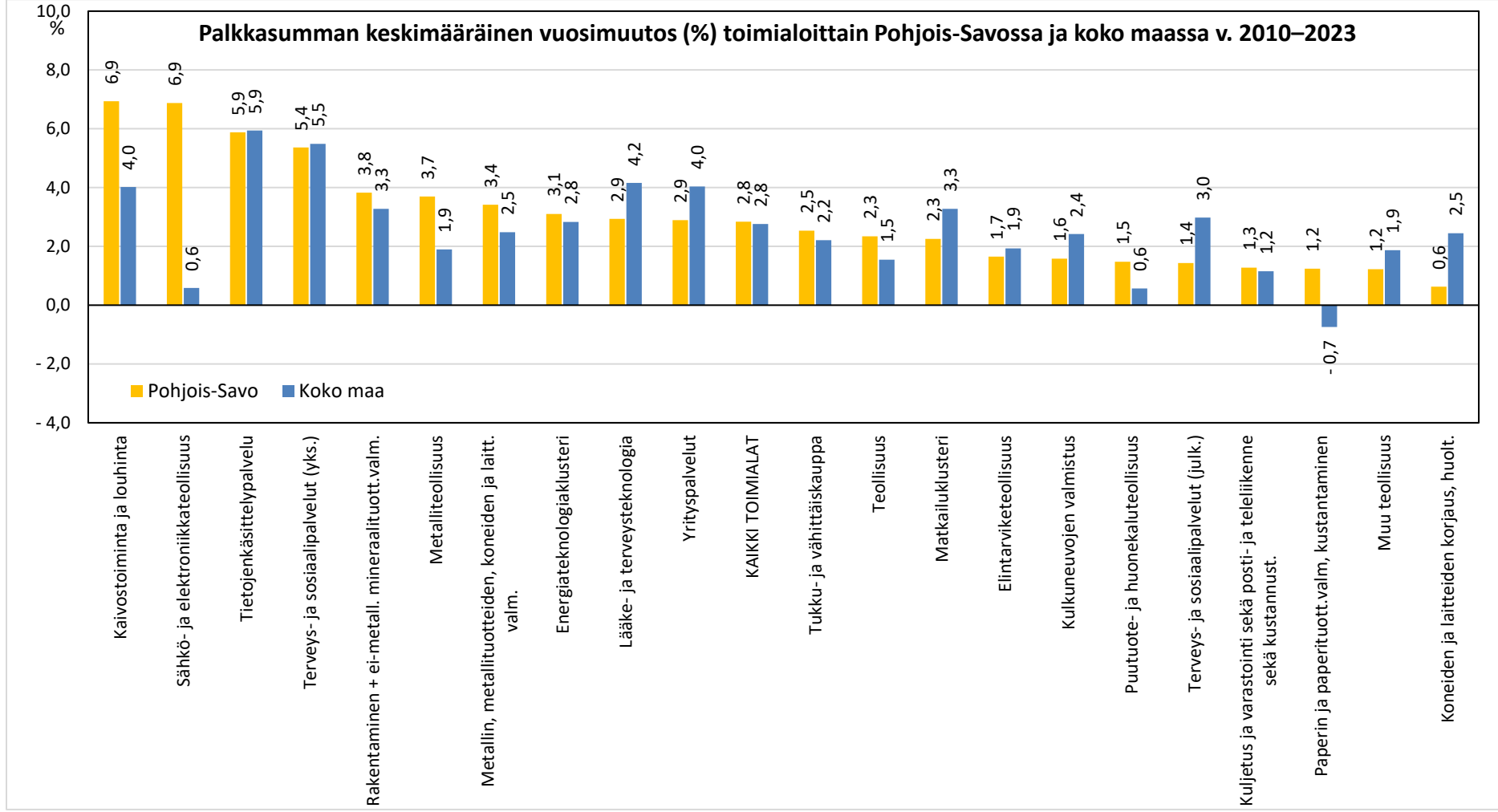
3.2 Toimialojen kehitys v. 2010–2023 ja v. 2023

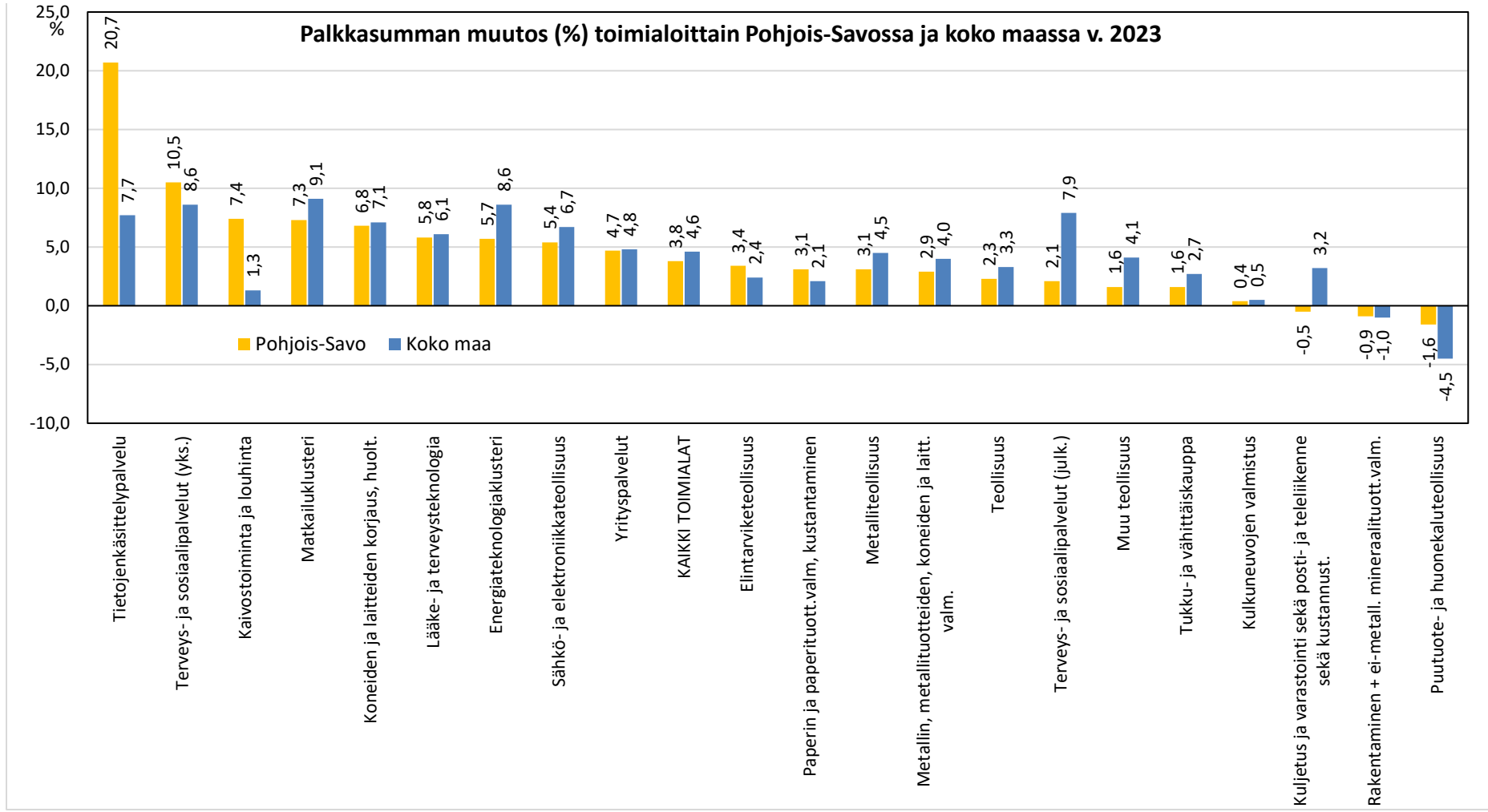

Liite 1 Toimialojen kuvaus

Terveysteknologiaklusteri pitää sisällään seuraavat alat:

- Lääkeaineiden valmistus
- Lääkkeiden ja muiden lääkevalmisteiden valmistus
- Säteilylaitteiden sekä elektronisten lääkintä- ja terapia-laitteiden valmistus
- Lääkintä- ja hammaslääkintäinstrumenttien ja -tarvikkeiden valmistus (pl. hammasproteesit)
- Hammasproteesien, keinohampaiden ym. valmistus
- Biotekninen tutkimus ja kehittäminen
- Lääketieteellinen tutkimus ja kehittäminen

Em. alat eivät ole mukana terveys- ja sosiaalipalveluissa (palkkasummassa).

Matkailuklusteri korvaa aiemmin käytetyn majoitus- ja ravitsemistoiminnan. Matkailuklusteri käsittää seuraavat alat:

- Linja-autojen tilausliikenne
- Sisävesiliikenteen henkilökuljetus
- Hotellit, ravintolat
- Motellit, matkustajakodit ja vastaavat majoitusliikkeet
- Retkeilymajat
- Lomakylät yms. majoitus
- Leirintäalueet, asuntovaunu- ja matkailuvaunualueet
- Asuntolat ja täysihoidot yms.
- Maatilamatkailu, bed & breakfast
- Lomamökkien vuokraus
- Muualla luokittelematon majoitustoiminta
- Matkatoimistojen toiminta
- Matkanjärjestäjien toiminta
- Varauspalvelut, matkaoppaiden palvelut ym.
- Esittävät taiteet
- Esittäviä taiteita palveleva toiminta
- Urheiluseurojen toiminta
- Kuntokeskukset
- Huvi- ja teemapuistojen toiminta
- Hiihto- ja laskettelukeskukset
- Muualla luokittelematon huvi- ja virkistystoiminta

Energiateknologiaklusteri sisältää seuraavat alat:

- Keskuslämmityspatterien ja kuumavesivaraajien valmistus
- Höyrykattiloiden valmistus (pl. keskuslämmityslaitteet)
- Teollisuusuunien, lämmitysjärjestelmien ja tulipesäpolttimien valmistus
- Sähkön erillistuotanto lämpövoimalla
- Sähkön ja kaukolämmön yhteistuotanto
- Teollisuutta palveleva sähkön ja lämmön tuotanto
- Kaasun tuotanto
- Kaasumaisten polttoaineiden jakelu putkiverkossa
- Kaasun kauppa putkiverkossa
- Kaukolämmön ja -kylmän erillistuotanto ja jakelu
- Teollisuutta palveleva lämmön ja kylmän erillistuotanto
- LVI-tekniinen suunnittelu
- Kone- ja prosessisuunnittelu (vain Varkaus)

- Muu tekninen palvelu (vain Varkaus)
- Muu tekninen testaus ja analysointi (vain Varkaus)

Yrityspalveluihin on lisätty rahoitus- ja vakuutustoiminta sekä kiinteistöala.

Aluetaloustietojen liikevaihtoa, vientiä ja palkkasummaa koskevat tiedot on toimittanut Tilastokeskus, asiakaskohtaisena tietopalveluna. Tietoja ja kuvioita on tarkasteltu ja muokattu edelleen Pohjois-Savon liitossa. Työvoimaa ja työllisyyttä kuvaavat tiedot on saatu Pohjois-Savon ELY-keskukselta.

Ajankohtaisten suhdanteiden kuvauksessa pääpaino on vuoden 2023 tiedoissa em. liikevaihdon, viennin ja palkkasumman osalta.

Loppuvuoden 2023 tiedot ovat suuntaa antavia ja voivat myös tarkentua myöhemmin.

Tilastollinen informaatio on vuosien saatossa lisääntynyt määrällisesti ja parantunut laadullisesti, mutta nykyisen kaltaisissa voimakkaiden muutosten taitekohdissa pitkien aikasarjojen saatavuuteen ja historialliseen kehitykseen perustuvien ennusteiden käyttökelpoisuus joutuu koetukselle.

Yritysten liikevaihdon ja viennin kasvun elpymisen voimakkuutta eri toimialoilla voidaan aluetaloustietojen käytettävissä olevalla aineistolla arvioida pääpiirteittäin (ainoastaan suurimmat toimialat) seuraavan kerran alkusyksystä 2024 sekä tarkemmin seuduittain ja toimialoittain vuoden kuluttua keväällä. Työllisyydestä ja väestönmuutoksista saadaan tietoja kuukausittain, jotka ELY-keskus ja Pohjois-Savon liitto julkaisevat säännöllisesti.

Liite 2 Tuoteseloste

Asiakaskohtaisen suhdannepalvelun tuottamat kuukausitason indeksit mittaavat tarkasteltavan muuttujan muutosta suhteutettuna perusvuoden tasoon. Indeksisarjoissa käytetään perusvuotta 2021 (2021=100). Tilaston lähdeaineistona on verohallinnon oma-aloitteisten verojen aineisto (OAV-aineisto), jonka lisäksi hyödynnetään Tilastokeskuksen suoraa tiedonkeruuta sekä vuositilastoja.

Indeksien laskenta perustuu muutosestimointiin ja laskennassa käytetään ns. paneelimenetelmää. Menetelmässä vertaillaan tarkasteltavan kuukauden ja edellisen vuoden vastaavan kuukauden vertailukelpoisia havaintoja huomioimalla muun muassa yritysjärjestelyt ja kirjanpitoon liittyvät raportointikäytännön muutokset. Aineisto kattaa myös aloittaneet ja lopettaneet yritykset.

Käsitteet

Alkuperäinen indeksi sisältää kaiken kuukausittaisen vaihtelun toimialalla. Alkuperäisen indeksin lisäksi lasketaan myös kausitasoitettut ja trendisarjat.

Kausitasoitettusta sarjasta on poistettu vuoden sisäinen systemaattinen vaihtelu. Kausivaihtelun aiheuttaa usein jokin ei-taloudellinen ilmiö, kuten säätilojen ja vuodenaikojen vaihtelu ja ihmisten toimintatavat.

Trendisarja kuvaa kehityksen suuntaa pidemmällä aikavälillä. Trendin loppupään tulkinnassa on hyvä noudattaa harkintaa, sillä trendikuvaajan loppuosa muuttuu usein tulevien kuukausitietojen päivittämisen jälkeen. Trendin rinnalla kannattaa tutkia myös alkuperäisen indeksin käyttäytymistä. Trendikuvaaja soveltuu hyvin myös eri toimialojen sekä alueiden väliseen vertailuun.

Muutosprosentit on laskettu alkuperäisestä indeksisarjasta ja ne vertaavat tarkasteltavan ajanjakson kehitystä aina edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon. Esimerkiksi tammikuuta 2023 verrataan tammikuuhun 2022. Neljännes-, puolivuosi- ja vuosimuutosprosentit lasketaan vertaamalla alkuperäisen indeksisarjan halutun ajanjakson indeksipistelukujen summaa edellisen vuoden vastaavaan summaan.

Kausitasoitettusta sarjasta voi laskea myös muutosprosentteja, joissa esimerkiksi helmikuuta 2023 verrataan tammikuuhun 2023 eli edelliseen kuukauteen. Tällöin on kuitenkin suositeltavaa käyttää kolmen kuukauden liukuvaa keskiarvoa (=kolme kuukautta lasketaan yhteen sekä tarkasteltavasta jaksosta, että vertailujaksosta) kausitasoitettusta sarjasta, sillä se antaa selkeämmän kuvan suhdannekäänteistä.

Yritysten ja toimipaikkojen kuukausittaisissa kertymässä on mukana ne aineiston yritykset tai toimipaikat, jotka ovat tarkasteltavasta muuttujasta riippuen tuottaneet liikevaihtoa tai maksaneet palkkoja. Aineiston uusimpien kuukausien lukumäärätiedolla voi arvioida aineiston kertymistä. Viralliset yritysten ja toimipaikkojen vuositasoiset lukumäärät tuottaa Tilastokeskuksen yritysrekisteri. Yritysrekisterin vuositasoiset lukumäärätiedot sisältyvät myös rakennetietoihin.

Kuukausitasoiset liikevaihdon, viennin ja palkkasumman euroestimaatit tuotetaan toimeksiantoihin haluttaessa. Eurotietojen estimointimenetelmässä eurojen tasotietona käytetään yhtenäisesti indeksien perusvuotta (vuosi 2021=100). Eurotiedot päivittyvät samalta ajanjaksolta kuin indeksitkin.

Muuttujat

Liikevaihto lasketaan ilman arvonlisäveroa. OAV-aineiston liikevaihto voi sisältää joitakin tuloslaskelman liikevaihtoon kuulumattomia eriä, kuten käyttöomaisuuserien myyntejä, muita tuottoja, satunnaisia eriä, käänteisesti verovelvollisia ostoja, tuotteiden omaa käyttöä ja agentuurien myyntiä. Poikkeukselliset erät poistetaan indeksin laskennasta.

Palkkasumma tarkoittaa yritysten maksamien bruttomääräisten palkkojen summaa. Palkkoihin sisällytetään kaikkien yrityksen palveluksessa olevien työntekijöiden rahamääräiset korvaukset kuukauden aikana tehdystä työstä. Palkat sisältävät kaikki työntekijöiltä kannettavat tuloverot ja sosiaaliturvamaksut sekä lisäksi erilaiset lisätyöt (ylityö, yötyö), bonukset ja lomarahat. Palkkaan sen sijaan eivät kuulu optiot eivätkä työn tekemiseen liittyvät kulut.

Henkilöstömäärä-indikaattorilla tarkoitetaan yritysten kokopäivätyöllisten määrää kalenterikuukauden aikana. Esimerkiksi kaksi puolipäiväistä työntekijää vastaa yhtä kokopäivätyöllistä. Henkilöstömääräindikaattori tuotetaan yritysrekisterin kahden vuoden takaisesta henkilöstömäärätiedosta sekä ansiotason muutoksesta puhdistetun palkkasummakehityksen perusteella. Yrittäjien henkilöstömäärä estimoidaan liikevaihdon kehityksen perusteella. Yrityksille, joilta ei ole kahden vuoden takaista henkilöstötietoa, lasketaan henkilöstömäärä jakamalla yrityksen palkkasumma toimialan keskipalkalla.

Vientitiedot ovat osa liikevaihtoa. Vienti koostuu verottomasta liikevaihdosta, EU:n sisäisestä viennistä ja EU-alueen ulkopuolisesta viennistä. Liikevaihdon tavoin vientiin ei sisällytetä arvonlisäveroa. Liikevaihto- ja vientitiedot perustuvat OAV-aineistoon, jota täydennetään Tilastokeskuksen omalla tiedonkeruulla.

Rakennetiedot

Rakennetiedot sisältävät toimeksiantoon sisältyvien yritysten ja toimipaikkojen lukumäärät, kuvattavasta muuttujasta riippuen liikevaihdon, viennin tai palkkasumman vuositasen absoluuttisen luvun euroina tai vuositasen yhteenlasketun henkilöstömäärän. Rakennetiedot tuotetaan Tilastokeskuksen yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilaston tuoreimmalta julkaisuvuodelta. Myös henkilöstömäärätietojen sekä euromääräisten liikevaihtotietojen lähteenä käytetään yritysrekisteriä. Palkkasumman ja viennin vuositiedot muodostetaan verohallinnon OAV-aineistoa, koska yritysrekisteri ei sisällä toimipaikoittaista tietoa palkkasummasta eikä vientiliikevaihdosta.

Tietojen revisoituminen

Revisio tarkoittaa tietojen tarkentumista. Tietojen tarkentuminen johtuu esimerkiksi laskentaan käytettävissä olevan aineiston muutoksista tai saaduista uusista tiedoista. Uusimman kuukauden osalta verohallinnon OAV-aineiston kattavuus on liikevaihdolla mitattuna noin 95–98 prosenttia. OAV-aineisto kertyy 12 kuukauden ajan, jolloin yritykset voivat myös ilmoittaa muutoksia aikaisemmin ilmoittamiinsa tietoihin. Myös Yritysrekisterin vuositiedot päivittyvät 2–12 kuukauden viiveellä tarkasteltavan ajankohdan päättymisestä. Yritysjärjestelyt, yritysten toimipaikkarakenteen muutokset, toimialojen muutokset ja yritysten aloittamiset sekä lopettamiset aiheuttavat myös tarkentumista tietoihin.

Liikevaihto- ja palkkasummakuvaajien perusvuosi vaihtuu

Indeksisarjojen perusvuosi vaihtuu liikevaihto- ja palkkasummakuvaajissa helmikuun lopussa tehtävän tilastojulkistuksen yhteydessä vuoteen 2021. Palkkasummakuvaajissa otetaan perusvuoden vaihdon yhteydessä käyttöön tulorekisterin mukainen ansaintajaksoon kohdentuva palkkasumma. Uusi palkkasumma kohdentuu paremmin käytetyn työpanoksen suhteen kuin maksuperusteiseen kuukauteen pohjautuva palkkasumma. Muutos aiheuttaa jatkossa aiempaa enemmän indeksin tarkentumista tuoreimpien kuukausien osalta.

Muutokset Asiakaskohtaisessa suhdannepalvelussa

Maaliskuusta lähtien myös Asiakaskohtaisessa suhdannepalvelussa otetaan indeksisarjojen laskennassa käyttöön uusi perusvuosi (2021=100). Jos haluatte säilyttää perusvuodella 2015 julkaistut tiedot, kannattaa

ne poimia talteen ennen tietojen seuraavaa päivittymistä, koska uudella perusvuodella lasketut tiedot päivitetään perusvuodella 2015 tuotettujen tietojen päälle.

Kokonaan uudet indeksisarjat tuotetaan toimeksiannoissa maaliskuusta alkaen perusvuodella 2021.

Asiakaskohtaisessa suhdannepalvelussa otetaan perusvuoden vaihdon yhteydessä käyttöön myös entistä tarkempi, monipuolisesti tulorekisterin tietoja käyttävä henkilöstömääräestimaatti. Tulorekisterin tietojen pohjalta on mahdollista muodostaa tarkka kuva yksittäisten yritysten ja henkilöiden ominaisuuksista, kuten palkanmaksu- ja ammattitiedoista, joita voidaan käyttää osana estimointimallia. Kansantalouden tilinpidon mukaiset, tulolajeihin ja vähennyksiin perustuvat, maksujaksoihin jaetut palkanmaksutiedot mahdollistavat henkilöiden työpanoksen ajallisen kohdistamisen sekä arvioimisen yritys- ja toimipaikkatasolla. Näin yrityksen henkilöstön rakenne sekä poikkeavat palkanmaksuerät, kuten lomarahat ja tulospalkkiot voidaan ottaa peremmin huomioon henkilöstömäärän estimoinnissa.